

Nr 8.

Ankom till riksdagens kansli den 9 mars 1943 kl. 6 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1943/44 under riksstatens åttonde huvudtitel, avseende anslagen inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

Ecklesiastikdepartementet.

1:o) **Ecklesiastikdepartementet: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts i propositionen nr 1 under åttonde huvudtiteln gjorda förslag (punkt 1, sid. 3 och 4 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1943), vilket innebär inrättande av en ny tjänst såsom extra ordinarie förste kanslisekreterare och en därav betingad anslagshöjning med 10,500 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att å personalförteckningen för ecklesiastikdepartementet uppföra ytterligare en befattning såsom förste kanslisekreterare i lönegraden Eo 26;

b) godkänna följande avlöningsstat för ecklesiastikdepartementet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

Avlöningsstat.

1. Avlöning till departementschefen	kronor	24,000
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	»	200,000
3. Arvode och särskild ersättning, bestämd av Kungl. Maj:t	»	1,000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	140,500
5. Rörligt tillägg, förslagsvis	»	49,500

Summa kronor 415,000;

c) till *Ecklesiastikdepartementet: Avlöningar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 415,000 kronor.

2:o) **Ecklesiastikdepartementet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 2, sid. 4), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ecklesiastikdepartementet: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 49,700 kronor.

Arkiv, bibliotek och museer.

3:o) **Riksarkivet: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 3, sid. 5—12), vilket innebär en anslagsminskning med 15,400 kronor, föranledd dels av indragning av en amanuensbefattning, dels ock av överflyttning av de för avlöning åt filosofie doktorn Toni Schmid avsedda anslagsmedlen till avlöningsstaten för de under vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien lydande riksantikvarieämbetet och statens historiska museum, hemställer utskottet,

a) att riksdagen må godkänna följande avlöningsstat för riksarkivet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 152,800
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal ..	» 81,300
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 34,800
<hr/>	
Summa kronor 268,900;	

b) till *Riksarkivet: Avlöningar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 268,900 kronor.

4:o) **Riksarkivet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 4, sid. 12 och 13), vilket innebär en av höjda sjukvårds- och bränslekostnader betingad anslagshöjning med 6,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Riksarkivet: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 73,000 kronor.

5:o) **Riksarkivet: Inköp av arkivalier och tryckta arbeten.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 5, sid. 13), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Riksarkivet: Inköp av arkivalier och tryckta arbeten* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 1,500 kronor.

6:o) **Riksarkivet: Bokbindning och konservering av arkivalier.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 6, sid. 13—15), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet, att riksdagen må till *Riksarkivet: Bokbindning och konservering av arkivalier* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 25,500 kronor.

7:o) **Landsarkiven m. m.: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 7, sid. 15—18) föreslagit riksdagen att till Landsarkiven m. m.: Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 181,500 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår. Departementschefen har lämnat en redogörelse för en av riksarkivet företagen utredning rörande möjligheterna av dels en minskning av amanuenspersonalen, dels ock en mindre beskärning av anslagsmedlen till extra och tillfälliga biträden. Utredningen har enligt departementschefens mening otvetydigt givit vid handen, att någon anslagsminskning icke gärna kan ifrågasättas utan betydande olägenheter för landsarkivens funktionsduglighet. Vid sådant förhållande har departementschefen icke ansett sig för närvarande böra ifrågasätta en anslagsminskning.

Beträffande utredningen inhämtas av statsrådsprotokollet bland annat:

De särskilda arkivinstitutionerna ha under innevarande budgetår följande personaluppsättning (respektive anslagsmedel för extra och tillfälliga biträden):

Arkiv	Chef, lönegrad	Andre arkivarie, lönegrad	Amanuens- personal, lönegrad	Års- anställd biträdes- personal, lönegrad	Expedi- tionsvakt, lönegrad	Vikarier, extra arbetshjälp o. dyl., kronor
Landsarkivet i Uppsala . .	1 A 27	1 A 21	1 Eo 18	1 Eo 9	1 A 6	1,494
» » Vadstena . .	1 A 27	1 A 21	1 Eo 18	1 Eo 6	1 A 6	744
» » Lund . . .	1 A 27	1 A 21	1 ¹⁾ Eo 18	1 Ex 1	1 A 6	2,449
« » Göteborg . .	1 A 27	1 A 21	1 Eo 16	1 Eo 6	1 A 6	513
» » Härnösand .	1 A 27	—	1 Eo 18	1 Eo 6	1 A 6	962
Länsarkivet i Östersund . .	1 A 22	—	—	1 Ex 6	1 A 6	619
Arkivdepån i Visby	2,500	—	—	—	950	500
						7,281

¹⁾ Deltjänstgöring.

Av beloppet 7,281 kronor belöper enligt *riksarkivet* omkring 1,640 kronor på vikariatsersättningar för nödvändiga vikariat. Av återstående cirka 5,640 kronor kommer, framhåller riksarkivet, tillhopa omkring 3,800 kronor till användning vid landsarkiven i Uppsala, Lund och Göteborg för anlitande av akademiska extra arbetskrafter; beloppet spelar en stor roll ur den viktiga rekryteringssynpunkten. Riksarkivet understryker särskilt ett uttalande av landsarkivarien i Lund om betydelsen av anslagsmedel till extra och tillfäll-

liga biträden för rekryteringen av banan, en synpunkt, som har sin giltighet särskilt i universitets- och högskolestäderna. Riksarkivet finner det belopp av 3,800 kronor, som finnes tillgängligt för tillgodoseende av rekryteringssynpunkten, vara i minsta laget. Det för extra arbetshjälp återstående belopp, som icke direkt tager sikte på det allmänna rekryteringsintresset utan betingas av arbetsuppgifter och arbetsvillkor vid de särskilda institutionerna, uppgår sålunda till allenast (7,281 — 1,640 — 3,800 =) något över 1,800 kronor.

Utskottet.

Utskottet, som ansett sig böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag, hemställer,

att riksdagen må till *Landsarkiven m. m.: Avlöningar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 181,500 kronor.

8:o) **Landsarkiven m. m.: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 8, sid. 18—20), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Landsarkiven m. m.: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 56,000 kronor.

9:o) **Landsarkiven m. m.: Inköp av arkivalier och tryckta arbeten.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 9, sid. 20 och 21), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Landsarkiven m. m.: Inköp av arkivalier och tryckta arbeten* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 800 kronor.

10:o) **Landsarkiven m. m.: Bokbindning och konservering av arkivalier.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 10, sid. 21—28), vilket innebär en anslagshöjning med 2,400 kronor, föranledd av höjning av arbetslönerna och kostnaderna för oundgänglig arbetsmateriel, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Landsarkiven m. m.: Bokbindning och konservering av arkivalier* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 39,400 kronor.

11:o) **Kungl. biblioteket: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 11, sid. 28—30), vilket innebär en anslagshöjning med 3,800 kronor, väsentligen av automatisk natur, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för kungl. biblioteket, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor	152,000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal ..	»	129,000
3. Rörligt tillägg, förslagsvis	»	38,000
Summa kronor		319,000;

b) till *Kungl. biblioteket*: *Avlöningar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 319,000 kronor.

12:o) **Kungl. biblioteket: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 12, sid. 30 och 31), vilket innebär en anslagshöjning med 3,000 kronor, föranledd av stegrade bränslekostnader, hemställer utskottet,
att riksdagen må till *Kungl. biblioteket: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 69,700 kronor.

13:o) **Kungl. biblioteket: Bokinköp och bokbindning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 13, sid. 31), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,
att riksdagen må till *Kungl. biblioteket: Bokinköp och bokbindning* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 80,000 kronor.

14:o) **Stifts- och landsbiblioteken: Avlöningar. Stifts- och landsbiblioteken: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 14, sid. 31), vilket innebär oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,
att riksdagen må för budgetåret 1943/44 anvisa
a) till *Stifts- och landsbiblioteken: Avlöningar* ett förslagsanslag av 42,500 kronor;
b) till *Stifts- och landsbiblioteken: Omkostnader* ett förslagsanslag av 1,900 kronor.

15:o) **Stifts- och landsbiblioteken: Bokinköp och bokbindning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 15, sid. 32), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,
att riksdagen må till *Stifts- och landsbiblioteken: Bokinköp och bokbindning* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 10,800 kronor.

16:o) **Bidrag till pedagogiska biblioteket.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 16, sid. 32), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,
att riksdagen må såsom *Bidrag till pedagogiska biblioteket* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 4,000 kronor.

17:o) **Nationalmuseet: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 17, sid. 32—36), vilket innebär en anslagsminskning av 2,800 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för nationalmuseet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor 124,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 6,330
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 77,800
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	» 28,870

Summa kronor 237,000;

b) till *Nationalmuseet: Avlöningar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 237,000 kronor.

18:o) **Nationalmuseet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 18, sid. 36 och 37), vilket innebär en av stegrade bränslekostnader föranledd anslagshöjning med 6,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Nationalmuseet: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 55,600 kronor.

19:o) **Nationalmuseet: Underhåll och ökande av samlingarna.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 19, sid. 37 och 38), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Nationalmuseet: Underhåll och ökande av samlingarna* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 30,000 kronor.

20:o) **Livrustkammaren: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 20, sid. 38—41), vilket innebär en anslagshöjning med 1,600 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för livrustkammaren, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, för- slagsvis	kronor	9,400
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal »		43,200
3. Rörligt tillägg, förslagsvis	»	7,000

Summa kronor 59,600;

b) till *Livrustkammaren: Avlöningar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 59,600 kronor.

21:o) **Livrustkammaren: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 21, sid. 41), vilket innebär en anslagshöjning med 100 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Livrustkammaren: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 6,900 kronor.

22:o) **Naturhistoriska riksmuseet: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 22, sid. 41—47) föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för naturhistoriska riksmuseet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44, dels ock till Naturhistoriska riksmuseet: Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 345,000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, förutom vissa av automatisk natur föranledda justeringar av vissa anslagsposter, att medel skulle anvisas för anställande av ett kontorsbiträde i lönegraden Eo 4 såsom biträde åt intendenten och kamreraren. Beträffande denna fråga inhämtas av statsrådsprotokollet bland annat:

Vetenskapsakademien anför: I vetenskapsakademiens 1939 ingivna förslag om överflyttning av naturhistoriska riksmuseets och statens etnografiska museums medelsredovisning från akademien till museerna begärdes jämte en ordinarie kamrerartjänst även en ordinarie kanslibiträdesbefattning. I stället för sistnämnda befattning beviljade emellertid 1940 års riksdag endast en höjning av anslagsposten avlöningar till övrig icke-ordinarie personal med 500 kronor för bekostande av skrivhjälp till kamreraren. Såsom museimyndigheterna från början förutsågo, har denna anslagshöjning visat sig alldeles otillräcklig. Ett belopp av 500 kronor kan omöjligen förslå till stadigvarande anställning av ett skrivbiträde med ens de enklaste kvalifikationer och aldrig så kort daglig tjänstgöring. Kamreraren kan med hänsyn till sin arbetsbörda, sina för tjänsten erforderliga kvalifikationer och det förhållandevis låga arvudet av 4,800 kronor icke rimligen åläggas enklare skrivarbeten i erforderlig utsträckning. Då icke heller intendenten har något skrivbiträde till sitt förfogande, är riksmuseet onekligen i hög grad vanlottat i ifrågavarande hänseende. Det torde utan vidare motivering vara självklart, att skötseln av icke blott de bägge museernas medelsredovisning utan även de övriga allmänna administrativa angelägenheterna och korrespondensen vid en institution av riksmuseets storlek kräver åtminstone ett fast

anställt skrivbiträde. Detta biträde bör ha någon kunskap i bokföring och i övrigt tillräcklig förmåga att sätta sig in i museets kamerala angelägenheter för att kunna dels under kortare tid nödtorftigt sköta kamrerarens göromål, dels lämna en vikarie för denne erforderliga upplysningar. En ohållbar situation kan eljest uppstå under kamrerarens semester eller tjänstledighet, emedan det kamerala arbetet särskilt på grund av museets organisation — bland annat uppdelningen på sju avdelningar med olika räkenskapskonton — erfordrar en förtrogenhet med förhållandena, som tager tid att förvärva. I betraktande härav vore en kanslibiträdesbefattning i enlighet med vetenskapsakademiens förslag väl motiverad. Med hänsyn till tidsläget vill emellertid intendenten för närvarande endast hemställa om inrättande av en e. o. skrivbiträdesbefattning i 5 lönegraden. Avlöningen i denna lönegrad utgör, efter avdrag av pensionsavgifter, 2,955 kronor. Då emellertid den i staten för budgetåret 1942/43 ingående posten om 800 kronor till skrivhjälp (innefattande bland annat det ovan omtalade beloppet av 500 kronor till skrivhjälp åt kamreraren) samtidigt bortfaller, skulle den erforderliga höjningen av anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal belöpa sig till 2,155 kronor. I skrivbiträdets anställningsvillkor kunde för övrigt inrymmas skyldighet att utan särskild ersättning sköta löpande göromål under kamrerarens semester, varvid posten om 240 kronor till semestervikarie under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, kunde indragas. Den sammanlagda utgiftsökningen för statsverket skulle då, kristillägget obräknat, komma att belöpa sig till $1,915 + (\text{rörligt tillägg}) 465 = 2,380$ kronor.

Statskontoret yttrar: Då — såsom akademien erinrat — frågan om ordnandet av riksmuseets medelsredovisning samt om skrivhjälp till kamreraren varit föremål för prövning så sent som vid 1940 års riksdag, kan statskontoret för sin del icke tillstyrka inrättandet av den föreslagna biträdesbefattningen. Ämbetsverket vill å andra sidan icke förneka, att vissa skäl anförts för att kamreraren förses med biträdeshjälp i något större utsträckning än vad nu är fallet. Statskontoret tillstyrker därför, att anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ökas med 500 kronor, vilket belopp jämte det i posten för innevarande budgetår beräknade beloppet av 800 kronor torde förslå till att avlöna ett extra skrivbiträde med halvtidstjänstgöring.

Departementschefen har för egen del anfört:

De skäl, som av akademien åberopats för inrättande av en skrivbiträdesbefattning vid naturhistoriska riksmuseet, finner jag bärande. De erfarenheter, som vunnits beträffande den vid 1940 års riksdag beslutade omläggningen av naturhistoriska riksmuseets medelsförvaltning, synes giva vid handen, att kamreraren icke försetts med tillräcklig biträdeshjälp. Med hänsyn till museets storlek och då intendenten tillika är avdelningsföreståndare, torde det vara erforderligt, att intendenten beredes biträde med kontorsgöromål av skilda slag i större omfattning än hittills skett. Under sådana omständigheter vill jag tillstyrka akademiens förslag att anvisa medel för anställande av ett biträde för nämnda göromål med heltidstjänstgöring. Det torde därvid vara tillräckligt, att medel beräknas för anställande av ett kontorsbiträde i lönegraden Eo 4. Vid bifall till vad jag sålunda förordat torde anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, kunna i enlighet med vad av akademien ifrågasatts minskas med det till ersättning åt vikarie för kamreraren under dennes semester från denna anslagspost utgående beloppet

av 240 kronor och anslagsposten böra uppföras med $(9,800 - 240 =) 9,560$ kronor. Anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal bör under samma förutsättning å ena sidan höjas med 2,781 kronor, motsvarande lönen, minskad med pensionsavdrag, till ett kontorsbiträde i lönegraden Eo 4, och å andra sidan minskas med nu till skrivhjälp åt kamreraren och intendenten utgående medel, tillhoppa 800 kronor.

Enligt utskottets mening synes den biträdeshjälp, som befunnits erforderlig för kamreraren vid riksmuseet och intendenten därstädes, kunna begränsas till anställande av ett kontorsbiträde i lönegraden Eo 4 med halvtidstjänstgöring. Vid sådant förhållande torde det nu under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, upptagna beloppet av 240 kronor till ersättning åt vikarie för kamreraren under dennes semester böra bibehållas och anslagsposten alltså uppföras med $(9,560 + 240 =) 9,800$ kronor, medan anslagsposterna till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal och till rörligt tillägg torde böra minskas med respektive 1,200 kronor och 40 kronor till respektive $(71,200 - 1,200 =) 70,000$ kronor och $(43,440 - 40 =) 43,400$ kronor ävensom anslaget slutsumma upptagas med 344,000 kronor, innebärande en anslagsminskning med 1,000 kronor i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet.

I övrigt har Kungl. Maj:ts förslag icke givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag må

a) godkänna följande avlöningsstat för naturhistoriska riksmuseet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor 220,800
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 9,800
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 70,000
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	» 43,400
Summa kronor 344,000;	

b) till Naturhistoriska riksmuseet: Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 344,000 kronor.

23:o) **Naturhistoriska riksmuseet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 23, sid. 47), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Naturhistoriska riksmuseet: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 85,300 kronor.

24:o) **Naturhistoriska riksmuseet: Underhåll och ökande av samlingarna m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 24, sid. 47), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Naturhistoriska riksmuseet: Underhåll och ökande av samlingarna m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 45,000 kronor.

25:o) **Statens etnografiska museum: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 25, sid. 47—50), vilket innebär en anslagsminskning med 600 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för statens etnografiska museum, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 25,800
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal ... »	23,800
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 5,400
<hr/>	
Summa kronor 55,000;	

b) till *Statens etnografiska museum: Avlöningar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 55,000 kronor.

26:o) **Statens etnografiska museum: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 26, sid. 50), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens etnografiska museum: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 25,600 kronor.

27:o) **Statens etnografiska museum: Underhåll och ökande av samlingarna m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 27, sid. 50), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens etnografiska museum: Underhåll och ökande av samlingarna m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 2,900 kronor.

28:o) Bidrag till nordiska museet. Kungl. Maj:t har (punkt 28, sid. 50—53) föreslagit riksdagen att såsom Bidrag till nordiska museet för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 208,000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom första kammaren av herr *Fredrik Ström* väckt motion (I: 160) vari, såvitt nu är ifråga, hemställt, att riksdagen måtte för i motionen avsett ändamål dels höja anslaget till bidrag till nordiska museet med 5,000 kronor, dels ock till institutet för folklivsforskning vid nordiska museet i samarbete med Stockholms högskola anvisa ett anslag av 2,000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår. Av beloppet avses 178,000 kronor såsom bidrag till avlöningar åt museets tjänstemän och 30,000 kronor såsom bidrag för undersökningar rörande äldre svensk folkkultur och folktradition (jfr statsliggaren, sid. 410). Anslagsmedlen för sistnämnda ändamål utgingo före den nuvarande krisens inbrott med 50,000 kronor.

Till stöd för det i motionen framförda yrkandet — vilket, såsom kommer att framgå av det följande, avser höjning av anslagen jämväl till folkminnesinstitutionerna i Uppsala, Lund och Göteborg — har anförts bland annat:

De fyra centrala folkminnesinstitutionerna i Göteborg, Lund, Stockholm och Uppsala ha bedrivit sin insamlingsverksamhet dels genom egna tjänstemän, dels genom vetenskapligt utbildade stipendiater och dels slutligen genom s. k. ortsmiddelare. Under de betryckta förhållanden som folkminnesinstitutionerna under krisåren måste arbeta har denna sistnämnda insamlingsform fördelen att vara den minst kostsamma i förhållande till det insamlade materialets omfattning. Å andra sidan är institutionernas under ett par decennier mödosamt uppbyggda ortsmiddelarorganisation starkt känslig för avbrott i verksamheten. Har kontakten med medarbetarna en gång släppt är den svår eller omöjlig att återknyta. Samtliga institutioner ha därför strävat efter att låta minskningen i anslagen först i sista hand drabba ortsmiddelarnas verksamhet. Men även här har dock bristen på medel gjort att väsentliga inskränkningar måst göras sedan 1939, ehuru redan vid denna tidpunkt verksamheten långt ifrån hade önskvärd utsträckning. Vid institutet för folkminnesforskning i Göteborg har sålunda den summa som stått till förfogande för inlösen av uppteckningar nedsatts från 3,550 kronor för verksamhetsåret 1939/40 till beräknat 1,600 kronor för år 1942/43. För landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala utgöra motsvarande siffror 12,000 kronor året 1939/40 och 7,800 kronor året 1942/43, för Hyllén-Cavalliusstiftelsen i Lund 6,800 kronor året 1939/40 och 4,000 kronor året 1942/43. För nordiska museet stå överhuvudtaget numera icke några medel från det statliga anslaget till förfogande för detta ändamål utan ha måst anskaffas på annat sätt. Följden har blivit för samtliga institutioner, att den redan befintliga ortsmiddelar-

organisationen varken i avseende på meddelarna själva, ledningen och de för uppteckningsarbetet redan iordningställda hjälpmedlen i form av frågelistor etc. kan utnyttjas i den utsträckning, som skulle varit möjligt, därest tillräckliga medel stått till förfogande för ytterligare materialinlösen. Det bör härvidlag framhållas, att åtskilligt uppteckningsmaterial överlämnas som gåva och att den ersättning som upptecknarna i övrigt erhålla är synnerligen obetydlig. Dessa blygsamma honorar utgöra likväl för många gamla medellösa personer på landsbygden en välkommen och nödvändig hjälp till deras uppehälle och samtidigt en stimulans för viljan att med egen arbetsinsats söka reda sig utan det allmännas stöd. Ortsmeddelarna själva och deras sagesmän befinna sig i den ålder, att dödsprocenten bland dem är mycket stor. Varje år som går utan att den minneskunskap, som orsmeddelarna var och en i sin bygd i de flesta fall äro de sista att uppbära, till fullt utnyttjas betyder förlusten av traditionsskatter av oersättligt nationellt och vetenskapligt värde. Som exempel på åldern kan nämnas att av nordiska museets omkring 350 orsmeddelare en tredjedel är äldre än 70 år och av dessa mer än en tiondedel över 80 år. De kunnigaste och i många fall mest verksamma meddelarna höra till de äldre ålderskategorierna, och även yngre orsmeddelare äro i allmänhet hänvisade till sagesmän av samma höga ålder.

Utskottet.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag.

Vad det i förevarande sammanhang motionsvis gjorda yrkandet angår vill utskottet framhålla, att utskottet är medvetet om vådan för folkminnesforskningen av att insamlingsarbetet ställes på framtiden, då härigenom förutsättningarna undan för undan bliva mindre för folkminnenas uppsamlande och bevarande för kommande släkten. Under nu rådande förhållanden kan utskottet likväl icke biträda det i motionen I: 160, så vitt nu är i fråga, framställda förslaget.

Utskottet hemställer alltså,

- a) att riksdagen må såsom *Bidrag till nordiska museet* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 208,000 kronor;
- b) att motionen I: 160, så vitt nu är i fråga, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

29:o) Bidrag till kulturhistoriska museet i Lund. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 29, sid. 53 och 54), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, får utskottet hemställa,

att riksdagen må såsom *Bidrag till kulturhistoriska museet i Lund* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 20,000 kronor.

30:o) Bidrag till egyptiska museet. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 30, sid. 54 och 55), vilket innebär en anslagshöjning med 1,700 kronor i syfte att bereda dyrtidskompensation åt föreståndaren och förste assistenten, hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *Bidrag till egyptiska museet* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 17,200 kronor.

31:o) Bidrag till museal vård av Cypernextpeditionens fyndmaterial. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 31, sid. 55 och 56), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *Bidrag till museal vård av Cypernextpeditionens fyndmaterial* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 14,000 kronor.

32:o) Bidrag till musikhistoriska museet. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 32, sid. 56 och 57), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *Bidrag till musikhistoriska museet* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 11,000 kronor.

Kyrkliga ändamål.

33:o) Domkapitlen och stiftsnämnderna: Avlöningar. Kungl. Maj:t har (punkt 33, sid. 58—61) föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för domkapitlen och stiftsnämnderna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44, dels ock till Domkapitlen och stiftsnämnderna: Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 312,400 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 2,600 kronor. Med samma belopp föreslås kyrkofondens bidrag till avlöningsanslaget skola höjas. De till domkapitlens och stiftsnämndernas förfogande stående avlöningsmedlen skulle alltså vid bifall till förslaget komma att höjas med sammanlagt 5,200 kronor. Härav belöper ett belopp av 2,000 kronor på ett av departementschefen tillstyrkt nytt extra skrivbiträde i lönegraden Ex 2. Ett av domkapitlet i Göteborg framfört förslag om utökning av den kvinnliga biträdespersonalen har departementschefen icke ansett sig kunna tillstyrka. Beträffande dessa frågor inhämtas av statsrådsprotokollet bland annat:

Domkapitlet i Skara har anhållit om en anslagshöjning med 2,250 kronor för anställande av ett extra ordinarie kontorsbiträde såsom biträde åt stiftsjägmästaren. Dennes arbete har enligt domkapitlet efter hand ökats så, att det icke är möjligt för honom att på tillfredsställande sätt sköta sin egentliga arbetsuppgift, nämligen övervakning och kontroll av skogsskötseln i de ecklesiastiska skogarna, om han icke erhåller mera hjälp med expeditiönsarbetet. Det på domkapitelskansliet anställda extra skrivbiträdet har

kunnat biträda honom endast ungefär två timmar om dagen. Domkapitlet och stiftsnämnden ha ansett det nödvändigt, att stiftsjägmästaren beredes lättnad i sitt arbete genom att ett biträde anförtros förande av rotlar, upprättande av skogsstatistik, kontroll av pastoratens redovisningar, uppgörande av avlöningslistor m. m. Med hänsyn till arbetsuppgifterna skulle biträdet placeras i lönegrad 4.

Domkapitlet i Göteborg har begärt anvisande av ytterligare 3,400 kronor för inrättande av en ny kanslibiträdestjänst i lönegrad Eo 7 (3,084 kronor) och anställande av vikarie för skrivbiträdet under dennas semester. Av de nuvarande tre biträdena är ett (kanslibiträdet) i huvudsak sysselsatt med räkenskaperna. På de övriga, ett kontorsbiträde (Eo 4) och ett skrivbiträde (Eo 2), ankommer således allt utskriftsarbete samt förande av liggare och längder av olika slag. Stiftsjägmästaren tager enligt vad domkapitlet anfört i anspråk i genomsnitt hälften av ett biträdes arbetstid. Under nuvarande förhållanden, då avverkningen ökats avsevärt, har stiftsjägmästarens arbete stegrats. I stor utsträckning ha mindre brådskande arbete måst skjutas på framtiden och amanuensen har måst hjälpa till med diariieföring och dylikt. Domkapitlet har också betonat, att dess belägenhet i en storstad medför större antal förfrågningar från allmänheten än i en mindre stad. Vid jämförelse med andra domkapitel har domkapitlet i Göteborg funnit sig vara missgynnat i fråga om personalens storlek.

Departementschefen har för egen del anfört:

Vad beträffar de av domkapitlen i Skara och Göteborg gjorda framställningarna rörande utökning av den kvinnliga biträdespersonalen vill jag vitsorda, att arbetet såväl för domkapitlen som för stiftsnämnderna i allmänhet genom olika organisationsåtgärder och kristidsförhållandena ökats sedan åren 1937 och 1938, då den nuvarande personalorganisationen bestämdes. Den stegrade skogsavverkningen synes på sina håll ha förorsakat svårigheter för den skogliga personalen att medhinna sina egentliga arbetsuppgifter. Särskilt synes disproportionen mellan arbetsuppgifterna och de tillgängliga arbetskrafterna vara påfallande stor i Skara stift; jag anser mig därför icke kunna underlåta att tillstyrka en viss förstärkning av personalen där. Domkapitlets i Skara anslag torde därför böra ökas med 2,000 kronor för anställande av ett skrivbiträde i lönegraden Ex 2.

Utskottet.

Med hänsyn till att den stegrade skogsavverkningen på sina håll förorsakat svårigheter för den skogliga personalen hos stiftsnämnderna att medhinna sina egentliga arbetsuppgifter, något som särskilt framträtt i Skara stift, har departementschefen tillstyrkt, att 2,000 kronor anvisades för anställande vid domkapitlet i Skara av ett skrivbiträde i lönegraden Ex 2. Utskottet har icke funnit annat att erinra mot detta förslag, än att utskottet förordar, att den under II i avlöningsstaten uppförda anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ökas med 2,000 kronor, för att enligt Kungl. Maj:ts bestämmande användas till den förstärkning av biträdespersonalen vid domkapitlen, som på grund av kristidsförhållandena kan finnas erforderlig.

Med biträdande i övrigt av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande ändringar i avlöningsstaten för domkapitlen och stiftsnämnderna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

A v l ö n i n g s s t a t .

Utgifter:

II. Kanslipersonal hos övriga domkapitel samt stiftsnämnderna m. m.	

3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie per- sonal	kronor 142,300

Summa kronor 539,300	

III. Skoglig personal hos stifts- nämnderna m. m.

3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie per- sonal	kronor 34,400

Summa kronor 212,200	

IV. Sammanfattning.

I. Stockholms domkapitel	kronor 26,200
II. Kanslipersonal hos övriga domkapitel samt stiftsnämnderna m. m.	» 539,300
III. Skoglig personal hos stiftsnämnderna m. m.	» 212,200

Summa kronor 777,700	

Särskilda uppbördsmedel:

Bidrag från kyrkofonden	kronor 465,300

Nettoutgift kronor 312,400;	

b) till *Domkapitlen och stiftsnämnderna*: *Avlöningar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 312,400 kronor.

34:o) **Domkapitlen och stiftsnämnderna: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 34, sid. 61—64), vilket innebär en anslagshöjning med 700 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Domkapitlen och stiftsnämnderna: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 79,300 kronor.

35:o) **Kleresistaten.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 35, sid. 64), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kleresistaten* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 3,400 kronor.

36:o) **Vissa ersättningar till kyrkofonden.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 36, sid. 64), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Vissa ersättningar till kyrkofonden* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 5,050,800 kronor.

37:o) **Kurser för utbildande av kyrkomusiker m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 37, sid. 64—66), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kurser för utbildande av kyrkomusiker m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 11,900 kronor.

38:o) **Lappmarks ecklesiastikverk. Stipendier för utbildande vid universitet av präster, förtrogna med finska språket.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 38, sid. 66), vilket innebär en automatisk minskning av det förstnämnda anslaget med 400 kronor samt i övrigt oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1943/44 anvisa

a) till *Lappmarks ecklesiastikverk* ett förslagsanslag av 2,900 kronor;

b) till *Stipendier för utbildande vid universitet av präster, förtrogna med finska språket*, ett anslag av 3,600 kronor.

39:o) **Kyrkors underhåll.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 39, sid. 67), vilket innebär en anslagshöjning med 1,200 kronor, betingad av ökat behov av medel till reparationer av Visby domkyrka, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kyrkors underhåll* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 2,000 kronor.

40:o) **Ersättningar till kyrkor.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 40, sid. 67) får utskottet — som erinrar om 1942 års riksdags i skrivelsen nr 8 gjorda uttalande beträffande detta anslag — hemställa,

att riksdagen må till *Ersättningar till kyrkor* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 190,000 kronor.

41:o) **Bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 41, sid. 68), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord*, för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 2,000 kronor.

Akademier m. m.

42:o) **Bidrag till svenska akademien.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 42, sid. 69), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *Bidrag till svenska akademien* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 2,300 kronor.

43:o) **Bidrag till vetenskapsakademien.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 43, sid. 69—72), vilket innebär å ena sidan en automatisk minskning med 100 kronor och å andra sidan en anslagshöjning med ett belopp av 25,000 kronor, avsett såsom bidrag till driften av en s. k. cyclotronanläggning vid vetenskapsakademiens forskningsinstitut för experimentell fysik, hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *Bidrag till vetenskapsakademien* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 75,200 kronor.

44:o) **Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 44, sid. 72 och 73), vilket innebär en anslagshöjning med 8,600 kronor, huvudsakligen betingad av att de för fil. doktorn Toni Schmidts avlöning erforderliga anslagsmedlen överflyttats från riksarkivets avlöningsanslag till förevarande anslag, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för de under vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien lydande riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor 225,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 6,280
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 145,120
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	» 57,000
Summa kronor 433,400;	

b) till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Avlöningar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 433,400 kronor.

45:o) **Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 45, sid. 73), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet, att riksdagen må till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 107,000 kronor.

46:o) **Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Statens historiska museum m. m.: Underhåll och ökande av samlingarna.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 46, sid. 74 och 75), vilket innebär en anslagshöjning med 2,000 kronor i syfte att möjliggöra konservering av museets textilsamling, hemställer utskottet, att riksdagen må till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Statens historiska museum m. m.: Underhåll och ökande av samlingarna* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 9,000 kronor.

47:o) **Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken.** Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 47) föreslagit riksdagen i fråga om anslag till förevarande ändamål kommer utskottet att senare under riksdagen avgiva utlåtande, vilket härmed anmäles.

48:o) **Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Ostasiatiska arkeologiska samlingarna: Avlöningar. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Ostasiatiska arkeologiska samlingarna: Omkostnader.**

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 48, sid. 76), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1943/44 anvisa

a) till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Ostasiatiska arkeologiska samlingarna: Avlöningar* ett anslag av 22,400 kronor;

b) till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Ostasiatiska arkeologiska samlingarna: Omkostnader* ett förslagsanslag av 5,900 kronor.

49:o) **Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 49, sid. 76 och 77), vilket innebär en anslagsminskning med 1,300 kronor i samband med en av fjolårets riksdag beslutad indragning av en ordinarie vaktmästartjänst i lönegraden A 5, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga av departementschefen angiven ändring i personalförteckningen för akademien för de fria konsterna med konsthögskolan, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44;

b) godkänna följande avlöningsstat för akademien för de fria konsterna med konsthögskolan, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 111,700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ..	» 36,100
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 13,200
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 17,800
<hr/>	
Summa kronor 178,800;	

c) till *Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Avlöningar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 178,800 kronor.

50:o) **Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 50, sid. 77 och 78), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 46,600 kronor.

51:o) **Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Undervisningsmateriel m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 51, sid. 78 och 79), vilket innebär en anslagshöjning med 2,000 kronor, föranledd av att en befintlig reservation numera förbrukats, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Undervisningsmateriel m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 20,000 kronor.

52:o) **Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Stipendier m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 52, sid. 79), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Stipendier m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 4,900 kronor.

53:o) **Musikaliska akademien med musikhögskolan: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 53, sid. 79—84) föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för musikaliska akademien med musikhögskolan, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44, dels ock till Musikaliska akademien med musikhögskolan: Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 266,900 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 5,700 kronor. Denna höjning är dels av helt automatisk natur (2,000 kronor) och dels, såvitt gäller ett belopp av 3,700 kronor, föranledd av att departementschefen tillstyrkt ett av akademien framlagt förslag om förstärkning av undervisningen i vissa ämnen samt om utökning av den årliga undervisningstiden för vissa biträdande lärare från 29 till 32 veckor för läsår. Genom sistnämnda utökning skulle vinnas att elever, vilka undervisades av biträdande lärare, erhöles lika lång årlig studietid som de, vilka undervisades av ordinarie lärare. För att möjliggöra ett genomförande av ifrågavarande förslag har departementschefen på förslag av akademien under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal beräknat en höjning av anslagsmedlen till »arvoden åt biträdande lärare och andra utgifter för undervisningen» från högst 26,700 kronor med 3,700 kronor till högst 30,400 kronor. I detta belopp ingår en post å 3,960 kronor till timlöner m. m. (ackompanjemang vid den reguljära undervisningen, pianostämning och pukslagning).

Utskottet.

Utskottet tillstyrker departementschefens förslag rörande förstärkning av undervisningen i vissa ämnen samt om utökning av den årliga undervisningstiden för vissa biträdande lärare från 29 till 32 veckor för läsår. Emellertid har i musikaliska akademins anslagsäskanden — enligt vad utskottet under hand erfarit — kostnaderna för genomförandet av ifrågavarande förslag av

förbiseende beräknats till ett 300 kronor för lågt belopp, i det att de för timlöner m. m. avsedda anslagsmedlen upptagits till 3,960 kronor i stället för 4,260 kronor. Utskottet, som i övrigt icke funnit anledning till erinran mot de föreliggande anslagsberäkningarna, förordar med hänsyn till vad sålunda upplysts, att anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal uppföres med ett belopp, som med 300 kronor överstiger det av departementschefen föreslagna. Utskottet får sålunda hemställa,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag må

a) godkänna följande avlöningsstat för musikaliska akademien med musikhögskolan, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 117,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, be- stämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ..	» 82,400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie per- sonal	» 47,200
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 20,600

Summa kronor 267,200;

b) till *Musikaliska akademien med musikhögskolan*: *Avlöningar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 267,200 kronor.

54:o) **Musikaliska akademien med musikhögskolan: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 54, sid. 84 och 85), vilket innebär en anslagsminskning med 400 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Musikaliska akademien med musikhögskolan*: *Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 24,500 kronor.

55:o) **Musikaliska akademien med musikhögskolan: Inköp och bindning av böcker och musikalier samt underhåll och vård av instrument.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 55, sid. 85), vilket innebär en anslagsminskning med 600 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Musikaliska akademien med musikhögskolan*: *Inköp och bindning av böcker och musikalier samt underhåll och vård av instrument* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 3,800 kronor.

56:o) **Musikaliska akademien med musikhögskolan: Stipendier m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 56, sid. 85 och 86), vilket inne-

bär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Musikaliska akademien med musik-högskolan: Stipendier m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 6,500 kronor.

Universiteten, den medicinska undervisningen m. m.

57:o) **Universitetskanslersämbetet: Avlöningar. Universitetskanslersämbetet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 57, sid. 87), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1943/44 anvisa

a) till *Universitetskanslersämbetet: Avlöningar* ett förslagsanslag av 51,400 kronor;

b) till *Universitetskanslersämbetet: Omkostnader* ett förslagsanslag av 2,600 kronor.

58:o) **Uppsala universitet: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 58, sid. 87—106) föreslagit riksdagen att dels besluta, att avlöningsstaten för Uppsala universitet skall, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1943/44, erhålla av departementschefen angiven lydelse, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i den till avdelning I av nämnda avlöningsstat hörande särskilda avlöningsstaten för professorer m. fl., som förordas av vad departementschefen anför, dels ock till Uppsala universitet: Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 2,011,000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehått

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herrar *Å. Holmbäck* och *H. Nordenson* (I: 157) och den andra inom andra kammaren av herrar *E. Håstad* och *H. Lundh* (II: 239), vari hemställts, att riksdagen ville bifalla universitetsmyndigheternas äskande och höja den nu med 1,200 kronor utgående lönefyllnaden till professorn *N. J. Nordström* till ett så stort belopp, att Nordström erhåller lika stor effektiv avlöning som andra professorer med ålderstillägg vid Uppsala universitet;

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herrar *Å. Holmbäck* och *N. Holmström* (I: 158) och den andra inom andra kammaren av herrar *E. Håstad* och *H. Lundh* (II: 240), vari hemställts, att riksdagen ville med bifall till universitetskanslerns förslag inrätta en biträdande lärarbefattning i musikhistoria med musikteori vid Uppsala universitet med ett arvode av 8,000 kronor;

dels ock två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren

av herr C. P. Wahlmark m. fl. (I: 109) och den andra inom andra kammaren av herrar H. Lundh och A. Larsson (II: 164), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta inrättandet för fil. hedersdoktorn Seth Lundell av en personlig assistentbefattning i mykologi vid Uppsala universitets botaniska museum i lönegraden A 17.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de motionsvis gjorda yrkandena, hänvisas, i den mån desamma icke framgå av den nedan lämnade redogörelsen, till motionerna I: 157, I: 158 och I: 109.

Kungl. Maj:ts förslag innebär — förut ändrad benämning från och med den 1 juli 1943 av vissa professurer — i sammandrag följande förändringar med avseende å förevarande anslag:

	Kostnadsökning resp. kostnads- minskning, kronor
a) höjning av anslaget till avlöning åt professor skytteanus	+ 1,800
b) två tekniska biträden, det ena vid medicinska, det andra vid kirurgiska kliniken	+ 3,600
c) ökad arbetshjälp på akademikontoret	+ 1,050
d) ökning av den icke-ordinarie personalen vid universitets- biblioteket	+ 2,000
e) automatiska förändringar	— 7,950
Nettoökning kronor 500.	

Kanslern för rikets universitet har framställt förslag om inrättande vid universitetet av en för blivande jurister obligatorisk kurs i bokföring. Kostnaderna härför hava uppskattats till 1,200 kronor. Enligt kanslerns förslag böra emellertid dylika kunskaper givetvis kunna inhämtas även på annat sätt än genom deltagande i den särskilda bokföringskursen. *Departementschefen* har funnit ifrågavarande förslag välbetänkt, men förutsatt att kostnaderna skulle bestriidas med reservfondens medel.

Bland de av kanslern tillstyrkta anslagsäskanden, vilka departementschefen icke för närvarande ansett sig kunna biträda, märkas de förslag, vilka upptagits i de *motionsvis gjorda yrkandena*. Beträffande dessa förslag inhämtas av statsrådsprotokollet samt av motionerna bland annat följande:

Ökning av lönefyllnaden till professorn N. J. Nordström. *Större akademiska konsistoriet* har hemställt, att det till innehavaren av »Emilia och Gustaf Carlbergs professur i idé- och lärdoms-historia», professorn N. J. Nordström, utgående personliga lönetillägget å högst 1,200 kronor — vilket utgår allenast, om och i den mån den Nordström av donationsmedel tillkommande avlöningen understiger 13,000 kronor för år räknat — måtte höjas till sådant belopp, att Nordström erhåller lika stor effektiv avlöning som övriga professorer med ålderstillägg vid universitetet. Enligt konsistoriets uppgift skulle härför, med nu utgående dyrtids- och kristillägg, erfordras en höjning av tilläggsbeloppet till cirka 5,200 kronor,

innebärande en ökning med 4,000 kronor. Till stöd härför åberopas den utredning, som framlades i de vid 1942 års riksdag väckta motionerna I: 167 och II: 169.

Med anledning av dessa motioner anförde *statsutskottet*:

Varken det större akademiska konsistoriet i Uppsala eller kanslern för rikets universitet hava i sina anslagsäskanden för nästa budgetår gjort framställning om lönefyllnad åt professor Nordström. Vid sådant förhållande och då denna fråga synes utskottet vara av natur att i första hand böra prövas av Kungl. Maj:t har utskottet icke ansett sig kunna tillstyrka bifall till ifrågakvarande motioner I: 167 och II: 169.

Riksdagen anslöt sig till vad utskottet anförde.

Kanslern har tillstyrkt konsistoriets hemställan medan *statskontoret* avstyrkt densamma.

Departementschefen har förklarat sig icke kunna tillstyrka, att statsverket för närvarande skulle påtaga sig att betala den föreslagna högre lönefyllnaden åt Nordström.

I de vid årets riksdag väckta *motionerna I: 157 och II: 239* anföres bland annat:

Den professur i idé- och lärdomshistoria, vars förste innehavare Nordström är, inrättades år 1932 genom en donation av 350,000 kronor, skänkt för detta ändamål till Uppsala universitet av grosshandlaren Gustaf Carlberg.

Enligt donationsbrevets av Kungl. Maj:t stadfästa bestämmelser skall av årliga räntan å donationen utgå avlöning till professurens innehavare med samma belopp som nu är tillförsäkrat professorer i allmänhet vid universitet eller 12,000 kronor om året med ett ålderstillägg å 1,000 kronor efter fem års tjänstgöring. Efter framställning från universitetet varje år äger universitetskanslern att bestämma, om avlöningsförmån, motsvarande övriga professorers dyrtidstillägg, därjämte skall utgå. Om räntan å donationen sjunker, så att avlöningsbeloppet ej kan bestridas, är professorn skyldig att underkasta sig därav följande minskning i lön.

Under de första åren av professurens tillvaro var ränteavkastningen, som utgick efter 4½ procent, 15,210 kronor per år och Nordström erhöll under denna tid samma lön och dyrtidstillägg som övriga professorer.

Emellertid konverterades under våren 1937 det obligationslån, i vilket donationsbeloppet överlämnats, till ett obligationslån löpande med blott 3¼ procent ränta. Härigenom nedgick den årliga ränteavkastningen med 3,390 kronor till 11,820 kronor.

Denna oförutsett stora nedgång i donationens avkastning medförde, att räntemedlen icke längre voro tillräckliga för bestridandet av lönen å 12,000 kronor och än mindre för utbetalandet av det Nordström från och med år 1938 tillkommande ålderstillägget å 1,000 kronor och av det dittills årligen beviljade dyrtidstillägget.

Under dessa förhållanden ansåg sig universitetet i sina petita till 1939 års riksdag böra rikta en framställning om en lönefyllnad av statsmedel för Nordström med 2,596 kronor för att i fortsättningen kunna bereda honom samma löneförmåner som sina övriga professorer.

Departementschefen ansåg sig icke böra i princip motsätta sig denna universitetets hemställan men ville dock endast tillstyrka en lönefyllnad, motsvarande skillnaden mellan å ena sidan lön och ålderstillägg, 13,000 kronor, å andra sidan den beräknade avkastningen av donationsfonden, 11,820 kronor,

alltså ett belopp av 1,180 kronor. Detta belopp, avrundat till 1,200 kronor, borde enligt departementschefens mening icke anvisas förslagsvis utan i av-löningsstaten upptagas som bestämt belopp. Vidare borde lönetillägget bliva personligt för den nuvarande innehavaren av professuren.

Statsutskottet hade intet att erinra mot departementschefens förslag och riksdagen fattade sedermera sitt beslut i enlighet därmed.

Nordströms lön utgick därefter med 12,000 kronor jämte ålderstillägg å 1,000 kronor, varifrån dock avgår tjänste- och familjepensionsavdrag. Där- emot kom han fortfarande icke i åtnjutande av de dyrtids- och kristillägg, som universitetets övriga professorer erhålla.

Med hänsyn till denna Nordströms onekligen mycket ofördelaktiga ställ- ning i löneavseende i förhållande till sina kolleger riktades i fjolårets motio- ner en vädjan till riksdagen att för framtiden bevilja honom även dyrtids- och kristillägg efter samma grunder, som gälla för professorerna i övrigt. Emel- lertid avslagos motionerna.

Departementschefen har nu avstyrkt en av universitetsmyndigheterna gjord förnyad framställning i ämnet.

Under sådana förhållanden ville motionärerna med hänvisning till större akademiska konsistoriets i Uppsala och universitetskanslerns hemställen för- nya den till 1942 års riksdag framförda vädjan, alldenstund det dock i när- varande svåra tidsläge med fallande penningvärde, tryckande dyrtid och tunga skattebördor måste få anses billigt, att Nordström icke längre i löneavseende skulle behöva intaga sin alltmera kännbara undantagsställning bland univer- sitetets professorer. Skillnaden i löneförmåner mellan honom och hans kolle- ger uppgår till det avsevärda beloppet av 3,901 kronor 60 öre.

En jämförelse mellan Nordströms nettolön och nettolönen för lektorer och adjunkter (räknad med F-ort, som Uppsala tillhör) ter sig på följande sätt. Nordströms nettolön utgör 12,231 kronor 88 öre och är, sedan han verkat som akademisk lärare i 18 och som professor i 10 år, blott obetydligt högre än en lektors i första löneklassen (12,149 kronor 40 öre) men *lägre* än en lektors i andra löneklassen (12,806 kronor 80 öre). Lektorer i tredje löneklassen ha en nettolön av 13,437 kronor och i fjärde och högsta löneklassen 13,922 kronor och äro alltså betydligt gynnsammare ställda än Nordström. Vid en jämförelse mellan nettolönen för en lektor i andra löneklassen och för en adjunkt i högsta löneklassen (11,781 kronor 40 öre) ligger Nordströms lön närmare den senare än den förra.

Biträdande lärare i musikhistoria med musik- teori. *Konsistoriet* har hemställt om inrättande av en dylik befattning med ett arvode av 8,200 kronor. *Kanslern* har ansett arvodet böra bestäm- mas till 8,000 kronor men i övrigt tillstyrkt konsistoriets framställning. *Kans- lern* har upplyst, att sedan år 1940 medel till ifrågavarande ändamål anslagits ur humanistiska sektionens docentstipendiefond samt ur universitetets reserv- fond. *Statskontoret* har av statsfinansiella skäl avstyrkt förslaget.

Personlig assistentbefattning i mykologi för S. Lundell. I sina framställningar om anslag, avsedda att föreläggas 1938 och 1939 års riksdagar, anhöll kanslern om inrättande av en personlig arvo- desbefattning i mykologi för filosofie hedersdoktorn Seth Lundell. Arvodet skulle utgöra 5,500 kronor jämte därpå belöpande dyrtidstillägg. Framställ- ningarna föranledde icke något Kungl. Maj:ts förslag till riksdagen.

I motionerna I: 32 och II: 51 till 1942 års riksdag hemställdes, att riks-

dagen måtte besluta att för Lundell inrätta en personlig assistentbefattning i mykologi vid Uppsala universitets botaniska museum i lönegraden A 17.

Med anledning av dessa motioner anförde *riksdagen*:

Såsom i förevarande motioner erinrats hava vederbörande universitetsmyndigheter tidigare vid olika tillfällen gjort framställning om inrättandet av en personlig assistentbefattning åt Lundell. Kungl. Maj:t har emellertid icke funnit sig böra förelägga riksdagen förslag i ämnet. Skäl synas otvivelaktigt föreligga för att Lundells kapacitet tillvaratages för den vetenskapliga forskningen på det speciella område, där han förvärvat en extraordinär sakkunskap. Riksdagen har dock i nuvarande statsfinansiella läge icke ansett sig böra anvisa särskilda medel för detta ändamål. Riksdagen vill emellertid ifrågasätta huruvida icke Uppsala universitet i avvaktan på ändrade statsfinansiella förhållanden kan av till universitetets förfogande stående medel draga försorg om att Lundell beredes skälig ersättning för det av honom vid universitetet bedrivna arbetet.

Kungl. Maj:t fäste i brev den 12 juni 1942 vederbörande universitetsmyndigheters uppmärksamhet på vad riksdagen sålunda anförte. Enligt vad i ärendet blivit upplyst, har kanslern sedermera medgivit, att ett belopp av 4,000 kronor må utgå ur universitetets reservfond för avlöning åt Lundell under budgetåret 1942/43.

Större akademiska konsistoriet har i sina petita upptagit det i följande motionsvis gjorda yrkandet. *Kanslern* har tillstyrkt framställningen medan *statskontoret* däremot avstyrkt densamma.

Departementschefen har förklarat sig av statsfinansiella skäl nödgad att för närvarande avstyrka bifall till förslagen om inrättande av en biträdande lärartjänst i musikhistoria med musikteori och om en personlig assistentbefattning åt mykologen Seth Lundell. Departementschefen har emellertid uttalat den förhoppningen, att vederbörande universitetsmyndigheter skola se sig i stånd att även i fortsättningen anslå fondmedel för ifrågavarande ändamål.

I *motionerna I: 158* och *II: 240* erinras, att fil. doktorn C.-A. Moberg från och med år 1928 regelbundet meddelat akademisk undervisning i *musikhistoria med musikteori* vid Uppsala universitet, att denna undervisning nu är den enda i sitt slag inom landet, att Moberg under läsåren 1933—40 uppburit docentstipendium men numera icke kan erhålla högre arvode av universitetets fondmedel än 3,600 à 4,000 kronor för år, att Moberg för närvarande har ett stort antal elever på alla stadier, vilka för att kunna fortsätta sina studier äro beroende av att undervisningen i ämnet kan upprätthållas samt att Mobergs undervisning och examination i fråga om kvantiteten på intet sätt understiger en ordinarie professors.

I *motionerna I: 109* och *II: 164* angående en personlig assistentbefattning åt S. Lundell erinras om innehållet i de vid följande års riksdag i ämnet väckta motionerna. Vidare framhålles, att den vetenskapliga världens höga uppskattning av Lundells forskargärning år 1942 fått ett uttryck i att han av Uppsala universitet förlänats värdigheten av filosofie hedersdoktor. I övrigt har i motionerna anförts:

Det är uppenbart, att Lundell icke i längden kan basera sin verksamhet på något så osäkert som tillfälliga anslag ur fonder och dylikt, varjämte han på sådan väg icke kan beredas inkomster, som ens efter mycket blygsamma beräkningsgrunder svara mot dem en forskare med hans kapacitet och av hans ålder kan ha grundad anledning förvänta. Då hans gärning av alla sakkunniga instanser bedömts som högst värdefull och nyttig och det ansetts ur vetenskaplig synpunkt oförsvarligt att icke tillvarataga och utnyttja hans sakkunskap, synes det oss även under nuvarande statsfinansiella läge berättigat att inrätta en personlig tjänst åt honom.

Det är också uppenbart, att den utväg, till vilken först fjolårets riksdag och nu senast departementschefen hänvisat, även ur universitetets synpunkt icke innebär och icke får innebära en definitiv lösning av frågan. Universitetet synes ej ha andra möjligheter tillgodose kravet på arvode åt Lundell än genom anslag ur reservfonden, men dennas uppgift är statutenligt att tillgodose *tillfälliga* behov. Den är därjämte städse så hårt belastad med utgifter för olika ändamål, att den ej kan tänkas få möjlighet någonsin lämna Lundell ett tillräckligt arvode.

Utskottet anser sig böra tillstyrka bifall till de av Kungl. Maj:t föreslagna ändrade benämningarna av vissa professurer ävensom till de förändringar med avseende å ifrågavarande anslag, som innefattas i Kungl. Maj:ts förslag. Emot inrättande av den särskilda bokföringskursen för blivande jurister — på sätt kanslern för rikets universitet närmare angivit — har utskottet icke funnit anledning till erinran liksom ej heller mot att därav föranledda kostnader bestridas av medel ur universitetets reservfond.

Utskottet.

Vad beträffar frågan om ökad lönefyllnad åt professor Nordström delar utskottet departementschefens uppfattning, att statsverket icke för närvarande bör påtaga sig denna utgift. Utskottet finner sig alltså icke kunna biträda det i motionerna I: 157 och II: 239 framställda yrkandet.

Utskottet kan icke heller tillstyrka det i motionerna I: 109 och II: 164 gjorda yrkandet om anvisande av medel för inrättande av en personlig assistentbefattning åt mykologen Seth Lundell. Den av fjolårets riksdag anvisade utvägen att för avlönande av Lundell anlita medel ur universitetets reservfond torde — på sätt departementschefen även antytt — alltjämt böra anlitas för att bereda Lundell ersättning för det av honom vid universitetet bedrivna arbetet.

Utskottet anser sig under nu rådande förhållanden icke kunna tillstyrka det i motionerna I: 158 och II: 240 framställda förslaget om anvisande av ett belopp å 8,000 kronor för inrättande av en biträdande lärarbefattning i musikhistoria och musikteori vid Uppsala universitet. Liksom departementschefen hyser utskottet den förhoppningen, att vederbörande universitetsmyndigheter såsom hittills skola se sig i stånd att även i fortsättningen anslå fondmedel till ifrågavarande ändamål.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 157 och II: 239, I: 109 och II: 164 samt I: 158 och II: 240 må

a) besluta, att avlöningsstaten för Uppsala universitet skall, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1943/44, i nedan angivna delar erhålla följande lydelse:

Avlöningsstat.

Utgifter:

I. Professorer och lärare m. fl.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän:

a. Lön- och tjänst- göringspenning-

ar . kronor 861,400

Avgå pen-

sionsav-

drag » 54,300 kronor 807,100

Avlöningsstater.

*b. Ålderstillägg, för-

slagsvis kronor 44,400

c. Ersättningar till vi-

karierande akademi-

ska lärare, förslags-

vis » 10,000 kronor 861,500

4. Arvoden och särskilda ersättningar, be-

stämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis .. » 512,400

5. Särskilda löneförmåner till icke-ordina-

rie tjänstemän » 1,500

Anm.: Från förestående anslagspost skola till förste underläkaren å medicinska kliniken och förste underläkaren å kirurgiska kliniken eventuellt utgående hyresbidrag bestridas.

Summa kronor 1,415,700

Anmärknningar till avdelning I. av avlöningsstaten.

II. Vissa tjänstemän vid universitetets
samlingar och inrättningar m. m.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor	392,300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, be- stämda av Kungl. Maj:t	»	25,650
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie per- sonal	»	131,400
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	»	72,816
Summa kronor		622,166

Sammandrag:

I. Professorer och lärare m. fl.....	kronor	1,415,700
II. Vissa tjänstemän vid universitetets samlingar och inrättningar m. m.	»	622,166
Summa kronor		2,037,866

Särskilda uppbördsmedel:

-----	kronor	26,866
Nettoutgift kronor		2,011,000;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i den till avdelning I. av nämnda avlöningsstat hörande särskilda avlöningsstaten för professorer m. fl., som föranledas av vad departementschefen förordat;

c) till *Uppsala universitet: Avlöningar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 2,011,000 kronor.

59:o) **Uppsala universitet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 59, sid. 107), vilket innebär en anslagshöjning med 1,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Uppsala universitet: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 256,000 kronor.

60:o) **Uppsala universitet: Materiel m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 60, sid. 107—109), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Uppsala universitet: Materiel m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 430,000 kronor.

61:o) **Uppsala universitet: Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 61, sid. 109), vilket innebär, att anslaget, för innevarande budgetår tillfälligt sänkt med 10,000 kronor, nu åter upptagits med samma belopp som för budgetåret 1941/42, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Uppsala universitet: Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 115,000 kronor.

62:o) **Uppsala universitet: Inredningsarbeten m. m. för universitetsbiblioteket.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 62, sid. 109—111), vilket innebär, att av de till sammanlagt 78,000 kronor beräknade kostnaderna för slutförande av ifrågavarande arbeten nu skola anvisas 60,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Uppsala universitet: Inredningsarbeten m. m. för universitetsbiblioteket* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 60,000 kronor.

63:o) **Lunds universitet: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 63, sid. 112—127) föreslagit riksdagen att dels besluta, att avlöningsstaten för Lunds universitet skall, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1943/44, erhålla av departementschefen angiven ändrad lydelse, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i den till avdelning I. av nämnda avlöningsstat hörande särskilda avlöningsstaten för professorer m. fl., som föranledas av vad departementschefen anfört, dels ock till Lunds universitet: Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 1,778,800 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär — förutom ändrad benämning av de två botanikprofessurerna vid universitetet och förändring av lärarbefattningen i medicinsk radiologi till lärarbefattning i röntgendiagnostik — följande förändringar beträffande förevarande anslag:

	Kostnadsökning resp. kostnads- minskning, kronor:
a) omreglering av lärarbefattningen i fysikalisk diagnostik ..	+ 6,000
b) omreglering av lärarbefattningen i ortopedi	+ 4,200
c) inrättande av en lärartjänst i radioterapi i stället för den nuvarande arvodesbefattningen i ämnet	+ 7,800
d) inrättande av en biträdande lärartjänst i nationalekonomi och finansrätt (arvode 8,000 kronor); såsom bidrag för be- stridande av arvodet tages tills vidare i anspråk ett av juri- diska fakultetens docentstipendier (6,000 kronor)	+ 2,000
e) automatisk minskning	— 17,200
	<hr/> Nettoökning kronor 2,800.

I överensstämmelse med vad som föreslagits beträffande Uppsala universitet föreslås jämväl vid Lunds universitet inrättande av en bokföringskurs för blivande jurister, för vilken kurs kostnaderna — 1,200 kronor — enligt vad departementschefen förordnat skulle bestridas av reservfondsmedel.

De under a)—c) här ovan omnämnda förslagen sammanhänka med det av departementschefen under punkten 75 i huvudtiteln förordade förslaget angående nytt avtal mellan staten och Malmöhus landsting om statsbidrag till driften av universitetssjukhuset i Lund.

Departementschefen har vidare erinrat om att vederbörande universitetsmyndigheter förordnat inrättande vid Lunds universitet av en ordinarie professur i nordiska och jämförande folkkulturforskning från och med den 1 juli 1944 i stället för den personliga professur i ämnet, som av 1940 års lagtima riksdag inrättades åt professorn C. W. von Sydow, vilken uppnår pensionsåldern under nästa budgetår. Beträffande detta förslag har departementschefen yttrat:

Det synes mig icke utan vidare klart, att den första ordinarie professuren inom detta ämnesområde bör förläggas till Lunds universitet. Såsom statskontoret framhållit torde det till stor del ha varit hänsyn till professorn von Sydows personliga förhållanden, som föranlett riksdagen att anknyta den för honom inrättade professuren i nordisk och jämförande folkkulturforskning till Lunds universitet. Skäl kunna emellertid anföras och ha även anförts för en förläggning av den ifrågasatta första ordinarie professuren till Uppsala. Det synes icke vara tillfyllest utrett, vilka ekonomiska och andra konsekvenser en sådan förläggning skulle komma att medföra. Det torde exempelvis böra förutsättas, att professuren i så fall skall förenas med någon av befattningarna vid landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala; detta arkivs ställning till en eventuell professur i folkkulturforskning torde sålunda böra klargöras. Utredning i nämnda hänseende torde kunna föreligga i så god tid, att frågan om den föreslagna ordinarie professuren och dess förläggning kan underställas 1944 års riksdag. Jag är benägen att förorda ett uppskov på ett år med frågans avgörande i avbidan på resultatet av denna utredning. Under tiden torde böra förebringas utredning även angående den närmare anknytningen av Hyltén-Cavalliusstiftelsen för svensk folkminnesforskning till Lunds universitet, för den händelse professuren finnes böra förläggas till detta universitet, samt rörande det närmare samarbetet med kulturhistoriska museet i Lund ävensom utredning beträffande den av kanslern berörda frågan om sammanslagning av de för närvarande åtskilda examensämnenas folkminnesforskning och nordisk etnologi. På anförda skäl kan jag icke tillstyrka, att principbeslut rörande kanslerns ifrågasvarande förslag skulle fattas redan nu. Jag förutsätter liksom kanslern, att von Sydow beredes möjlighet att, därest han är villig därtill, kvarstå vid den personliga professuren intill den 1 juli 1944.

Utskottet.

Utskottet, som biträder Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag, har icke funnit anledning till erinran mot vad departementschefen i förevarande sammanhang anfört.

Till utskottet har från ecklesiastikdepartementet under hand överlämnats en av större konsistoriet vid universitetet i Lund, efter hörande av medicinska fakulteten därstädes gjord framställning angående viss ombildning av den nuvarande professuren i patologisk anatomi och rättsmedicin, vilken blir ledig vid utgången av juni 1944, då den nuvarande innehavaren av professorsbefattningen inträder i pensionsåldern. Framställningen, som tillstyrkts av kanslern för rikets universitet och inkommit till ecklesiastikdepartementet den 19 februari 1943, åsyftar en begränsning av professurens ämnesområde till enbart patologisk anatomi. Kanslern har framhållit, att utredningen i ärendet givit vid handen, att det i längden vore ohållbart, att företrädaren för det viktiga ämnet patologisk anatomi skulle tillika vara lärare i rättsmedicin och därigenom nödsakad bedriva en omfattande rättsobducentverksamhet. Enligt kanslerns mening kunde det icke heller vara ändamålsenligt, att vid professurens besättande meriter i rättsmedicin skulle, såsom för närvarande vore fallet, likställas med meriter i patologisk anatomi. Då det är önskvärt, att tillsättningsförfarandet kan inledas i god tid före professurens ledigblivande, synes ställning redan nu böra tagas till den väckta frågan om professurens ombildning. Utskottet har för sin del icke något att erinra mot att professuren ombildas på angivet sätt, för så vitt Kungl. Maj:t vid närmare omprövning av ärendet finner en dylik åtgärd ur olika synpunkter befogad och ändamålsenlig.

Utskottet hemställer förty,

att riksdagen må

a) besluta, att avlöningsstaten för Lunds universitet skall, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1943/44, erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges:

A v l ö n i n g s s t a t .

Utgifter:

I. Professorer och lärare m. fl.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän:

a. Lön och tjänst-

göringspen-

ningar kronor 818,000

Avgå pen-

sionsav-

drag m. m. » 64,500 kronor 753,500

Avlöningsstater.

b. Ålderstillägg, förslags-	
vis	kronor 42,800
c. Ersättningar till vika-	
rierande akademiska	
lärare, förslagsvis	» 10,000 kronor 806,300

3. Arvoden och särskilda ersättningar	
bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis..	kronor 527,300
Summa kronor	1,345,700

Anmärkning till avdelning I. av avlöningsstaten.

Sammandrag:

I. Professorer och lärare m. fl.	kronor 1,345,700
II. Vissa tjänstemän vid universitetets	
samlingar och inrättningar m. m.	» 438,861
Summa kronor	1,784,561

Särskilda uppbördsmedel:

— — — — — kronor	5,761
Nettoutgift kronor	1,778,800;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i den till avdelning I. av nämnda avlöningsstat hörande särskilda avlöningsstaten för professorer m. fl., som föranledas av vad departementschefen förordat;

c) till *Lunds universitet: Avlöningar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 1,778,800 kronor.

64:o) **Lunds universitet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 64, sid. 127), vilket innebär en huvudsakligen av höjda bränslekostnader föranledd anslagshöjning med 24,500 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lunds universitet: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 154,300 kronor.

65:o) **Lunds universitet: Materiel m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 65, sid. 127 och 128), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lunds universitet: Materiel m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 266,000 kronor.

66:o) **Lunds universitet: Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 66, sid. 128), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lunds universitet: Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 106,000 kronor.

67:o) **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 67, sid. 129—133), vilket innebär dels ändrad benämning av en maskinistbefattning, dels anvisande av 2,400 kronor till förstärkning av arbetskrafterna på biblioteket, dels ock en anslagsminskning med 2,500 kronor av anslagets slutsumma, föranledd av vissa minskningar av för högt beräknade poster, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning från och med budgetåret 1943/44, vidtaga den ändring i personalförteckningen för vissa tjänstemän vid karolinska mediko-kirurgiska institutet och dess institutioner m. m., som föranledes av vad departementschefen förordat;

b) besluta, att avlöningsstaten för karolinska mediko-kirurgiska institutet skall, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1943/44, i nedan angivna delar erhålla följande lydelse:

A v l ö n i n g s s t a t .

I. Professorer och lärare m. fl.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän:

a. Lön och
tjänstgö-
ringspen-
ningar kronor 351,100

Avgå: pen-
sionsav-

drag . . . 26,400 kronor 324,700

Avlöningsstat.

b. Ålderstilllägg, förslagsvis	kronor 16,000	
c. Ersättningar till vikarierande akademiska lärare, förslagsvis	» 5,000	kronor 345,700
2. Avlöning till tjänsteman på indragningsstat:		
Olivecrona, A. H., professor i neurokirurgi, personligen:		
Lön	kronor 8,000	
Ålderstilllägg	» 1,000	
Tjänstgöringspenningar	» 4,000	kronor 13,000
Avgå: pensionsavdrag	» 900	» 12,100
<i>Anm.</i> Innehavare av personlig professur äger att efter 5 års tjänstgöring uppbära ålderstilllägg å lönen med 1,000 kronor.		
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämde av Kungl. Maj:t, förslagsvis	» 225,500	
	Summa	kronor 583,300

II. Vissa tjänstemän vid institutet och dess institutioner m. m.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor 120,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämde av Kungl. Maj:t	» 17,400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 47,900
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	» 21,000
	Summa kronor 206,300

Sammandrag:

I. Professorer och lärare m. fl.	kronor 583,300
II. Vissa tjänstemän vid institutet och dess institutioner m. m.	» 206,300
	Summa kronor 789,600;

c) till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet*: *Avlöningar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 789,600 kronor.

68:o) **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 68, sid. 133), vilket innebär en av de höjda bränslepriserna betingad anslagshöjning med 12,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet*: *Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 64,000 kronor.

69:o) **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Materiel m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 69, sid. 134), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet*: *Materiel m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 101,000 kronor.

70:o) **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Bokinköp och bokbindning för biblioteket.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 70, sid. 134), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet*: *Bokinköp och bokbindning för biblioteket* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 20,000 kronor.

71:o) **Tandläkarinstitutet: Avlöningar. Tandläkarinstitutet: Omkostnader. Tandläkarinstitutet: Utrustning. Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Avlöningar. Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Omkostnader. Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Avlöningar. Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Omkostnader.** Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkterna 71 och 72) föreslagit riksdagen i fråga om anslag till förevarande ändamål avgiver utskottet senare under riksdagen utlåtande, vilket härmed

anmäles.

72:o) **Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Ombyggnad av elektriska huvudfördelningscentralen.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 73, sid. 135—137), vilket innebär anvisande av ett engångsanslag till förevarande ändamål, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Ombyggnad av elektriska huvudfördelningscentralen* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 59,500 kronor.

73:o) **Universitetssjukhus: Bidrag till akademiska sjukhuset i Uppsala.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 74, sid. 137—141), vilket innebär en anslagshöjning med 40,000 kronor av automatisk natur, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Universitetssjukhus: Bidrag till akademiska sjukhuset i Uppsala* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 490,000 kronor.

74:o) **Universitetssjukhus: Bidrag till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund.** Kungl. Maj:t har (punkt 75, sid. 141—171) föreslagit riksdagen att dels besluta, att statsbidrag skall från och med den 1 juli 1943, på sätt närmare bestämmes i avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan och Malmöhus läns landsting, utgå till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund i huvudsaklig överensstämmelse med de av departementschefen i sådant hänseende förordade grunderna, dels ock till Universitetssjukhus: Bidrag till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 190,000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att det nuvarande avtalet med Malmöhus läns landsting angående statsbidrag till driften av universitetssjukhuset i Lund, vars giltighetstid utgår den 30 juni 1943, skall ersättas med ett nytt, innebärande vissa eftergifter i ekonomiskt hänseende från statens sida gentemot landstinget. Det nya avtalet inverkar icke på anslagsbehovet för nästa budgetår. I samband med avtalet förordar departementschefen emellertid, på sätt ovan under punkten 63: o) erinrats, omreglering av två lärarbefattningar och inrättande av en ny sådan befattning inom medicinska fakulteten vid Lunds universitet; dessa förändringar föreslås skola genomföras från och med nästa budgetår.

Det nuvarande avtalet innebär sammanfattningsvis, att staten i efterskott skall tillskjuta 10 procent av driftkostnaderna — dock högst 190,000 kronor årligen — vid Lunds lasarett med undantag för barnbördsavdelningen (statsbidrag i särskild ordning från 1/1 1938), pediatrika kliniken (» » » » » 1/1 1940), tuberkulosavdelningen,

psykiatriska avdelningen,
reumatiska avdelningen,
av pensionsstyrelsen disponerade vårdplatser på ortopediska avdelningen,
venerologiska avdelningen samt
radiologiska avdelningen (öppnad 1/7 1941).

Dessa avdelningar disponera tillhopa (42 + 66 + 48 + 114 + 68 + 24 + 35 + 51 =) 448 av sjukhusets sammanlagt 1,134 vårdplatser, d. v. s. 39,5 procent av samtliga.

Såsom en andra maximeringsregel gäller vidare, att staten icke lämnar bidrag till driftkostnaderna, i den mån dessa för patient och underhållsdag skulle uppgå till mer än 120 procent av medeldagskostnaden vid samtliga lasarett i riket. Denna begränsningsregel har hittills icke behövt träda i funktion.

Det nu gällande avtalet var underställt 1937 års riksdag. Kungl. Maj:t framlade då i propositionen 1937: 98 förslag i ämnet, vilket av riksdagen bifölls, dock med ändringar i tre betydelsefulla hänseenden: *dels* sänktes bidragets maximibelopp från föreslagna 220,000 kronor till 190,000 kronor årligen, *dels* undantog riksdagen från statsbidrag från detta anslag alla avdelningar, som under avtalstiden kunde komma att få statsbidrag i annan ordning; härigenom bortföll barnbördsavdelningen (från 1938), pediatrika kliniken (från 1940) och radiologiska kliniken (från 1/7 1941), *dels* ock begränsades avtalstiden till 5 år mot föreslagna 10 år.

Sedan avtalet i oktober 1940 från landstingets sida uppsagts, uppdrog Kungl. Maj:t åt särskilda förhandlingsmän att med landstinget upptaga förhandlingar angående nytt avtal.

Förhandlingsmännen ha till Kungl. Maj:t inkommit med en den 17 april 1942 dagtecknad skrivelse, vari framlagts förslag till nytt avtal, innefattande följande ändringar av det nuvarande avtalet:

- 1) maximigränsen 190,000 kronor slopas;
 - 2) statsbidrag skall utgå även för barnbördsavdelningen, pediatrika kliniken och venerologiska avdelningen, vilka för närvarande äro uteslutna från statsbidrag i förevarande ordning;
 - 3) dagskostnaden må överstiga medeldagskostnaden vid rikets samtliga lasarett med allenast 10 procent mot för närvarande 20 procent.
- I samband härmed ha förhandlingsmännen föreslagit, att
- 4) staten inrättar tre befattningar såsom laboratorer, tillika överläkare, på universitetets stat (årlig merkostnad 18,000 kronor förutom kostnader för ålderstillägg, dyrtidstillägg, kristillägg och pensionering);
 - 5) staten beviljar ett engångsbidrag till landstinget av 120,000 kronor, motsvarande ett extra tillskott av 30,000 kronor om året för vart och ett av de 4 sista åren av det nuvarande avtalets giltighetstid.

Departementschefen erinrar till en början om den ekonomiska innebörden av förhandlingsmännens förslag och anför därom:

Därest den i avtalet stipulerade maximigränsen för statsbidraget icke funnits, men avtalet i övrigt varit oförändrat gällande under avtalsperioden, skulle statsbidraget för nedannämnda budgetår ha uppgått till belopp, som framgå av följande tabell:

Tabell 1.

Budgetår	Statsbidraget belöper sig på kalenderåret	Statsbidrag enligt avtalet, med maxi- mering, kronor	Statsbidrag enligt avtalet, utan maxi- mering, kronor	Merkostnad för statsverket, om maximigränsen icke funnits, kronor
1940/41	1938	136,000	147,653	11,653
1941/42	1939	190,000	235,164	45,164
1942/43	1940	190,000	233,647	43,647
1943/44	1941	190,000	267,757	77,757

Förhandlingsmännens förslag innebär emellertid icke blott, att maximigränsen skall slopas för statsbidrag, som belöper sig på tiden efter den 30 juni 1943, då 1937 års avtal upphör att gälla, utan därjämte att statsbidrag skall efter denna tidpunkt få utgå även till kostnaderna för barnbördsavdelningen, pediatrika avdelningen och venerologiska avdelningen, vilka för närvarande falla utanför de enligt avtalet statsbidragsberättigade avdelningarna, de två förra emedan landstinget för dem åtnjuter särskilt statsbidrag, den senare emedan den enligt avtalet är särskilt undantagen. För att klargöra den ekonomiska innebörden av detta senare förslag är det av intresse att undersöka, hur ett medräknande av dessa tre avdelningar skulle ha inverkat på statsbidragen för budgetåren 1941/42—1943/44, därest dessa icke varit maximerade.

Det visar sig, att statsbidragen skulle ha ökats med i runda tal följande belopp:

Tabell 2.

Budgetår	Barnbördsavdel- ningen, kronor	Pediatrika avdelningen, kronor	Venerologiska avdelningen, kronor	Summa kronor
1941/42	17,400	— ¹	5,000	22,400
1942/43	21,500	31,500	5,000	58,000
1943/44	21,400	35,100	2,500	59,000

Med utgångspunkt från det under kalenderåret 1941 rådande pris- och löneläget skulle statsbidraget till driften av Lunds lasarett alltså vid ett slopande av maximigränsen stiga från 190,000 kronor med omkring 78,000 kronor till omkring 268,000 kronor. Utgår man från 1942 års förhållanden, torde statsbidraget under angiven förutsättning knappast komma att understiga 300,000 kronor. Förhandlingsmännen ha därjämte utgått ifrån, att — utöver vad

¹ Då den pediatrika avdelningen icke åtnjuter statsbidrag i särskild ordning före 1940, ingå kostnaderna för densamma i det belopp, på vilket statsbidrag beräknats enligt tabell 1.

som nu gäller — statsbidrag i fortsättningen skall utgå även till kostnaderna för nyssnämnda tre avdelningar, för vilka bidrag enligt nu gällande avtal ej får beräknas. Med utgångspunkt från 1941 års förhållanden skulle ett bifall här till komma att öka statsbidraget med ytterligare närmare 60,000 kronor om året; beloppet komme troligen att bli icke oväsentligt större, därest beräkningen grundade sig på 1942 års förhållanden.

Med hänsyn till att statsbidraget utgår i efterskott, komma merkostnaderna, vilka kunna uppskattas till sammanlagt omkring 170,000 kronor, icke att belasta budgeten förrän från och med budgetåret 1945/46.

Förhandlingsmännens förslag innebär ytterligare, att staten skulle inrätta tre tjänster såsom laboratorer, tillika överläkare, för en merkostnad av 18,000 kronor om året jämte därpå belöpande dyrtids- och kristillägg; tilläggen kunna under nuvarande indexförhållanden uppskattas till i runt tal 7,600 kronor om året. Här till komma kostnaderna för ålderstillägg och för pensionering. Landstinget kommer vid ett bifall till detta förslag att få sina kostnader för nämnda överläkarbefattningar begränsade till de sedvanliga överläkararvodena.

Slutligen ha förhandlingsmännen föreslagit, att staten skulle erlägga ett engångsbelopp av 120,000 kronor såsom skäligt bidrag till de merkostnader, som den icke förutsedda prisutvecklingen förorsakat under avtalsperioden.

Beträffande sitt ställningstagande till förhandlingsmännens förslag anför departementschefen:

När det nu gäller att taga ställning till de föreliggande förslagen, vilka, såsom av det sagda framgår, innebära betydelsefulla jämkningar i 1937 års avtal till förmån för landstinget, får man enligt min mening icke ensidigt hävda strängt statsfinansiella synpunkter. Såsom vid avtalsfrågans behandling år 1937 särskilt framhävdes både av departementschefen och riksdagen, är det för den medicinska undervisningen och forskningen vid Lunds universitet av vikt, att det hittillsvarande goda samarbetet mellan universitetet och landstinget vidmakthålles och ytterligare utvecklas. Vid bedömandet av de ifrågasatta medgivandena från statens sida måste man därför enligt min mening även hålla i minnet, att förslagen framkommit såsom resultat av förhandlingar, som förts mellan statens och landstingets därtill utsedda representanter.

Beträffande förslaget att slopa den maximigräns av 190,000 kronor, vartill statsbidraget enligt 1937 års avtal högst må uppgå, ha förhandlingsmännen erinrat, att denna gräns uppnåddes redan beträffande det statsbidrag, som belöpte på utgifterna under senare halvåret 1938, då den av kriget förorsakade kostnadsstegringen ännu icke gjort sig gällande. Ett bibehållande av maximigränsen skulle därför föra med sig, att landstinget ensamt finge bära hela bördan av denna kostnadsstegring, vilken vid avtalets ingående icke varit förutsedd eller kunnat förutses. Det synes förhandlingsmännen skäligt och rättvist, att staten i fortsättningen påtager sig utgifterna för den kostnadsstegring, som belöper på den tiondel av driftkostnaderna, för vilken staten avtalsenligt har att svara. Jag har för egen del i likhet med samtliga i ärendet hörda myndigheter funnit förhandlingsmännens ifrågavarande förslag välgrundat och tillstyrker därför bifall till detsamma.

Förhandlingsmännen ha förutsatt, att borttagandet av den absoluta maximigränsen skulle kombineras med en skärpning av den relativa. Sålunda skulle stadgas, att dagskostnaden per vårdplats vid Lunds lasarett skulle få uppgå till endast 110 procent mot förut 120 procent av medeldagskost-

naden vid rikets samtliga lasarett. Statskontoret har ansett, att denna relativa begränsning borde skärpas därhän, att dagskostnaden icke alls skulle få överstiga medeldagskostnaden vid rikets samtliga lasarett. Jag har dock icke funnit anledning föreligga att frångå förhandlingsmännens förslag på denna punkt. Däremot förutsätter jag, att vid avtalets utformande beaktas det förtydligande rörande formuleringen av § 4, första stycket, som statskontoret ifrågasatt.

Vid bifall till vad jag hittills förordnat kommer staten att få bära sin andel — 10 procent — av de av kriget förorsakade merkostnaderna för Lunds lasarett i den mån de belöpa på tiden efter den 1 juli 1943, då 1937 års avtal upphör att gälla. Däremot skulle staten i stort sett icke komma att behöva vidkännas någon sådan merkostnad för tiden från krigsutbrottet intill nämnda dag. Detta är grunden till att förhandlingsmännen ansett sig böra föreslå, att staten skulle erlägga ett tilläggsbidrag av 30,000 kronor för vart och ett av de fyra sista åren (= tiden den 1 juli 1939—den 30 juni 1943) av löpande avtalsperiod, d. v. s. tillhoppa 120,000 kronor. Därest under kristidens tryck driftkostnaderna under sista avtalsåret skulle stiga ytterligare, synes det förhandlingsmännen skäligt, att frågan om ytterligare statsbidrag till landstinget tages under övervägande. Jag vill icke förneka, att vissa billighetsskäl synas tala för bifall till förslaget om tilläggsbidrag. Trots att den av kriget framkallade ökningen av driftkostnaderna fram till avtalsperiodens slut ännu icke låter sig överblicka, är det nämligen redan nu tydligt, att förhandenvaron av den avtalade maximigränsen kommer att under budgetåren 1941/45 för statsverket medföra en utgiftsbegränsning, som kommer att sammanlagt väsentligt överstiga 120,000 kronor. Sannolikt kommer beloppet att uppgå till inalles omkring 300,000 kronor. Då ett bifall till förhandlingsmännens ifrågasättande förslag av principiella skäl likväl icke bör ifrågasättas, måste därför enligt min mening så mycket större hänsyn tagas till landstingets intressen, då det gäller att bedöma de förslag från förhandlingsmännens sida, till vilka jag hittills icke tagit ställning. Dessa senare förslag innebära, *dels* att statsbidrag skall få utgå från åttonde huvudtiteln även för venerologiska-, barnbörds- och pediatrika avdelningarna, *dels ock* att staten skall på Lunds universitets stat inrätta tre befattningar såsom laboratorer, tillika överläkare.

Beträffande först venerologiska avdelningen får jag erinra, att grunden till att denna vid uppgörandet av 1937 års avtal undantogs från statsbidrag torde vara att söka däri, att vid denna tid den s. k. allmänna sjukvårdsavgiften ännu utgick. Denna avgift skulle företrädesvis användas till beredande av kostnadsfri vård åt veneriskt sjuka. Sedan denna avgift numera från och med år 1939 upphört att utgå (se kungörelsen 1938: 377), saknas anledning att längre utesluta den venerologiska avdelningen från rätt till statsbidrag enligt avtalet. Jag tillstyrker därför, att undantag i det nya avtalet icke göres för denna avdelning.

1937 års riksdag (se skrivelse nr 399) utgick ifrån att samtliga sjukvårdsavdelningar, för vilka landstinget komme i åtnjutande av statsbidrag i särskild ordning, skulle undantagas från statsbidrag enligt avtalet. Härigenom kom barnbördsavdelningen redan från början att falla utanför avtalet, enär landstinget från och med år 1938 åtnjuter statsbidrag till denna avdelning enligt kungörelsen 1937: 743. Från och med år 1940 åtnjuter landstinget vidare statsbidrag till pediatrika avdelningen jämlikt kungörelsen 1939: 538 (jfr kungörelsen 1940: 385). Även pediatrika kliniken är sålunda numera

undantagen från statsbidrag enligt avtalet. Förhandlingsmännen ha emellertid utgått ifrån, att statsbidrag enligt avtalet skall från och med nästa avtalsperiod få utgå även till dessa båda avdelningar. För egen del får jag i likhet med förhandlingsmännen erinra om att det statsbidrag, som enligt avtalet utgår till landstinget, avser att utgöra ersättning för de merkostnader, som lasarettets egenskap av undervisningssjukhus förorsakar landstinget, medan statsbidragen enligt förutnämnda kungörelser ha ett helt annat syfte och därför även principiellt komma samtliga landsting till del. Därtill kommer att statsbidragen enligt kungörelserna äro förknippade med villkor, att patientavgiften icke må uppgå till högre belopp för dag än en krona på barnbördsavdelningen och en krona 50 öre på pediatrika avdelningen. Med hänsyn till det anförda synas goda skäl tala för bifall till förhandlingsmännens ifrågavarande förslag, vilket jag därför anser mig böra tillstyrka. Jag vill i detta sammanhang erinra, att statsbidrag utgår från åttonde huvudtiteln till pediatrika avdelningen vid akademiska sjukhuset i Uppsala, trots att Uppsala läns landsting åtnjuter statsbidrag till denna avdelning jämlikt kungörelsen 1939: 538.

Beträffande förhandlingsmännens förslag rörande de tre laborator- och överläkartjänsterna anför departementschefen, efter att ha erinrat om den nuvarande undervisningen i vederbörande ämnen vid de tre medicinska läroanstalterna, i huvudsak följande:

Beträffande ämnet radiologi, omfattande röntgendiagnostik och radioterapi, erinrar jag vidare om att läkarutbildningssakkunniga föreslagit, att undervisningen i radioterapi skall göras obligatorisk samt koncentreras till de båda jubileumsklinikerna i Stockholm och Lund. Det ligger givetvis i statsmakternas intresse att tillse, att undervisningen och icke minst forskningen i denna allt betydelsefullare disciplin blir på bästa sätt representerad icke blott vid karolinska institutet utan även vid Lunds universitet. En garanti härför torde bäst åstadkommas genom att på universitetets stat uppföra en befattning såsom lärare och överläkare. Med hänsyn härtill och till vad från förhandlingsmännens och universitetsmyndigheternas sida i ämnet anförts finner jag goda skäl tala för förslaget om inrättande vid detta universitet av en ordinarie befattning i laboratorsgraden såsom lärare i radioterapi, tillika överläkare vid radiologiska kliniken. Jag tillstyrker därför, att en dylik befattning inrättas från och med den 1 juli 1943, då den nuvarande innehavaren av lärarbefattningen i medicinsk radiologi avgår från tjänsten på grund av uppnådd pensionsålder och nämnda befattning till följd av 1941 års riksdags beslut förändras till en befattning i röntgendiagnostik. Givetvis följer av det anförda, att det för undervisning i radioterapi avsedda arvudet av 1,200 kronor samtidigt inbesparas. Vid bifall till vad jag förordat befrias landstinget från nödvändigheten att på annat sätt sörja för bestridande av överläkargöromålen vid radiologiska kliniken och för överläkarens pensionering. På landstinget skulle därmed endast ankomma att utbetala sedvanligt överläkararvode. Det synes mig skäligt, att staten bereder landstinget denna förmån, vilket ju även, såsom redan framhållits, står i samklang med statsintresset att tillgodose undervisningens och forskningens krav.

Undervisningen i ortopedi är koncentrerad till karolinska institutet och universitetet i Lund. Vid detta universitet ankommer all undervisning i ämnet på en enda lärare, vilken, ehuru befattningshavare på ordinarie stat, icke

åtnjuter högre reglerad avlöning än 4,800 kronor jämte två ålderstillägg à 500 kronor samt dyrtids- och kristillägg. Även undervisningen i tuberkuloslära, inklusive fysikalisk diagnostik, ankommer vid Lunds universitet i huvudsak på en enda befattningshavare, vilken ehuru ordinarie åtnjuter reglerad avlöning av endast 3,000 kronor jämte två ålderstillägg à 300 kronor samt dyrtids- och kristillägg. Såsom framgår av utredningen ha dessa båda lärare en avsevärd undervisningsskyldighet. Beträffande ämnet tuberkuloslära ha läkarutbildningssakkunniga dessutom föreslagit en betydande ökning av undervisningen. Med hänsyn till det anförda tala enligt min mening starka skäl för att dessa två befattningshavare erhålla laborators löneställning. Såsom ett ytterligare skäl för ett bifall till ifrågavarande förslag tillkommer därjämte önskvärdheten att ordna pensionsförhållandena för ifrågavarande befattningar på ett förmånligare sätt. Beträffande denna fråga förhåller sig för närvarande så, att pension endast åtföljer den reglerade avlöningen på universitetets stat men däremot icke de av landstinget bekostade överläkararvodena, vilka i förevarande fall uppgå till 4,000 kronor. Framställningar föreligga, enligt vad jag inhämtat, om beredande åt ifrågavarande två befattningshavare av delaktighet i statens pensionsanstalt för den av landstinget bekostade delen av avlöningen, men dessa framställningar ha av pensionstekniska skäl avstyrkts av statens pensionsanstalt. Därest laboratorstjänster inrättas i enlighet med förhandlingsmännens förslag, torde pensionsfrågan få anses tillfredsställande ordnad för dessa befattningar.

Jag anser mig med hänsyn till det sagda böra tillstyrka bifall även till förhandlingsmännens förslag om inrättande på Lunds universitets stat av två ytterligare lärarbefattningar i laboratorsgraden, den ena i ortopedi och den andra i fysikalisk diagnostik, båda tillika överläkare på respektive ortopediska avdelningen och tuberkulosavdelningen. Tjänsterna torde böra inrättas från och med den 1 juli 1943. Merkostnaderna för statsverket komma att stanna vid 4,200 kronor för laboratorn i ortopedi och vid 6,000 kronor för laboratorn i fysikalisk diagnostik jämte därpå belöpande tillägg. Härtill komma ökade kostnader för befattningshavarnas pensionering. Landstinget kommer vid bifall till mitt förslag att få sina utgifter för överläkararvoden minskade med sammanlagt 4,000 kronor.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, upphör 1937 års avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Malmöhus läns landsting angående länets sjukvårdsinrättningar i Lund att gälla med utgången av juni 1943. De av departementschefen, i anslutning till ett av särskilda förhandlingsmän framlagt förslag i ämnet, förordade grunderna för nytt avtal hava icke givit utskottet anledning till erinran. Utskottet har icke heller funnit något att invända mot departementschefens förslag om inrättande från och med den 1 juli 1943 av tre nya lärarbefattningar vid Lunds universitet i laboratorsgraden (i radioterapi, ortopedi och fysikalisk diagnostik, tillika överläkare vid respektive radiologiska kliniken, ortopediska avdelningen och tuberkulosavdelningen).

Utskottet.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må

a) besluta, att statsbidrag skall från och med den 1 juli

1943, på sätt närmare bestämmes i avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan och Malmöhus läns landsting, utgå till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund i huvudsaklig överensstämmelse med de av departementschefen i sådant hänseende förordade grunderna;

b) till *Universitetssjukhus: Bidrag till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 190,000 kronor.

75:o) Universitetssjukhus: Bidrag till uppförande av nybyggnad för ögonkliniken vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 76, sid. 172 och 173), vilket innebär, att staten lämnar bidrag till täckande av halva den merkostnad för ifrågasvarande byggnadsföretag, som föranletts av inträffade prisstegringar, sedan 1939 års riksdag beslutat bidraga med hälften av de beräknade kostnaderna för byggnadens uppförande, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Universitetssjukhus: Bidrag till uppförande av nybyggnad för ögonkliniken vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 15,300 kronor.

76:o) Universitetssjukhus: Bidrag till viss modernisering av Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 77, sid. 173—179), vilket innebär anvisande av ett engångsanslag till förevarande ändamål, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Universitetssjukhus: Bidrag till viss modernisering av Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 49,100 kronor.

77:o) Universitetssjukhus: Bidrag till allmänna barnbördshuset i Stockholm. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 78, sid. 179—187), vilket innebär en av stegrade driftskostnader betingad anslagshöjning med 35,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Universitetssjukhus: Bidrag till allmänna barnbördshuset i Stockholm* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 520,000 kronor.

78:o) Universitetssjukhus: Bidrag till pediatrik klinik och poliklinik i Stockholm. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 79, sid. 187—189), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Universitetssjukhus: Bidrag till pediatrisk klinik och poliklinik i Stockholm* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 68,300 kronor.

79:o) **Universitetssjukhus: Nedsättning i vissa fall av vårdavgifterna vid S:t Görans sjukhus i Stockholm.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 80, sid. 189), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, får utskottet — som erinrar om vad 1942 års riksdag i samband med beviljande av anslag till förevarande ändamål i skrivelsen nr 8 anförde beträffande de av Stockholms stad fastställda legosängsavgifterna för patienter från riket i övrigt vid intagning på den dermato-syfilidologiska kliniken vid ifrågavarande sjukhus — hemställa,

att riksdagen må till *Universitetssjukhus: Nedsättning i vissa fall av vårdavgifterna vid S:t Görans sjukhus i Stockholm* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 4,000 kronor.

80:o) **Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt överläkare vid vissa epidemisjukhus för klinisk undervisning i epidemiologi åt medicine kandidater.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 81, sid. 189 och 190), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt överläkare vid vissa epidemisjukhus för klinisk undervisning i epidemiologi åt medicine kandidater* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 12,600 kronor.

81:o) **Gemensamma universitetsändamål: Kurser i krigskirurgi m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 82, sid. 190), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Gemensamma universitetsändamål: Kurser i krigskirurgi m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 7,500 kronor.

82:o) **Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 83, sid. 190 och 191), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 18,000 kronor.

83:o) **Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt sakkunniga i akademiska befordringsärenden.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 84, sid. 191), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt sakkunniga i akademiska befordringsärenden* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 15,000 kronor.

84:o) **Gemensamma universitetsändamål: Stipendier åt studerande vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 85, sid. 191 och 192), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Gemensamma universitetsändamål: Stipendier åt studerande vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 184,700 kronor.

85:o) **Gemensamma universitetsändamål: Stipendier för främjande av högre juridiska studier vid universiteten i Uppsala och Lund. Gemensamma universitetsändamål: Forskarstipendier för docenter vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 86, sid. 192), vilka innebära anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1943/44 anvisa

a) till *Gemensamma universitetsändamål: Stipendier för främjande av högre juridiska studier vid universiteten i Uppsala och Lund* ett anslag av 10,000 kronor;

b) till *Gemensamma universitetsändamål: Forskarstipendier för docenter vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet* ett anslag av 35,000 kronor.

86:o) **Rasbiologiska institutet: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 87, sid. 192 och 193), vilket innebär en anslagshöjning med 200 kronor, betingad av löneklassuppflyttningar, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) med tillämpning tills vidare från och med den 1 juli 1943 höja den i avlöningsstaten för rasbiologiska institutet uppförda anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal med 200 kronor till 19,900 kronor och till följd här-

av avlöningsstatens slutsumma med likaledes 200 kronor till 45,800 kronor;

b) till *Rasbiologiska institutet: Avlöningar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 45,800 kronor.

87:o) **Rasbiologiska institutet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 88, sid. 193 och 194), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Rasbiologiska institutet: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 7,800 kronor.

88:o) **Rasbiologiska institutet: Materiel m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 89, sid. 194), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Rasbiologiska institutet: Materiel m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 17,000 kronor.

89:o) **Farmaceutiska institutet: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 90, sid. 194—196), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Farmaceutiska institutet: Avlöningar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 94,300 kronor.

90:o) **Farmaceutiska institutet: Omkostnader. Farmaceutiska institutet: Materiel m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 91, sid. 196 och 197) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1943/44 anvisa dels till Farmaceutiska institutet: Omkostnader ett förslagsanslag av 18,500 kronor, dels ock till Farmaceutiska institutet: Materiel m. m. ett reservationsanslag av 3,500 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär i fråga om omkostnadsanslaget anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår och i fråga om materielanslaget en höjning med 1,000 kronor i syfte att möjliggöra anordnande av en kurs i ekonomi med bokföringsteknik. Beträffande denna kurs har institutets styrelse anfört:

Under lärokursen för apotekarexamen böra enligt det program, som under åtskilliga år följts, utanför den ordinarie undervisningen alternerande givas en kurs i ekonomilära med bokföringsteknik och en kurs i biologisk värdebestämning av läkemedel. Kostnaderna för dessa kurser, som uppgått till 1,000 kronor, respektive 1,200 kronor, ha plägat bestridas med befinligt överskott å kurs- och terminsavgifter. I besparingssyfte har beslutats, att båda dessa kurser, av vilka den förstnämnda borde hållas under läsåret 1941/42 och den sistnämnda under läsåret 1942/43, skulle tillfälligt indragas under

dessa läsår samt att den sålunda uppkomna ökningen av överskottet å kurs- och terminsavgifter skulle användas till förstärkning av materielanslaget, som därför kunde minskas med motsvarande belopp. Emellertid har apotekar-societeten, som ansett kursen i ekonomilära vara av synnerlig betydelse för apotekarutbildningen, beviljat ett tillfälligt anslag för hållandet av den kurs i nämnda ämne, som annars skolat inställas.

Under läsåret 1943/44 bör enligt programmet hållas en kurs i ekonomilära och bokföringsteknik. Då denna kurs, särskilt under nuvarande förhållanden, är av stor vikt, kan styrelsen icke tillstyrka ett indragande av densamma. Att ännu en gång söka erhålla anslag till kursen från apotekarsocieteten torde vara utsiktslöst. Det lär därför bli nödvändigt att bestrida de med kursen förenade kostnaderna med befintligt överskott å kurs- och terminsavgifter samt följaktligen höja materielanslaget med 1,000 kronor.

Utskottet.

Emot omkostnadsanslagets uppförande med av Kungl. Maj:t föreslaget be-lopp, 18,500 kronor, har utskottet icke något att erinra.

Utskottet kan däremot icke tillstyrka den föreslagna höjningen av materiel-anslaget med 1,000 kronor för anordnande av en kurs i ekonomilära med bok-föringsteknik. I anslutning till den ståndpunkt 1941 års riksdag intog till mot-svarande spörsmål, anser utskottet det nämligen vara ett icke oväsentligt in-tresse för apoteksinnehavarna, att farmaceuterna besitta kunskaper i omför-mälda ämnen, varför bidrag till den ifrågasatta kursen skäligen bör kunna påräknas från vederbörande sammanslutningar av apoteksinnehavare. Mate-rielanslaget torde därför för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 2,500 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag må för budgetåret 1943/44 anvisa

a) till *Farmaceutiska institutet: Omkostnader* ett förslags-anslag av 18,500 kronor;

b) till *Farmaceutiska institutet: Materiel m. m.* ett re-servationsanslag av 2,500 kronor.

91:o) **Ortnamnskommissionen: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 92, sid. 197 och 198), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet, att riksdagen må till *Ortnamnskommissionen: Avlöningar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 26,100 kronor.

92:o) **Ortnamnskommissionen: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 93, sid. 198), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet, att riksdagen må till *Ortnamnskommissionen: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 4,000 kronor.

93:o) **Ortnamnskommissionen: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 94, sid. 199), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ortnamnskommissionen: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 12,000 kronor.

94:o) **Bidrag till sammanslutningar, som bedriva ortnamnsundersökningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 95, sid. 199), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *Bidrag till sammanslutningar, som bedriva ortnamnsundersökningar*, för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 2,000 kronor.

95:o) **Landsmålsarkiven: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 96, sid. 199—201), vilket innebär en av löneklassuppflyttningar föranledd anslagshöjning med 2,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för landsmålsarkiven, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till icke-ordinarie personal ..	kronor	92,400
2. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	14,100
Summa kronor		106,500;

b) till *Landsmålsarkiven: Avlöningar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 106,500 kronor.

96:o) **Landsmålsarkiven: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 97, sid. 201 och 202), vilket innebär en anslagshöjning med 1,200 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Landsmålsarkiven: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 9,000 kronor.

97:o) **Landsmålsarkiven: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material.** Kungl. Maj:t har (punkt 98 sid. 202) föreslagit riksdagen att till förevarande ändamål för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 30,000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft
dels den ovan under punkten 28:o) omnämnda, inom första kammaren av herr *Fredrik Ström* väckta motionen, I: 160, vari, såvitt nu är ifråga, hem-

ställt, att riksdagen måtte höja förevarande anslag med 5,000 kronor, avsedda för insamlingsarbete vid landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala;

dels ock två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr S. Linnér *m. fl.* (I: 56) och den andra inom andra kammaren av herr H. Lundh *m. fl.* (II: 163), vari hemställt, att under åttonde huvudtiteln måtte upptagas ett reservationsanslag av 4,000 kronor till undersökande av lapska språket och lapsk kultur, att ställas till Uppsala landsmåls- och folkminnesarkivs förfogande.

Kungl. Maj:ts förslag innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår.

Beträffande innehållet i motionen I: 160 hänvisas till den under punkten 28:o lämnade redogörelsen. Till stöd för det i motionerna I: 56 och II: 163 gjorda yrkandet har anförts i huvudsak följande:

Under budgetåren 1938/39 och 1939/40 utgick ett statsanslag på 4,000 kronor till utforskandet av lapska språket och lapsk kultur, ett anslag, som ställdes till kungl. Gustav Adolfs akademins förfogande och av denna akademi förvaltades och redovisades. Tidigare hade dels Norrbottens läns hembygdsförening (1925—30), dels Norrlands kulturhistoriska museum i Härnösand (1924—30) haft vardera ett statsanslag av samma storlek för enahanda ändamål. I september 1942 ingick professorn i finsk-ugriska språk vid universitetet i Uppsala Björn Collinder till Kungl. Maj:t med en underdånig anhållan om att anslaget ånyo måtte upptagas på riksstaten och ställas till Uppsala landsmåls- och folkminnesarkivs förfogande för undersökning av lapska språket och lapsk kultur. Denna underdåniga hemställan tillstyrktes av Uppsala universitets humanistiska sektion men ledde icke till någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Därest ingenting göres i denna sak, äventyras fullföljandet av en forskningsuppgift, som icke bör åsidosättas. Det är i detta sammanhang icke fråga om den i och för sig angelägna uppgiften att åt museerna bevara samt avbilda och beskriva byggnader, bohag och andra föremål, utan fastmer ett ärende av ännu mera brådskande natur: upptecknandet av de ännu inom rikets landamären kvarlevande resterna av en säregen livsform, som i mångt och mycket är stadd i försvinnande och vars utforskande för oss svenskar är en oavvislig plikt.

Lapska språket utgör genom sina talrika gamla nordiska låneord en oersättlig källa till kännedom om vårt modersmåls tidigaste utvecklingsskeden. Åtskilligt av de skandinaviska folkens forna föreställningsvärld har bevarats mycket trognare hos lapparna än hos vår egen allmog. Utforskandet av den andliga kulturen måste — hos lapparna lika väl som hos andra folk — gå hand i hand med utforskandet av och kännedomen om språket; icke ens den materiella kulturen kan med framgång studeras utan insikt i den inhemska terminologien. I Sverige har den lapska kulturen kvarlevat på ett mångsidigare sätt än i något annat land. Det är därför en hederssak för oss svenskar att rädda vad som räddas kan av denna kulturens minnesmärken, innan det är för sent. Genom den administrativa tvångsförflyttningen av karesuandolappar till flera sydligare lappmarker har en utveckling inletts, som mycket snart kommer att leda till att de flesta av de i vårt land talade lapska dialekterna förblandas och bli odugliga som material för en historiskt inriktad forskning; och på enahanda sätt går med de gamla folktraditionerna. På många håll äro de yngsta pålitliga

sagesmännen redan uppe i sjuttioårsåldern. Om ett årtionde kommer det snart sagt inte att finnas någonting av värde att uppteckna, och då skall man för-gäves ställa rikliga penningmedel till vetenskapens förfogande. För varje år som går försvinner en väsentlig del av en folklig kultur, som är nära knuten till vår egen och som har sina rötter djupt nere i heden tid.

Under hänvisning till vad utskottet i det föregående under punkten 28 anfört, ser utskottet sig nödsakat att avstyrka bifall till motionen I: 160, så vitt nu är i fråga.

Utskottet.

Vad i motionerna I: 56 och II: 163 anförts har övertygat utskottet om angelägenheten av att snarast fullfölja de i motionerna angivna forskningsupp-gifterna. Härfor synas emellertid särskilda anslagsmedel böra ställas till för-fogande. I sådant avseende förordar utskottet, att ett belopp av 2,000 kronor anvisas för nästa budgetår. Skulle medel härutöver finnas erforderliga, ifrågasätter utskottet, huruvida icke landsmålsarkiven, med undanskjutande tills vidare av andra måhända mindre trängande uppgifter, kunna inom ramen för det av Kungl. Maj:t föreslagna anslagsbeloppet av 30,000 kronor — var-emet utskottet i och för sig icke har något att invända — tillgodose även det i motionerna I: 56 och II: 163 angivna ändamålet.

Förevarande anslag bör alltså för budgetåret 1943/44 uppföras med (2,000 + 30,000 =) 32,000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom motionerna I: 56 och II: 163 samt med avslag å motionen I: 160, så vitt nu är i fråga, till *Landsmålsarki-ven: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 32,000 kronor.

98:o) **Bidrag till dialektforskningar vid institutet för ortnamns- och dialektforskning vid Göteborgs högskola.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 99, sid. 202), vilket innebär anvisande av samma anslags-belopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *Bidrag till dialektforskningar vid institutet för ortnamns- och dialektforskning vid Göteborgs högskola* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 5,000 kronor.

99:o) **Understödande av svensk folkminnesforskning.** Kungl. Maj:t har (punkt 100, sid. 202 och 203) föreslagit riksdagen att till Understöd-jande av svensk folkminnesforskning för budgetåret 1943/44 anvisa ett an-slag av 28,700 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft den ovan under punkten 28:o) omnämnda, inom första kammaren av herr *Fredrik Ström*

väckta motionen I: 160, vari, så vitt nu är i fråga, hemställt, att riksdagen måtte höja förevarande anslag med 5,500 kronor. Av detta belopp skulle 3,000 kronor tillkomma Hyltén-Cavalliusstiftelsen i Lund och 2,500 kronor institutet för folkminnesforskning vid Göteborgs högskola.

Kungl. Maj:ts förslag innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, d. v. s. 19,100 kronor till Hyltén-Cavalliusstiftelsen och 9,600 kronor till folkminnesinstitutet.

Utskottet. Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag och kan, på i det föregående under punkten 28 anförda skäl, icke biträda det i motionen I: 160, så vitt nu är i fråga, framställda yrkandet. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen I: 160, så vitt nu är i fråga, till *Understödjande av svensk folkminnesforskning* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 28,700 kronor.

100:o) **Bidrag till undervisning i meteorologi vid Stockholms högskola.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 101, sid. 203 och 204), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *Bidrag till undervisning i meteorologi vid Stockholms högskola* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 8,000 kronor.

Tekniska högskolor.

101:o) **Tekniska högskolan i Stockholm: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 102, sid. 205—222) föreslagit riksdagen att

dels medgiva, att för professorn Lennart Forsén må från och med den 1 juli 1943 inrättas en personlig befattning såsom professor i cement- och betongkemi vid tekniska högskolan i Stockholm;

dels besluta, att Forsén skall såsom innehavare av nämnda befattning i avlönings- och pensionshänseende vara likställd med ordinarie professor vid nämnda högskola;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för högskolan, som föranledas av professurens inrättande;

allt under förutsättning att Skånska cementaktiebolaget bestrider kostnaderna för Forséns avlöningsförmåner och övriga med professurens tillkomst förenade kostnader på sätt av departementschefen i det föregående angivits;

dels å personalförteckningen under rubriken extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än den 20:e uppföra ytterligare 1 andre bibliotekarie i lönegraden Eo 21;

dels godkänna av departementschefen föreslagen avlöningsstat för tekniska

högskolan i Stockholm, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44;

dels ock till Tekniska högskolan i Stockholm: Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 1,225,400 kronor.

Av statsrådsprotokollet inhämtas bland annat:

I en till Kungl. Maj:t ställd skrivelse den 22 maj 1942 har *Skånska cement-aktiebolaget* gjort framställning om inrättande av en personlig professur i cement- och betongkemi vid tekniska högskolan i Stockholm för professorn i kemisk teknologi därstädes Lennart Forsén på följande villkor:

1. Skånska cementaktiebolaget förbinder sig att bestrida kostnaderna för avlöning enligt civila avlöningsreglementet åt Forsén i den löneklass han för närvarande innehar eller skulle hava såsom professor i kemisk teknologi.

2. Forsén förutsättes skola av sina löneförmåner erlagga de pensionsavgifter, som skulle åvilat honom såsom innehavare av professuren i kemisk teknologi, och förutsättes det att under sådana förhållanden ingen ändring inträder i den pensionsrätt, han för närvarande åtnjuter.

3. Forsén skall vara skyldig att årligen hålla 20 föreläsningar med 20 övningar samt handleda de studerandes examensarbeten.

Beträffande bolagets framställning, vilken tillstyrkts av vederbörande myndigheter, har *departementschefen* anfört i huvudsak följande:

Till en början vill jag erinra, att Kungl. Maj:t genom beslut den 27 mars 1942 å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar emottagit en av Skånska cementaktiebolaget med flera företag gjord donation, avseende inrättande vid tekniska högskolan i Stockholm av ett forskningsinstitut för betong och cement m. m. Den nu föreliggande framställningen från Skånska cementaktiebolaget torde böra ses mot bakgrunden av nämnda donation. Någon särskild företrädare för ämnesområdet cement- och betongkemi finnes icke vid tekniska högskolan. Det synes mig ur skilda synpunkter betydelsefullt, att en professur i nämnda ämnen inrättas vid högskolan. Genom bolagets erbjudande öppnas möjlighet att på villkor, som ur statsverkets synpunkt måste te sig fördelaktiga, knyta en sådan professur till högskolan. På grund härav anser jag mig böra tillstyrka framställningen om inrättande av en personlig professur i cement- och betongkemi för professorn Forsén. Professuren torde böra inrättas från och med den 1 juli 1943.

Kungl. Maj:ts förslag innebär vidare följande förändringar beträffande tekniska högskolans personalorganisation:

Inrättande av en speciallärartjänst i lättmetall- och legeringsteknik (arvode 1,200 kronor);

inrättande av en speciallärartjänst i flygmotorteknik (arvode enligt Kungl. Maj:ts bestämmande, dock högst 6,000 kronor);

höjning av anslagsmedlen till arvoden åt tillfälliga lärarbiträden och assistenter från 390,000 kronor till 480,000 kronor; i samband därmed minskas ordinarieposten med 20,000 kronor och uppräknas inkomstposten »avgifter från de studerande» med 20,000 kronor;

inrättande av en ny tjänst såsom andre bibliotekarie i lönegraden Eo 21 (merkostnad 7,800 kronor); samt

inrättande av två nya tjänster som laboratorievaktmästare i lönegraden Ex 7.

Utskottet.

Då Kungl. Maj:ts förevarande förslag icke givit utskottet anledning till erinran, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) medgiva, att för professorn Lennart Forsén må från och med den 1 juli 1943 inrättas en personlig befattning såsom professor i cement- och betongkemi vid tekniska högskolan i Stockholm;

b) besluta, att Forsén skall såsom innehavare av nämnda befattning i avlönings- och pensionshänseende vara likställd med ordinarie professor vid nämnda högskola;

c) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för högskolan, som föranledas av professurens inrättande;

allt under förutsättning att Skånska cementaktiebolaget bestrider kostnaderna för Forséns avlöningsförmåner och övriga med professurens tillkomst förenade kostnader på sätt av departementschefen angivits;

d) å personalförteckningen under rubriken extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än den 20:e uppföra ytterligare 1 andre bibliotekarie i lönegraden Eo 21;

e) godkänna följande avlöningsstat för tekniska högskolan i Stockholm, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor	630,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämde av Kungl. Maj:t	»	253,700
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	594,300
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	»	97,400
Summa kronor		1,575,400

Särskilda uppbördsmedel:

Avgifter från de studerande	kronor	350,000
Nettoutgift kronor		1,225,400;

f) till Tekniska högskolan i Stockholm: Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 1,225,400 kronor.

102:o) **Tekniska högskolan i Stockholm: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 103, sid. 223 och 224), vilket innebär en anslagshöjning med 80,000 kronor, huvudsakligen betingad av högre expenskostnader, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tekniska högskolan i Stockholm: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 427,000 kronor.

103:o) **Tekniska högskolan i Stockholm: Materiel m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 104, sid. 225—228), vilket innebär en anslagshöjning med 37,300 kronor, avseende anslagsmedlen till samlingar och laborationer, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tekniska högskolan i Stockholm: Materiel m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 495,000 kronor.

104:o) **Tekniska högskolan i Stockholm: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 105, sid. 228 och 229), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tekniska högskolan i Stockholm: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 40,000 kronor.

105:o) **Tekniska högskolan i Stockholm: Stipendier.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 106, sid. 229), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tekniska högskolan i Stockholm: Stipendier* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 11,000 kronor.

106:o) **Tekniska högskolan i Stockholm: Inredning och utrustning av nya lokaler.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 107, sid. 229 och 230), vilket avser fortsatt medelsanvisning för inredning och utrustning av nybyggnader för gjuteriteknik m. m., för vilket ändamål för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 200,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tekniska högskolan i Stockholm: Inredning och utrustning av nya lokaler* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 250,000 kronor.

107:o) **Chalmers tekniska högskola: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 108, sid. 230—244) föreslagit riksdagen att dels i personalförteckningen för Chalmers tekniska högskola under rubriken Extra ordinarie tjänsteman

i högre lönegrad än den 20:e uppföra 1 andre bibliotekarie i lönegraden Eo 21, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för högskolan, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44, dels ock till Chalmers tekniska högskola: Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 448,300 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär i anslagshänseende en höjning med 42,300 kronor. Med avseende på personalorganisationen innebär förslaget i huvudsak följande:

Ökning av bibliotekspersonalen genom inrättande av en tjänst såsom andre bibliotekarie i lönegraden Eo 21 samt höjning med 3,000 kronor av anslagsmedlen till övrig bibliotekspersonal för beredande av ytterligare arbetshjälp; inrättande av två nya tjänster såsom laboratorievaktmästare i lönegraden Ex 7; samt

höjning av anslagsmedlen till arvoden åt assistenter och lärarbiträden från 110,000 kronor till 170,000 kronor; samtidigt uppräknas inkomstposten »elevavgifter» med 35,000 kronor, vilket möjliggjorts genom höjning av terminsavgifterna från 150 till 200 kronor från och med innevarande vårtermin.

Utskottet. Med biträdande av Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må

- a) i personalförteckningen för Chalmers tekniska högskola under rubriken Extra ordinarie tjänsteman i högre lönegrad än den 20:e uppföra 1 andre bibliotekarie i lönegraden Eo 21;
- b) godkänna följande avlöningsstat för Chalmers tekniska högskola, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

A v l ö n i n g s s t a t .

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor 226,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 96,500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 211,900
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	» 38,900
<hr/>	
Summa kronor 573,300	

Särskilda uppbördsmedel:

Elevavgifter	kronor 125,000
<hr/>	
Nettoutgift kronor 448,300;	

- c) till *Chalmers tekniska högskola*: Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 448,300 kronor.

108:o) **Chalmers tekniska högskola: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 109, sid. 244—246), vilket innebär en anslagshöjning med 1,500 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Chalmers tekniska högskola: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 125,300 kronor.

109:o) **Chalmers tekniska högskola: Materiel m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 110, sid. 246—248), vilket innebär en anslagshöjning med 30,000 kronor, huvudsakligen avseende vissa nyanskaffningar, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Chalmers tekniska högskola: Materiel m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 165,000 kronor.

110:o) **Chalmers tekniska högskola: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 111, sid. 248), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Chalmers tekniska högskola: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 25,000 kronor.

111:o) **Chalmers tekniska högskola: Stipendier.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 112, sid. 248), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Chalmers tekniska högskola: Stipendier* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 900 kronor.

112:o) **Chalmers tekniska högskola: Inredning och utrustning av nya lokaler.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 113, sid. 249 och 250), vilket innebär, att av det belopp av tillhopa 400,000 kronor, som förutsättes skola anvisas för maskin- och instrumentutrustning av den nya väg- och vattenbyggnadsinstruktionen, för nästa budgetår anvisas 250,000 kronor, varjämte 50,000 kronor anvisas för nybyggnadens möblering, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Chalmers tekniska högskola: Inredning och utrustning av nya lokaler* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 300,000 kronor.

113:o) **Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Stipendier för främjande av högre tekniska studier. Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Bidrag till främjande av teknisk forskning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 114, sid. 251 och 252),

vilket innebär en fördubbling av stipendieanslaget med hänsyn till att stipendierna, vilka inrättats från och med innevarande budgetår, förutsatts skola få behållas i två år, samt i övrigt oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Stipendier för främjande av högre tekniska studier* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 45,000 kronor;

b) till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Bidrag till främjande av teknisk forskning* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 150,000 kronor.

114:o) **Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 115, sid. 252 och 253), vilket innebär en anslagshöjning med 500 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 2,000 kronor.

115:o) **Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 116, sid. 253), vilket innebär en anslagshöjning med 4,000 kronor, föranledd av ökad belastning å anslaget, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 7,000 kronor.

Skolöverstyrelsen.

116:o) **Skolöverstyrelsen: Avlöningar. Skolöverstyrelsen: Omkostnader.** Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 117) föreslagit riksdagen i fråga om anslag till förevarande ändamål avgiver utskottet senare under riksdagen utlåtande, vilket härmed

anmäles.

Allmänna läroverken m. m.

117:o) **Allmänna läroverken: Avlöningar.** Allmänna läroverken: Omkostnader. Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 118) föreslagit riksdagen i fråga om anslag till förevarande ändamål ävensom beträffande de yrkanden, som framställts i *motionerna I: 22 och II: 31, I: 43 och II: 53, II: 65, I: 79 och II: 97, I: 21 och II: 29, I: 159 och II: 231, II: 101 samt II: 156*, avgiver utskottet senare under riksdagen utlåtande, vilket härmed anmäles.

118:o) **Allmänna läroverken: Bokinköp och bokbindning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 119, sid. 255—257), vilket innebär en anslagshöjning med 15,000 kronor, i syfte att uppbringa anslaget till samma belopp, som utgick budgetåret 1940/41, hemställer utskottet,
att riksdagen må till *Allmänna läroverken: Bokinköp och bokbindning* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 25,000 kronor.

119:o) **Allmänna läroverken: Bidrag till ljus- och vedkassorna.** Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 120) föreslagit riksdagen i fråga om anslag till förevarande ändamål avgiver utskottet senare under riksdagen utlåtande, vilket härmed anmäles.

120:o) **Allmänna läroverken: Ersättning för djäknepenningar m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 121, sid. 257), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,
att riksdagen må till *Allmänna läroverken: Ersättning för djäknepenningar m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 8,500 kronor.

121:o) **Bidrag till direktionen över Stockholms stads undervisningsverk.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 122, sid. 257 och 258), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,
att riksdagen må såsom *Bidrag till direktionen över Stockholms stads undervisningsverk* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 2,000 kronor.

122:o) **Kommunala läroverk: Understöd åt vissa kommunala gymnasier.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 123, sid. 258 och 259), vilket innebär en anslagsminskning med 2,700 kronor, hemställer utskottet,
att riksdagen må till *Kommunala läroverk: Understöd åt vissa kommunala gymnasier* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 8,700 kronor.

123:o) **Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala flickskolor. Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala mellanskolor. Kommunala läroverk: Bidrag till praktiska mellanskolor. Privatläroverk: Bidrag till högre goss- och samskolor. Privatläroverk: Bidrag till högre flickskolor. Privatläroverk: Bidrag till enskilda mellanskolor.** Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkterna 124—127) föreslagit riksdagen i fråga om anslag till förevarande ändamål avgiver utskottet senare under riksdagen utlåtande, vilket härmed
anmäles.

124:o) **Privatläroverk: Bidrag till Högländsskolan i Stockholm.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 128, sid. 264 och 265), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Privatläroverk: Bidrag till Högländsskolan i Stockholm* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 30,000 kronor.

125:o) **Privatläroverk: Bidrag till de statsunderstödda enskilda läroanstalternas vikariatskassa.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 129, sid. 265), vilket innebär en anslagsminskning av automatisk natur med 500 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Privatläroverk: Bidrag till de statsunderstödda enskilda läroanstalternas vikariatskassa* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 4,500 kronor.

126:o) **Privatläroverk: Ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 130, sid. 265 och 266), vilket innebär en anslagsminskning av automatisk natur med 7,400 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Privatläroverk: Ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 59,000 kronor.

127:o) **Statens skolköksseminarium och hushållsskola: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 131, sid. 266 och 267), vilket — liksom Kungl. Maj:ts under punkterna 132 och 133 framställda förslag — innebär, att, sedan högre lärarinneseminariet med utgången av innevarande budgetår nedlagts, anslag till förevarande institutioner anvisas under särskilda rubriker, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för statens skolköksseminarium och hushållsskola, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor 45,400
2. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t	» 1,200
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	» 32,000
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	» 10,300
Summa kronor 88,900;	

b) till *Statens skolköksseminarium och hushållsskola*: Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 88,900 kronor.

128:o) **Statens skolköksseminarium och hushållsskola: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 132, sid. 267 och 268), hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens skolköksseminarium och hushållsskola: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 19,700 kronor.

129:o) **Statens skolköksseminarium och hushållsskola: Stipendier.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 133, sid. 268 och 269), hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens skolköksseminarium och hushållsskola: Stipendier* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 700 kronor.

130:o) **Understöd åt vissa anstalter för utbildande av lärarinnor i kvinnlig slöjd.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 134, sid. 269 och 270), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *Understöd åt vissa anstalter för utbildande av lärarinnor i kvinnlig slöjd* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 28,000 kronor.

131:o) **Bidrag till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala.** Kungl. Maj:t har (punkt 135, sid. 270 och 271) föreslagit riksdagen att såsom Bidrag till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 75,900 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herrar S. Linnér och C. P. Wahlmark (I: 57) och den andra inom andra kammaren av herr H. Lundh m. fl. (II: 165), vari hemställts, att riksdagen måtte bevilja fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala ett tilläggsunderstöd på grund av stegrade bränslekostnader m. m. med 8,000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår. Av statsrådsprotokollet inhämtas, att *skolöverstyrelsen* föreslagit en anslagshöjning med 8,000 kronor för det i motionerna angivna ändamålet. Till stöd härför anförde överstyrelsen:

Fackskolans styrelse har hemställt om ökning av skolans s. k. grundanslag (65,000 kronor) med 15 procent under åberopande av att skolan genom den år 1940 vidtagna anslagssänkningen och genom krissituationen råkat i ett allvarligt ekonomiskt läge. De starkt ökade utgifterna på omkostnads-kontot hade varit särskilt kännbara, framhåller styrelsen. Posten bränsle och lyse hade exempelvis stigit från 14,900 kronor under budgetåret 1938/39 till 25,579 kronor under budgetåret 1941/42. Genom höjning av elevavgifterna beräknade skolan erhålla ett »kristillägg» av cirka 4,240 kronor, men detta täckte givetvis icke tillnärmelsevis kostnadsökningen.

Då fackskolan uppenbarligen befunne sig i en svår ekonomisk situation och då det ej skulle vara önskvärt, att skolan ytterligare höjde elevavgifterna, föreslår överstyrelsen en höjning av grundanslaget med 8,000 kronor, motsvarande det tilläggsunderstöd, som 1942 års riksdag beviljat privatläroverken på grund av dessa skolors stegrade bränslekostnader m. m.

Departementschefen har ansett sig icke kunna biträda ifrågavarande förslag under framhållande, att den omständigheten, att de egentliga privatläroverken tillerkänts särskilt statsbidrag för täckande av en del av merkostnaderna för bränsle, enligt hans mening icke kunde, på sätt som skett, åberopas till stöd för en höjning av förevarande anslag.

I motionerna *I: 57 och II: 165* anföres bland annat:

Fackskolan för huslig ekonomi intar såtillvida en särställning som dess statsunderstöd utgår i form av ett särskilt för ändamålet anvisat anslag och icke inräknas i de till de egentliga privatläroverken utgående understöden. Då Kungl. Maj:t i proposition nr 118 till 1941 års riksdag föreslog beviljandet av en provisorisk löneförbättring till de egentliga privatläroverken medtogos också fackskolans lärarinnor i förslaget. Vederbörande departementschef anförde därvid, att de skäl som kunde föranleda beviljandet av löneförbättring till privatläroverken ägde giltighet även för fackskolans del. Förslaget godkändes också av riksdagen, som sålunda icke fann anledning skilja fackskolan från de egentliga privatläroverken. Några skäl för att i fråga om bränslekostnadsersättningen behandla fackskolan på annat sätt än nämnda privatläroverk ha icke anförts. Att fackskolan icke för innevarande budgetår beviljats sådan ersättning, torde närmast ha berott på att direkt förslag därom icke framställts från skolans sida. Den omständigheten, att fackskolan i motsats till de egentliga privatläroverken under detta budgetår icke åtnjuter någon bränslekostnadsersättning, synes snarast tala till förmån för att skolan för nästa budgetår beviljas understöd för detta ändamål.

Skolöverstyrelsen har för sin del vitsordat, att fackskolan befinner sig i en svår ekonomisk situation och att det icke är önskvärt, att skolans elevavgifter ytterligare höjas. Posten bränsle och lyse i skolans räkenskaper har stigit från 14,900 kronor budgetåret 1938/39 till 25,579 kronor budgetåret 1941/42 och beräknas under innevarande budgetår komma att ytterligare stegras. Även skolans omkostnader i övrigt ha avsevärt fördyrats. Skolan

befinner sig härigenom i ekonomiskt trångmål, vartill även bidragit att det till skolan utgående grundanslaget av 1940 års riksdag sänktes med 5,000 kronor. Skolans omfattande verksamhet har sedan länge ansetts motivera ett betydande statligt understöd. Här utbildas sålunda skolköks-, handarbets-, lanthushålls- och barnavårdslärarinnor, varjämte skolan ger olika slag av husmoderskurser och andra yrkeskurser på den husliga ekonomiens område. Under sådana förhållanden synes det vara ett allmänt intresse, att skolan nu beredes samma förmån, som redan kommit de egentliga privatläroverken till del.

Utskottet vill erinra, att anslaget till fackskolan år 1940 sänktes från 70,000 kronor till 65,000 kronor. Den höjning av anslaget med 10,900 kronor, som vidtogs för budgetåret 1941/42 i samband med regleringen av den tillfälliga löneförbättringen för lärarinnorna vid de statsunderstödda privatläroverken, har helt kommit lärarpersonalen till godo. På sätt skolöverstyrelsen vitsordat och i motionerna I: 57 och II: 165 framhållits, har skolan på grund av ovannämnda sänkning av dess grundanslag och genom krissituationen råkat i ett ekonomiskt svårt läge. Utskottet vill därför förorda, att något bidrag av statsmedel lämnas såsom ett tillfälligt tilläggsunderstöd för bestridande av de vid skolan stegrade bränslekostnaderna. I sådant avseende torde ett belopp av 4,000 kronor böra anvisas, att i skolans stat upptagas såsom en särskild anslagspost. På grund av vad utskottet sålunda föreslagit bör det av Kungl. Maj:t föreslagna anslagsbeloppet för nästa budgetår höjas till $(75,900 + 4,000 =) 79,900$ kronor. I detta sammanhang vill utskottet framhålla, att man skäligen torde kunna förvänta, att Uppsala stad, eventuellt Uppsala läns landsting, skall finna det angeläget att lämna fackskolan ökat ekonomiskt stöd under nu rådande, för skolans verksamhet svåra förhållanden.

Utskottet.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 57 och II: 165, såsom *Bidrag till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 79,900 kronor.

132:o) Understöd till utbildningskurser för lärarinnor i hushållsgöromål. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 136, sid. 271 och 272), vilket innebär en anslagshöjning med ett belopp av 1,000 kronor, avsett att utgöra bidrag till Ateneums skolköksseminarium för täckande av kostnaderna för förhyrande av nya lokaler, hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *Understöd till utbildningskurser för lärarinnor i hushållsgöromål* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 11,900 kronor.

133:o) **Läroboksnämnden.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 137, sid. 272 och 273), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Läroboksnämnden* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 8,500 kronor.

134:o) **Kurser för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter.** Kungl. Maj:t har (punkt 138, sid. 273—276) föreslagit riksdagen att till förevarande ändamål för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 26,500 kronor.

Av statsrådsprotokollet inhämtas bland annat:

Det av Kungl. Maj:t äskade anslaget är avsett att disponeras med 6,500 kronor till en kurs i sexualundervisning och sexualhygien samt med 20,000 kronor till en kurs för lärare i värtjänstutbildning.

Skolöverstyrelsen hade därjämte hemställt, att 6,500 kronor måtte anvisas till en kurs i ekonomilära, och till stöd härför anført:

Centralstyrelsen för flick- och samskoleföreningen anhöll år 1937 om anordnande av fortbildningskurser i ekonomilära för lärare vid kommunala flickskolor och statsunderstödda enskilda läroanstalter. Därvid anfördes, att stadgan för kommunala flickskolor upptager ämnet som obligatoriskt i undervisningsplanen med två timmar i veckan i högsta klassen. Då ämnet har vissa beröringspunkter med historia med samhällslära likaväl som med matematik och huslig ekonomi, hade det visat sig svårt för en lärare i det ena eller andra av dessa ämnen att tillfredsställande undervisa i ekonomilära, då han saknade överblick över ämnet i dess helhet. Det hade visat sig vara förenat med betydande svårigheter för vederbörande lärare att skaffa sig erforderlig utbildning utan rätt stora kostnader.

1938 års riksdag beviljade medel till en kurs i samhälls- och ekonomilära. Denna stod emellertid öppen för lärare inom den högre undervisningen i allmänhet och hade å ena sidan en betydligt vidare syftning än åt ekonomilära i egentlig bemärkelse, men upptog å andra sidan icke alla sådana moment, som ingå i flickskolans kurs i ämnet.

Vid allmänna flickskolemötet i Jönköping i juni 1942 framhölls med skärpa åter önskemålet, att utbildningskurser anordnades för de lärarinnor, som undervisa i ekonomilära. Till överstyrelsen har nu från centralstyrelsen för flick- och samskoleföreningen inkommit en skrivelse i liknande syfte.

Överstyrelsen har goda skäl att vitsorda behovet av en kurs i ekonomilära. Detta behov gäller i första rummet flickskolornas lärarinnor, men därest en dylik kurs komme till stånd, skulle den otvivelaktigt finna anslutning även bland pedagoger från andra skolformer, icke minst bland lärare i historia och geografi. Till de ämnen, som lämpligen skulle ifrågakomma, höra de väsentligaste grenarna ur vårt lands näringsliv, såsom skogshushållningen, jordbruket, bergshanteringen, Sveriges handel och världsmarknaden ur ekonomisk synpunkt, vidare vårt bank- och försäkringsväsende, arbetskraften, skatteväsendet, Kooperationen, befolkningsfrågan och hemmets ekonomi. Nyttan av ett dylikt studium, handlett av experter på respektive områden och belyst av modern erfarenhet i en krissituation, är uppenbart och skulle genom lärarna

komma undervisningen i skolorna synnerligen väl till godo. Det är onekligen en av de vägar, på vilka man kunde uppnå den efterlysta levandegjorda kunskapen till läroböckernas kanske torrare uppgifter. Dessutom saknas avpassade läroböcker för en del av de i ekonomiläran ingående kursmomenten.

Kostnaderna för den föreslagna kursen, som förutsatts öppen för i första hand flickskolornas lärarinnor men i mån av utrymme även för andra intresserade lärare vid högre läroanstalter, har överstyrelsen beräknat till 6,500 kronor.

Departementschefen har erinrat, att enligt undervisningsplanen för kommunala flickskolor undervisning i ekonomilära (hemmets ekonomi och de ekonomiska förhållandena i våra dagars samhällsliv) vore obligatorisk i högsta klassen. Likväl kunde departementschefen icke biträda förslaget om anvisande av medel till en utbildningskurs i ämnet för lärarinnor, enär i de ämnen, vilka en sådan kurs skulle omfatta, finnes lättillgängliga, populärt hållna framställningar, som möjliggjorde självstudier.

Utskottet tillstyrker i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag, att sammanlagt 26,500 kronor anvisas för ifrågavarande kurser i sexualundervisning och sexualhygien samt i värtjänstutbildning.

Utskottet.

Vad beträffar den av skolöverstyrelsen förordade kursen i ekonomilära — för vilken departementschefen icke beräknat medel för nästa budgetår — har utskottet icke kunnat undgå att finna densamma väl motiverad, särskilt med hänsyn till nu rådande krisförhållanden. Kostnaderna för en dylik kurs ha av skolöverstyrelsen beräknats till 6,500 kronor. Utskottet förordar, att ett belopp av denna storleksordning anvisas för ifrågavarande ändamål. Vid kursens anordnande bör enligt utskottets mening iakttagas, att huvudsakligen endast sådana ämnen medtagas, som i egentlig mening kunna bli till gagn vid den föreskrivna undervisningen i ekonomilära.

Förevarande anslag torde alltså böra uppföras med $(26,500 + 6,500 =)$ 33,000 kronor.

Utskottet hemställer förty,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag, till *Kurser för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 33,000 kronor.

135:o) **Bidrag till vissa kostnader för värtjänstutbildning vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter.** Kungl. Maj:t har (punkt 139, sid. 276 och 277) föreslagit riksdagen att till förevarande ändamål för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 110,000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att till ifrågavarande ändamål skulle anvisas samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår. Departementschefen har i detta sammanhang berört en framställning från skolöverstyrelsen om dispositionen av en reservation å de anslagsmedel, som anvisades

för ändamålet på tilläggsstat II för budgetåret 1940/41. Beträffande denna fråga inhämtas av statsrådsprotokollet:

Det på tilläggsstat för budgetåret 1940/41 anvisade reservationsanslaget av 160,000 kronor var avsett *dels* till löpande utgifter och vissa kostnader för ledare (110,000 kronor), *dels ock* till engångsutgifter (50,000 kronor). I särskild skrivelse har *skolöverstyrelsen* anmält, att på den del av anslaget för budgetåret 1940/41, som avsåg löpande utgifter och kostnader för ledare, uppstått en behållning av tillhoppa 36,459 kronor 28 öre. Anslagsposten om 50,000 kronor till engångsanskaffningar hade å andra sidan icke helt räckt till för alla de anskaffningar, som visat sig önskvärda. Enligt uppgjorda planer borde ytterligare följande utrustning inköpas, nämligen

gevärsställ	kronor	5,000
riktställningar	»	2,000
kartor och kompasser	»	6,000
tält (för flickornas lägertjänst)	»	5,000
överdragskläder (för mindre bemedlade)	»	32,000

Summa kronor 50,000.

För anskaffning av denna utrustning återstå av anslagsmedlen till engångsanskaffningar endast omkring 4,300 kronor. Överstyrelsen har hemställt, att även nämnda behållningar på anslagsmedlen för löpande utgifter måtte få användas till nyanskaffningar av angivet slag. *Statskontoret* har ifrågasatt, huruvida de avsedda kostnaderna vore av sådan angelägenhetsgrad, att det kunde vara motiverat att i nuvarande statsfinansiella läge utverka riksdagens medgivande att disponera behållningarna på sätt överstyrelsen hemställt.

Departementschefen har för egen del anfört:

Att en behållning av omkring 36,000 kronor uppstått på de anslagsmedel till löpande utgifter, som anvisades för det läsår, då värntjänstövningarna påbörjades, beror enligt vad jag inhämtat därpå, att övningarna icke detta första läsår kunnat organiseras i den utsträckning, som sedermera skett. Någon nämnvärd behållning på motsvarande anslagsmedel för innevarande budgetår torde fördensskull icke kunna påräknas. Det synes mig önskvärt, att de uppkomna behållningarna må kunna disponeras på sätt, som angivits av överstyrelsen. Därest riksdagen icke framställer någon erinran däremot, torde Kungl. Maj:t därför böra lämna sådant medgivande.

Utskottet.

Med hänsyn till den förefintliga behållningen å 36,000 kronor torde anslaget för nästa budgetår enligt utskottets mening kunna begränsas till 105,000 kronor. Av ifrågavarande reservation torde 5,000 kronor böra avses för löpande utgifter och återstoden disponeras — på sätt departementschefen ifrågasatt — till engångsanskaffningar. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag, såsom *Bidrag till vissa kostnader för värntjänstutbildning vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 105,000 kronor.

136:o) **Vissa kostnader för student- och realexamina.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 140, sid. 277 och 278), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Vissa kostnader för student- och realexamina* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 200,000 kronor.

Folkundervisningen.

Anstalter för lärarutbildning m. m.

137:o) **Folkskoleseminarierna: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 141, sid. 279—294) föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för folkskoleseminarierna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44, dels ock till Folkskoleseminarierna: Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 2,114,000 kronor.

Elevintagningen.

I folkskoleseminarierna ha innevarande läsår intagits nya elever endast i 6 avdelningar på fyraårig linje. Året dessförinnan hade intagits nya elever endast i en avdelning av fyraårig linje. På de tvååriga linjerna skedde dessa år icke någon intagning alls.

Till grund för elevintagningen år 1942 låg en av skolöverstyrelsen gjord ingående undersökning rörande arbetslösheten inom lärarkåren. Överskottet på folkskollärare under budgetåret 1942/43 beräknades till 440; om beredskaps-tillståndet komme att fortfara, ansågs dock ingen arbetslöshet behöva påräknas. Arbetslösheten beräknades vara hävd under läsåret 1945/46.

Skolöverstyrelsen har beträffande den nuvarande arbetslösheten bland folkskollärarna beräknat, att läraröverskottet nedgått till omkring 330. Med stöd av undersökningar rörande beräknade förändringar i folkskollärartjänsternas antal och rörande läraravgången samt med hänsyn tagen till födelsesiffrorna under det senaste årtiondet beräknar överstyrelsen, att år 1945 det nuvarande läraröverskottet skall ha förbytt i en brist på 134 folkskollärare.

Fram till år 1950 räknar överstyrelsen med följande elevintagning och examination:

År	Intagning			Utexamination							
	Antal klassavdelningar			Antal klassavdelningar							
	2-årig linje	4-årig linje	Summa avd.	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952
(1941)		(1)	(1)	(1)							
(1942)		(6)	(6)		(6)						
1943	6	4	10	6		4					
1944	6	8	14		6		8				
1945	6	8	14			6		8			
1946	6	8	14				6		8		
1947	6	12	18					6		12	
1948	6	12	18						6		12
1949	7	12	19							7	
1950	7	12	19								7
Summa avdelningar				7	12	10	14	14	14	19	19

Skolöverstyrelsen har föreslagit, att höstterminen 1943 intagas 4 klassavdelningar på tvåårig och 6 avdelningar på fyraårig linje. Till stöd härför har överstyrelsen anfört:

I sina år 1941 gjorda beräkningar rörande det framtida lärarbehovet angav överstyrelsen den behövliga elevintagningen år 1943 till 10 klassavdelningar. Detta överensstämmer med de beräkningar, som ovan framlagts. Rörande fördelningen av dessa avdelningar på fyraårig och tvåårig linje föreligger emellertid en viss differens. Medan överstyrelsen vid förstnämnda tillfälle beräknade, att intagningen skulle omfatta 7 avdelningar på fyraårig och 3 avdelningar på tvåårig linje, ge de nu gjorda beräkningarna vid handen, att 4 avdelningar på fyraårig och 6 avdelningar på tvåårig linje skulle vara behövliga. Denna differens är beroende av att folkskolan, enligt folkskolinspektörernas uppgifter rörande de väntade organisationsförändringarna, skulle ha ett större behov av lärare år 1945 än vad tidigare beräknats.

Frågan är då, ifall man skall lita på att organisationsförändringarna inom folkskolan komma att ske i den mera inskränkta omfattning, som inspektörernas uppgifter ge vid handen, och rätta elevintagningen därefter.

Omständigheter kunna inträffa, som bidra till ökning eller minskning av lärarbehovet. Då man emellertid under alla förhållanden måste räkna med en — visserligen för närvarande dold — arbetslöshet under ännu ett par år, synes försiktigheten bjuda, att man icke år 1943 tager in så många klassavdelningar på tvåårig linje, som de här gjorda beräkningarna angiva, då man kan riskera, att dessa avdelningar utexamineras, innan arbetslösheten är helt hävd. Överstyrelsen vill därför föreslå, att endast 4 klassavdelningar intagas på tvåårig linje och att resten av de tio klassavdelningarna, alltså 6 klassavdelningar intagas på fyraårig linje.

Då det gäller att avgöra, vid vilka seminarier intagning skall verkställas, måste först och främst beaktas, att ersättningsbehovet är större beträffande de manliga lärarna än beträffande de kvinnliga. Som överstyrelsen i tidigare utredningar framhållit, har en förskjutning i fråga om proportionen mellan antalet manliga och kvinnliga tjänster skett till förmån för de manliga tjänsterna. Då det dessutom för närvarande finnes betydligt större

tillgång på kvinnliga än på manliga lärare för vikariatstjänstgöring, synes det vara nödvändigt, att ett åtskilligt större antal manliga än kvinnliga elever intages. Det synes överstyrelsen lämpligt, att manliga och kvinnliga elever nu intagas i proportionen 6:4.

Fördelningen av intagningen synes lämpligen böra ske på följande sätt (antalet elever i varje avdelning är stadgeenligt högst 24).

Seminarierna	Fyraårig linje	Tvåårig linje
Falun	24 kv.	
Göteborg	24 m.	
Kalmar	24 kv.	
Karlstad	24 m.	
Linköping	24 m.	
Luleå	12 m. 12 kv.	
Lund		24 m.
Stockholm		24 kv.
Umeå		12 m. 12 kv.
Uppsala		24 m.
Summa	84 m. 60 kv. 3 1/2 manliga avd. 2 1/2 kvinnliga avd.	60 m. 36 kv. 2 1/2 manliga avd. 1 1/2 kvinnliga avd.

Statskontoret har påyrkat en större intagning än överstyrelsen föreslagit och framställt erinringar mot överstyrelsens förslag beträffande fördelningen av intagningen:

I förevarande läge måste enligt statskontorets mening försiktigheten bjuda, att elevintagningen vid såväl folkskole- som småskoleseminarierna så anpassas, att tillräckligt antal lärare med visshet står till förfogande, om överstyrelsens prognos skulle visa sig verklighetstrogen. Om elevintagningen däremot under de närmaste åren begränsas till den minsta möjliga, kan ett framdeles uppkommande underskott på lärare — förutom de vådor ur undervisningssynpunkt detta innebär — nödga till kostsamma provisoriska åtgärder av staten i syfte att hastigt öka utbildningsmöjligheterna. Det må i detta sammanhang jämväl erinras, att riksdagen vid fastställandet av nuvarande seminarieorganisation uttalade, att den kände sig mycket tveksam om det riktiga i att för en kår av denna storlek, omkring 16,000 personer, icke funnes en *större* reserv av lärare.

I anslutning till de sålunda framförda synpunkterna anser sig statskontoret beträffande elevintagningen läsåret 1943/44 vid folkskoleseminarierna böra föreslå, att ytterligare en klassavdelning intages å den 2-åriga linjen utöver de av överstyrelsen föreslagna. Denna nybörjaravdelning torde lämpligen kunna förläggas till seminariet i Göteborg. Vidare må erinras, att, då elevantalet vid 1936 års riksdag sänktes från 30 till 24, det förut-sattes, att den reserv i examinationskapaciteten, som härigenom uppstode, vid behov skulle utnyttjas. Om antalet nybörjaravdelningar fastställes till det ovan föreslagna, finner statskontoret det i nuvarande läge motiverat, att

— i anslutning till nyssnämnda riksdagsuttalande — i nyintagna klassavdelningar elevantalet höjes från 24 till tillsvdare 25. Skulle det av överstyrelsen förordade antalet godtagas, torde en ytterligare ökning av klassavdelningarnas numerär böra ifrågakomma.

Vad därefter angår fördelningen av de övriga nybörjaravdelningarna på de olika seminarierna, anser statskontoret det synnerligen önskvärt, om detta spörsmål kunde lösas i samband med den sedan ett par år aktuella frågan om ett nedläggande av ett folkskoleseminarium. Genom överstyrelsens förslag om nyintagning å den 4-åriga linjen vid seminarierna i Falun, Kalmar och Karlstad försvåras en eventuell avveckling av något av dessa seminarier, vilken eljest skulle kunna verkställas med utgången av innevarande läsår. Av skäl, som tidigare vid ett flertal tillfällen framförts, vidhåller statskontoret, att seminariet i Stockholm i första hand bör nedläggas. Genom att höstterminen 1942 nya elever intagas å den 4-åriga linjen vid detta seminarium har emellertid en omedelbar avveckling av seminariet försvårats. En intagning vid seminariet av en ny avdelning å 2-åriga linjen hösten 1943 torde därför icke resa ytterligare hinder för en framtida avveckling. Beträffande elevintagningens fördelning mellan olika seminarier anser sig ämbetsverket jämväl böra erinra, att samseminarierna ställa sig betydligt dyrbarare i drift än övriga seminarier, samt att det vill förefalla som om det faktiska behovet av manliga lärare borde tillgodoses i större utsträckning än överstyrelsen åsyftat.

Departementschefen, som anslutit sig till skolöverstyrelsens förslag, har för egen del anført:

År 1941 verkställde skolöverstyrelsen en undersökning rörande arbetslösheten bland folk- och småskollärarna samt framlade noggranna beräkningar rörande tillgång och behov i fråga om dessa lärare. I propositionen 1942: 175 lämnades en redogörelse för överstyrelsens utredning. Jag förklarade mig finna överstyrelsens beräkningar godtagbara men framhöll, att överstyrelsens kalkyler rörande ändringarna i antalet lärartjänster syntes böra tillämpas med försiktighet. Trots sistnämnda förbehåll fann jag mig kunna förorda överstyrelsens förslag beträffande elevintagningen vid folkskoleseminarierna år 1942 i det jag framhöll, att utexaminationen på grund av värnplikstidens förlängning torde komma att bli mindre än överstyrelsen beräknat. Denna min ståndpunkt godtogs av riksdagen.

Överstyrelsens nu framlagda utredning utgör en bekräftelse på, att fjolårets beräkningar präglades av stor försiktighet. Överskottet på folkskollärare, som i fjol beräknades komma att uppgå till 440 för innevarande läsår, har sålunda visat sig understiga denna siffra med icke mindre än 25 procent, i det att det verkliga överskottet för närvarande uppskattas till 330 folkskollärare. På grund av beredskapsinkallelserna förefinnes dock i verkligheten ingen egentlig arbetslöshet. Överstyrelsen räknar nu med, att överskottet skall ha eliminerats ett läsår tidigare än förut beräknats eller redan under läsåret 1944/45.

Avgörande för frågan om nyintagningen vid folkskoleseminarierna under läsåret 1943/44 är behovet av nya lärarkrafter dels år 1945 (avser den tvååriga studentlinjen), dels år 1947 (avser den fyraåriga linjen). Enligt 1941 års beräkningar borde i år på den tvååriga linjen intagas 3 klassavdelningar. Enligt nu föreliggande utredning skulle emellertid folkskolläraryverskottet redan om två år ha förbytt i en brist på 134 lärare, en siffra

som närmast ger vid handen, att 6 klassavdelningar skulle behöva intagas i år på de tvååriga linjerna ($6 \times 24 = 144$). Av försiktighetsskäl begränsar sig överstyrelsen emellertid till att förorda intagning av endast 4 sådana avdelningar ($4 \times 24 = 96$). Från lärarhåll har gjorts gällande, att en ännu större försiktighet vore av nöden, medan statskontoret åter föreslår en intagning av 5 studentklasser om 25 elever. Överstyrelsens förslag synes mig utgöra en godtagbar medelväg. Icke heller har jag funnit anledning till erinran mot överstyrelsens förslag om intagning i år av 6 klassavdelningar på de fyraåriga linjerna. Under läsåret 1943/44 torde således böra intagas 6 klassavdelningar på fyraårig linje och 4 på tvåårig linje. Jag erinrar, att intagningen år 1942 begränsades till 6 avdelningar, alla på fyraårig linje.

Liksom under innevarande läsår bör intagningen främst avse manliga elever. Den av överstyrelsen föreslagna proportionen mellan manliga och kvinnliga elever — 6:4 — synes mig under nuvarande omständigheter vara väl avvägd.

Jag biträder även överstyrelsens förslag beträffande fördelningen av nyintagningen. En klassavdelning torde sålunda böra intagas vid vart och ett av de 10 folkskoleseminarierna. Statskontoret har uttalat betänkligheter häremot, emedan en eventuell snar avveckling av ett folkskoleseminarium därigenom skulle fördröjas. Med anledning härav får jag framhålla, att frågan om ändring av den yttre folkskoleseminarieorganisationen icke för närvarande kan anses vara omedelbart aktuell. 1942 års riksdag hemställde visserligen, att Kungl. Maj:t måtte i samband med den inom 1940 års skolutredning pågående översynen av vårt lands skolväsen låta verkställa utredning angående folkskoleseminarieorganisationens omfattning. Detta spörsmål bör emellertid lämpligen tagas under omprövning först i samband med frågan om utbildningen av lärare för folkskolans behov, en fråga, som blir aktuell först sedan folkskolans ställning i vårt lands skolsystem definitivt klarlagts. Det skulle enligt min mening innebära ett föregripande av den kommande utredningen rörande seminarieorganisationen att nu motsätta sig elevintagning vid ett eller annat av seminarierna, och detta så mycket mera som allt tyder på att inom en föga avlägsen framtid seminariernas fulla examinationskapacitet kommer att behöva icke blott tagas helt i anspråk utan till och med utökas. Mot en avveckling, om än temporär, av ett folkskoleseminarium talar även den omständigheten att, såsom kommer att framgå av det följande, statsmakterna måhända redan om ett år komma att få taga ställning till frågan, huruvida icke folkskoleseminarierna under den närmaste framtiden måste tagas i anspråk för utexaminering även av småskollärarinnor.

Den till folkskoleseminariet i Falun förlagda försökslinjen för utbildning av småskollärarinnor till folkskollärarinnor torde i enlighet med överstyrelsens förslag böra bibehållas även under nästa läsår.

Svenska seminarieläraryöreningen har riktat uppmärksamheten på vissa olägenheter beträffande den tvååriga seminarielinjens rekrytering, som följer därav, att det för närvarande icke förrän ungefär vid den tidpunkt, då elevintagning vid folkskoleseminarierna äger rum, blir avgjort, huruvida över huvud taget någon intagning skall ske i studentklasser. Inför den ovisshet rörande utsikterna att kunna vinna inträde vid ett seminarium efter avlagd studentexamen, som härigenom kommer att råda vid den tidpunkt, då gymnasieeleverna ha att välja linje på det differentierade gymnasietä-

diet, måste nämligen linjevallet ske utan hänsynstagande till en eventuell möjlighet att vinna inträde på folkskolläraryrket. Denna ovisshet synes särskilt influera på de manliga gymnasisternas linjeval. De olägenheter, som seminarieläraryrket påpekat, kunna visserligen icke helt elimineras, så länge det anses lämpligt att anpassa elevintagningen efter ett lärarbehov, som icke med säkerhet låter sig beräkna flera år i förväg. För närvarande synas emellertid förhållandena beträffande lärarbehovet peka hän mot en viss stabilitet. Med en mycket hög grad av sannolikhet torde därför nu kunna uttalas, att under den närmaste femårsperioden kommer att årligen behövas en intagning av omkring 5 à 6 studentklasser vid folkskoleseminarierna, varav givetvis vissa böra reserveras för manliga elever.

Anslagsberäkningar m. m.

Departementschefen har förutsatt, att de nu gällande föreskrifterna rörande fyllnadstjänstgöring för ordinarie seminarielärare m. m. skola erhålla giltighet även under budgetåret 1943/44. Departementschefen har även biträtt ett av skolöverstyrelsen framställt förslag att det nuvarande särskilda anslaget till kurser för hjälpklasslärare slopas och att de för kursverksamheten erforderliga medlen liksom förut anvisas under anslagen till folkskoleseminarierna.

I anslagshänseende innebär Kungl. Maj:ts förslag en höjning med 99,100 kronor, i främsta rummet föranledd av den föreslagna ökade elevintagningen.

Utskottet.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, innebär skolöverstyrelsens förslag att under läsåret 1943/44 skulle intagas 4 avdelningar på den tvååriga linjen och 6 avdelningar på den fyraåriga linjen. Från lärarhåll har påyrkats en större försiktighet vid nyintagningen, medan statskontoret föreslagit att 5 avdelningar om 25 elever skulle intagas på den tvååriga linjen. I likhet med departementschefen har utskottet kommit till den uppfattningen, att skolöverstyrelsens förslag med hänsyn till de gjorda prognoserna i fråga om lärarbehovet utgör en godtagbar medelväg. Då ersättningsbehovet visat sig vara större beträffande de manliga lärarna än beträffande de kvinnliga, anser utskottet liksom departementschefen den av överstyrelsen föreslagna proportionen mellan manliga och kvinnliga elever — 6: 4 — vara väl avvägd. Utskottet har icke heller funnit något att erinra mot att en klassavdelning intages vid vart och ett av de tio folkskoleseminarierna. I detta sammanhang vill utskottet framhålla, att, därest examinationskapaciteten vid seminarierna inom en nära framtid skulle behöva utökas, enligt utskottets mening i stället för en utvidgning av organisationen den vägen torde böra beträddas, att elevantalet i klasserna något ökas.

De av departementschefen verkställda anslagsberäkningarna för nästa budgetår föranleda icke någon invändning från utskottets sida.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för folkskoleseminarierna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor 1,609,300	
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:		
a. Arvoden åt semina- rieläkare	kronor 8,100	
b. Arvoden åt semina- riebibliotekarier	» 6,500	
c. Arvoden åt biträden på rektorsexpeditio- nerna	» 5,500	
d. Särskilda arvoden vid provårsseminarier	» 16,700	
e. Tilläggsarvoden åt lärare vid de vid vissa seminarier anordnade kurserna för utbildan- de av kyrkomusiker, förslagsvis	» 5,600	
f. Arvoden vid kurser för utbildande av hjälpklasslärare	» 11,600	» 54,000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, förslagsvis	» 166,000	
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	» 284,700	
Summa kronor 2,114,000;		

b) till *Folkskoleseminarierna*: *Avlöningar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 2,114,000 kronor.

138:o) **Folkskoleseminarierna: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 142, sid. 294—296), vilket innebär en anslagshöjning med 14,300 kronor, huvudsakligen betingad av stegrade bränslekostnader och den ökade elevintagningen, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskoleseminarierna*: *Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 294,100 kronor.

139:o) **Folkskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 143, sid. 296) föreslagit riksdagen att till förevarande ändamål för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 48,000 kronor.

För innevarande budgetår har förevarande anslag uppförts med 48,000 kronor. Håri ingår emellertid en engångsanvisning å 3,000 kronor, avseende vissa utgifter för reparation och komplettering av gymnastikredskapen vid seminariet i Kalmar. Av statsrådsprotokollet inhämtas, att vederbörande rektorer hemställt om anvisande av 54,150 kronor till förevarande ändamål samt att *skolöverstyrelsen* tillstyrkt anvisande av ett anslag av 54,000 kronor. *Statskontoret* har ansett, att anslaget kunde sänkas till 40,000 kronor med hänsyn till att enligt budgetredovisningen den 1 juli 1942 förelegat en reservation å anslaget av i runt tal 7,900 kronor. *Departementschefen* har, under hänvisning till nämnda reservation och till att i det för innevarande budgetår anvisade anslaget inginge en engångsanvisning av 3,000 kronor, tillstyrkt att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp eller alltså 48,000 kronor.

Utskottet.

Då i anslaget för innevarande budgetår ingår ovannämnda engångsanvisning av 3,000 kronor, innebär Kungl. Maj:ts förslag om anslagets uppförande för nästa budgetår med oförändrat belopp i realiteten en anslagshöjning med 3,000 kronor. På grund härav och med hänsyn till den å anslaget förefintliga reservationen av i runt tal 7,900 kronor anser utskottet anslaget för budgetåret 1943/44 kunna begränsas till ett belopp av 46,000 kronor. Utskottet hemställer således,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag, till *Folkskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 46,000 kronor.

140:o) **Småskoleseminarierna: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 144, sid. 296—307) föreslagit riksdagen att dels besluta, att småskoleseminarierna i Lycksele, Härnösand och Växjö skola tills vidare från och med budgetåret 1943/44 vara anordnade såsom dubbelseminarier, vart och ett omfattande två tvååriga linjer; dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för småskoleseminarierna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44; dels ock till Småskoleseminarierna: Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 609,000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehått en inom första kammaren av herr *R. Wagnsson* väckt motion (I: 81), vari hemställts, att nuvarande extra vaktmästarbefattningar vid småskoleseminarierna i Härnösand, Landskrona, Lycksele, Skara, Strängnäs och Växjö förändras till extra ordinarie vaktmästarbefattningar.

Elevintagningen. Seminariernas organisation.

1936 års organisation för småskollärrarinneutbildningen framgår av följande uppställning:

Dubbelseminarier:	<div style="display: inline-block; vertical-align: middle;"> <div style="display: inline-block; vertical-align: middle;"> Strängnäs Skara Landskrona </div> <div style="display: inline-block; vertical-align: middle; font-size: 3em;">}</div> </div>	II-årig linje
Enkelseminarier:	<div style="display: inline-block; vertical-align: middle;"> <div style="display: inline-block; vertical-align: middle;"> Härnösand Växjö Haparanda Lycksele </div> <div style="display: inline-block; vertical-align: middle; font-size: 3em;">}</div> </div>	III-årig linje

Den normala organisationen omfattar alltså åtta tvååriga och två treåriga utbildningslinjer med en examinationskapacitet — vid normal klassnumerär, 24 elever — av 240 examinander per år.

År 1940 intogs endast sammanlagt 40 elever i första klassen av seminarierna i Landskrona och Växjö. År 1941 ägde ingen nyintagning rum. År 1942 har intagits en klassavdelning å treårig linje vid varterdera av seminarierna i Lycksele och Haparanda samt en klassavdelning å tvåårig linje vid varterdera av seminarierna i Landskrona och Strängnäs.

Den obetydliga elevintagningen under senare år har föranletts av rådande arbetslöshet. Till grund för elevintagningen år 1942 låg en utredning av skolöverstyrelsen enligt vilken antalet arbetslösa småskollärarinnor under läsåret 1941/42 uppskattades till 700. Det nuvarande lärarinneöverskottet uppskattar skolöverstyrelsen till i runt tal 550. Detta överskott väntas år 1945 ha förbytts i en brist på 334 lärarinnor.

Beträffande de faktorer, vilka inverka på lärarbehovet under de närmaste åren har skolöverstyrelsen anfört:

Väntade förändringar i tjänsternas antal. De senaste årens tjänsteindragningar ha drabbat småskollärarinnorna i ännu högre grad än folkskollärarna. Antalet indragna, för småskollärarinnor avsedda tjänster från vårterminen 1939 till början av höstterminen 1942 uppgår till i runt tal 1,300, och folkskolinpektörerna räknade för omkring ett år sedan med indragning av ytterligare omkring 300 tjänster under de närmaste åren. I sina senast inkomna uppgifter räkna inspektörerna fortfarande med rätt stora indragningar. Nya tjänster behöva emellertid även upprättas, och den sammanlagda minskningen kan därför uppskattas till omkring 80 tjänster till och med läsåret 1945/46. Antalet för småskollärarinnor avsedda tjänster under de närmaste åren skulle uppgå till följande siffror.

Antal tjänster	1941/42	10,789
»	1942/43	10,676
»	1943/44	10,554
»	1944/45	10,537
»	1945/46	10,596.

Födelsesiffrornas förändring. Ökningen av födelsetalen kommer att under de närmaste åren medföra ett starkt stegrat antal barn i småskoleåldern. Nedanstående tabell visar det beräknade antalet kvarlevande barn i nämnda ålder (motsvarande klasserna 1 och 2).

Höstterminen	1945	172,200
»	1946	178,700
»	1947	180,100
»	1948	182,000.

Denna stegring kommer givetvis att med tiden medföra ett ökat behov av småskollärarinnor.

Läraravgången. De nya beräkningarna rörande läraravgången bland småskollärarinnorna ha givit följande siffror.

År	Beräknad avgång bland småskol- lärarinnorna
1942	356
1943	235
1944	397
1945	428
1946	448
1947	464
1948	471
1949	479
1950	481
1951	510
1952	514

Som synes stiger avgången kontinuerligt, om man undantager år 1943. Särskilt anmärkningsvärt är, att avgången under alla här nämnda år utom år 1943 uppgår till en siffra, som betydligt överstiger småskoleseminariernas examinationskapacitet, 240 elever. Mot slutet av perioden är avgångssiffran till och med mer än dubbelt så stor som den nuvarande kapacitetssiffran. Detta måste med nödvändighet påfordra en utökning av examinationsmöjligheterna.

Skolöverstyrelsen har åskådliggjort det beräknade ersättningsbehovet i följande tablå.

Å r	I n t a g n i n g			U t e x a m i n a t i o n							
	Antal klassavdelningar			Antal klassavdelningar							
	2 årig linje	3 årig linje	Summa	1943	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950
1941 . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1942 . . .	(2)	(2)	(4)	—	(2)	(2)	—	—	—	—	—
1943 . . .	14	1	15	—	—	14	1	—	—	—	—
1944 . . .	19	1	20	—	—	—	19	1	—	—	—
1945 . . .	19	1	20	—	—	—	—	19	1	—	—
1946 . . .	19	1	20	—	—	—	—	—	19	1	—
1947 . . .	19	1	20	—	—	—	—	—	—	19	1
1948 . . .	19	1	20	—	—	—	—	—	—	—	19
Summa avdelningar			—	—	2	16	20	20	20	20	20

Med stöd av de gjorda beräkningarna har skolöverstyrelsen föreslagit, att hösten 1943 skola intagas 11 klassavdelningar vid tvåårig och 1 klassavdelning vid treårig linje. Överstyrelsen anför:

De ovan anförda uppgifterna rörande det närmast föreliggande framtida behovet av småskollärare utvisar, att man år 1943 borde intaga icke mindre

än 14 avdelningar på tvåårig och 1 avdelning på treårig linje. Frågan är då, huruvida man skall våga lita på dessa uppgifter och företaga en intagning av denna stora omfattning. Visserligen är det många förhållanden, som utvisa, att man snarast möjligt måste utöka småskollärarinneexaminationen högst betydligt. Särskilt peka den stegrade läraravgången och de ökade födelsetalen i denna riktning. Å andra sidan måste man dock måhända räkna med, att rationaliseringen av skolväsendet kommer att medföra nya tjänsteindragningar, då fredliga förhållanden åter inträda, och då skolskjutsar kunna ordnas i större omfattning. Vidare manar den ännu förefintliga stora arbetslösheten bland småskollärarinnorna till stor försiktighet i fråga om elevintagningen. På grund av dessa senare förhållanden anser sig överstyrelsen icke kunna föreslå en intagning av den storlek, som beräkningarna utvisa. Överstyrelsen har därför ansett sig böra rätt avsevärt reducera intagningssiffran för år 1943 och föreslå, att *11 avdelningar intagas på tvåårig linje och 1 avdelning på treårig linje*.

År 1941 framhöll överstyrelsen, att samtliga 5 tvååriga småskoleseminarier skulle kunna utan större svårigheter mottaga dubbla klassavdelningar samt att detta även skulle kunna ske vid seminariet i Lycksele, därest detsamma förändrades till tvåårigt seminarium. Då överstyrelsen nu föreslår, att 11 klassavdelningar intagas på tvåårig linje, innebär detta, att två klassavdelningar böra intagas vid vardera av seminarierna i Landskrona, Växjö, Skara, Strängnäs och Härnösand, under det att den tvååriga linjen i Lycksele skulle få börja sin verksamhet med endast en avdelning.

Intagningen och examinationen vid småskoleseminarierna enligt detta förslag kan åskådliggöras i följande sammanställning.

Seminarierna	Antal klassavdelningar					
	Intagning			Utexamination		
	1941	1942	1943	1943	1944	1945
Haparanda	—	1 ^s	1 ^s	—	—	1
Härnösand	—	—	2	—	—	2
Landskrona	—	1	2	—	1	2
Lycksele	—	1 ^s	1	—	—	2
Skara	—	—	2	—	—	2
Strängnäs	—	1	2	—	1	2
Växjö	—	—	2	—	—	2
Summa	—	4	12	—	2	13

Statskontoret har föreslagit intagning av ytterligare en avdelning vid seminariet i Lycksele och höjning av antalet elever i samtliga klassavdelningar:

Möjligheterna att utöka seminariernas kapacitet måste omedelbart i full utsträckning utnyttjas, så att största möjliga antal elever kan intagas hösten 1943. Statskontoret, som icke har något att erinra mot överstyrelsens förslag om ändrad organisation av småskoleseminarier, får emellertid för sin del föreslå, att seminariet i Lycksele ombildas till dubbelseminarium redan från och med instundande läsår. Genom denna utbyggnad skulle organisationen från och med hösten 1943 få en kapacitet av 12 2-åriga avdelningar och 1 3-årig

avdelning. Även en elevintagning av sådan omfattning kan dock icke förväntas fullt täcka det beräknade behovet. En ökning av examinationsmöjligheterna kan emellertid vinnas genom en höjning av antalet elever i varje klassavdelning. Då elevantalet vid genomförandet av nuvarande organisation fastställdes till normalt 24 mot tidigare 28, avsågs, för småskoleseminarierna liksom beträffande folkskoleseminarierna, att en utvidgning av examinationskapaciteten skulle vid behov kunna vinnas genom en återgång till tidigare elevantal. Då således en ökning av antalet elever i varje klassavdelning till 28 förutsatts kunna ske redan under normala förhållanden, synes det så mycket mer befogat, att i nuvarande hårt ansträngda statsfinansiella läge höja examinationskapaciteten genom att intaga ett ökat antal elever i varje avdelning. Statskontoret måste därför bestämt påyrka en dylik höjning av elevantalet från nuvarande 24 till 28.

Styrelsen för Sveriges småskolläraryrkesförening har förklarat sig anse, att större försiktighet varit påkallad än den skolöverstyrelsen iakttagit vid sitt förslag till elevintagning nästa läsår.

Beträffande seminariernas organisation har *skolöverstyrelsen* föreslagit att seminarierna i Härnösand, Lycksele och Växjö skola förändras till dubbelseminarier från och med nästa budgetår. Av lokala skäl torde dock beträffande Lycksele icke intagas flera än en ny klassavdelning under nästa läsår.

Beträffande utvecklingen i framtiden anför överstyrelsen:

Vid bifall till överstyrelsens nyssnämnda förslag kommer examinationskapaciteten att omfatta 13 klassavdelningar. Organisationen är alltså tillräcklig år 1943, då intagning av elever bör ske i 12 avdelningar. Redan år 1944 torde organisationen emellertid vara otillräcklig. Det är då givetvis av vikt att i tid söka lösa frågan om den ökade examinationen på ett sådant sätt, att man undviker upprättande av nya seminarier. Överstyrelsen vill antyda två sätt, på vilka frågan synes — åtminstone provisoriskt — kunna lösas:

1. ytterligare utvidgning av de nuvarande småskoleseminarierna;
2. utnyttjande av folkskoleseminarierna.

Departementschefen har för egen del anfört:

Enligt skolöverstyrelsens beräkningar år 1941 utgjorde antalet arbetslösa småskollärarinnor under läsåret 1941/42 cirka 700, varav dock omkring 100 beräknades ha erhållit sysselsättning till följd av beredskapsinkallelserna. Under innevarande läsår beräknas överskottet ha nedgått till 550. Till följd av den stora arbetslösheten har examinationen av nya småskollärarinnor under senare år varit starkt begränsad. Denna omständighet i förening med ökad avgång inom kåren, ökad nativitet m. m. medför inom kort behov av avsevärt större examination. Redan för läsåret 1945/46 väntas sålunda läraröverskottet ha förbytt i en brist på 334 lärarinnor. Skulle man strikt bygga elevintagningen på denna prognos, borde nästa läsår i småskoleseminarierna intagas 14 klasser om 24 elever på tvåårig linje ($14 \times 24 = 336$) eller, såsom statskontoret förordat, 12 klasser om 28 elever ($12 \times 28 = 336$). Under de därpå följande 5 läsåren kan man räkna med behov av att utexaminera icke mindre än omkring 470 elever för år, d. v. s. ungefär 20 årskullar om 24 elever.

När det gäller den närmast aktuella frågan, d. v. s. elevintagningen år 1943, har skolöverstyrelsen på anförda grunder icke velat gå fullt så långt,

som dess beräkningar angående lärarbehovet i och för sig kunnat föranleda till. Överstyrelsen har nämligen stannat vid att förordna en intagning av endast 11 klassavdelningar om 24 elever på tvåårig och en på treårig linje, vilket skulle betyda en utexamination år 1945 av endast $(11 \times 24 =)$ 264 elever. Statskontoret har ansett, att elevintagningen borde mera exakt lämpas efter det beräknade lärarunderskottet för år 1945, och som nämnts förordnat en intagning av 12 klasser om 28 elever på tvåårig jämte en klass på treårig linje. För egen del finner jag, med hänsyn icke minst till den förefintliga reservtillgången till lärarinnor, vilka visat sig villiga att vid förefallande behov tillfälligt rycka in som vikarier, övervägande skäl tala för att för närvarande följa den av överstyrelsen förordade försiktigare linjen. Härigenom vinnes även den fördelen, att man åtminstone tills vidare kan undvika den ur pedagogisk och organisatorisk synpunkt föga önskvärda utvägen att höja elevantalet i klasserna utöver det antal av 24, som är det normala. Jag förordar alltså en intagning år 1943 med det av överstyrelsen föreslagna antalet elever.

Beträffande elevintagningens fördelning på de nuvarande småskoleseminarierna innebär överstyrelsens förslag, att 2 klasser skola intagas icke blott vid seminarierna i Strängnäs, Skara och Landskrona, vilka redan för närvarande äro anordnade som dubbelseminarier, utan även vid seminarierna i Härnösand och Växjö, vilka för närvarande äro enkelseminarier, samt att en klass skall intagas vid vart och ett av seminarierna i Haparanda och Lycksele. Vidare innebär förslaget, att medan Haparandaseminariet skulle bibehållas såsom treårigt, Lyckseleseminariet skulle förändras från tre- till tvåårigt och därjämte organiseras såsom dubbelseminarium, ehuru första året med endast en elevavdelning i första klassen. Skolöverstyrelsens ifrågavarande förslag har icke givit mig anledning till erinran. Beslut bör alltså nu fattas angående omorganisation av seminarierna i Härnösand, Växjö och Lycksele till tvååriga dubbelseminarier från och med den 1 juli 1943. Omorganisationen behöver enligt skolöverstyrelsen icke föranleda inrättandet av nya ordinarie tjänster redan från och med nästa budgetår. Däremot erfordras anvisande av medel till vissa byggnadsarbeten, vartill jag ämnar återkomma i annat sammanhang.

Jag finner icke anledning att redan i år ingå på frågan om organisationen av småskoleseminarierna efter utgången av nästa budgetår. Vad skolöverstyrelsen i detta hänseende anfört ger dock en antydning om vilka utvägar som närmast stå till buds för att få fram en ökad examination av småskollärarinnor.

Anslagsberäkningar m. m.

Departementschefen har framhållit, att den föreslagna ökade elevintagningen nästa läsår givetvis medför ett ökat anslagsbehov, och beräknar ökningen beträffande avlöningsanslaget till 149,200 kronor. I detta sammanhang har departementschefen förklarat sig icke kunna biträda ett av skolöverstyrelsen framlagt förslag om förbättrad löneställning för de extra vaktmästarna vid vissa småskoleseminarier. Beträffande sistnämnda fråga hade *skolöverstyrelsen* anfört:

Överstyrelsen föreslår, att de vid småskoleseminarierna anställda extra vaktmästarna måtte erhålla extra ordinarie tjänsteställning. På grund av beslut vid 1940 års riksdag äro vid småskoleseminarierna anställda en extra vaktmästare (värmeledningsskötare-trädgårdsbiträde) i lönegraden Ex 5 vid vardera av seminarierna i Härnösand, Landskrona, Lycksele, Skara, Strängnäs och Växjö. Två ha placerats i löneklass Ex 2 och fyra i slutlöneklassen Ex 4. Sistnämnda

vaktmästare åtnjuta enligt Kungl. Maj:ts beslut den 15 november 1940 personlig lönefyllnad med belopp, växlande mellan 18 och 31 kronor för månad.

Från olika rektorer har påpekats, att ifrågavarande befattningshavare måste beredas en säkrare ställning än den, som nu tillkommer dem och som bland annat icke tillförsäkrar dem pensionsrätt. De flesta av dem ha nu uppnått 50-årsåldern och varit anställda vid seminariet under en lång följd av år.

Det måste anses vara i hög grad välmotiverat, att de nu givas en säkrare anställningsform. Överstyrelsen vill därför föreslå, att de erhålla extra ordinarie anställning. En extra ordinarie vaktmästar-(värmeledningsskötare-trädgårdsbiträde-)befattning i lönegrad Eo 5 bör därför inrättas vid vardera av ovan nämnda sex småskoleseminarier från och med den 1 juli 1943.

Kostnaderna för förändringen av ifrågavarande befattningar till extra ordinarie bliva blygsamma. Under budgetåret 1943/44 torde pensionsavdragen ungefärligen motsvara den höjning av avlöningsbeloppen, som uppflyttningen till extra ordinarie tjänst medför. Den föreslagna åtgärden kommer därför icke att inverka på nästa budgetårs anslag.

Skolöverstyrelsens förslag har avstyrkts av *statskontoret*.

I *motionen I: 81* yrkas bifall till överstyrelsens förslag i förevarande hänseende.

Utskottet.

De av skolöverstyrelsen verkställda beräkningarna utvisa, att det nu förefintliga överskottet på småskollärarinnor redan för läsåret 1945/46 väntas hava förbyttts i en brist på 334 lärarinnor. När det gäller bedömande av frågan om elevintagningens storlek år 1943 har departementschefen i enlighet med skolöverstyrelsens förslag icke velat gå fullt så långt, som ett strikt följande av ovannämnda prognos skulle leda till, utan stannat vid att förordna en intagning av 11 klassavdelningar om 24 elever på tvåårig och en på treårig linje, vilket skulle betyda en utexamination år 1945 av 264 elever. Departementschefen har härvid tagit hänsyn till den förefintliga reservtillgången på lärarinnor, vilka vid förefallande behov visat sig villiga att rycka in som vikarier. Beträffande elevintagningen föreslår departementschefen i överensstämmelse med vad skolöverstyrelsen förordnat, att två klasser skola intagas icke blott vid de nuvarande dubbelseminarierna i Strängnäs, Skara och Landskrona utan även vid seminarierna i Härnösand och Växjö, vilka skulle omorganiseras till dubbelseminarier från och med den 1 juli 1943. Jämväl seminariet i Lycksele skulle från nämnda tidpunkt organiseras till ett dubbelseminarium och samtidigt förändras från tre- till tvåårigt, ehuru här av lokala skäl under nästa läsår allenast en elevavdelning om 24 elever skulle intagas i första klassen. Haparandaseminariet skulle bibehållas som treårigt enkelseminarium och där skulle en klassavdelning om likaledes 24 elever intagas läsåret 1943/44.

Utskottet är ense med departementschefen om att elevintagning nästa läsår bör äga rum vid samtliga småskoleseminarier och har icke något att erinra mot de av departementschefen föreslagna förändringarna med avseende å seminariorganisationen.

Den av departementschefen angivna elevintagningen vid seminarierna under nästa läsår kan emellertid icke förväntas komma att fullt täcka det beräknade behovet av småskollärare. Enligt utskottets mening torde man icke böra tillmäta den förefintliga reservtillgången på lärarinnor någon avgörande betydelse, varför utskottet funnit departementschefens nu ifrågavarande förslag prägladt av en måhända alltför stor försiktighet. Utskottet anser därför för sin del, att en ökning av examinationsmöjligheterna under föreliggande omständigheter bör eftersträvas. I nuvarande statsfinansiella läge ligger det närmast till hands att nå detta mål genom att intaga ett något ökat antal elever i varje avdelning. Ehuru en dylik åtgärd ur pedagogiska synpunkter kan förefalla mindre önskvärd, finner utskottet sig likväl böra — med vissa nedan angivna undantag — tillstyrka, att såsom ett av förhållandena betingat provisorium elevantalet höjes till 26. Så snart omständigheterna sådant medgiva, torde en återgång till det normala antalet 24 likväl böra ske. Vid Lyckseleseminariet torde emellertid elevantalet nästa läsår böra begränsas till sistnämnda antal, emedan lokalförhållandena vid detta seminarium icke utan olägenheter medgiva en utökning av elevantalet därstädes.

Ett bifall till vad utskottet sålunda föreslagit innebär en utexamination år 1945 av $(10 \times 26 + 1 \times 24 =)$ 284 elever eller alltså en ökning i förhållande till departementschefens förslag av 20 elever.

Vad beträffar Haparandaseminariet fyller detta den dubbla uppgiften av utbildningsanstalt för småskollärarinnor, skickade att omhändertaga undervisningen i de finsktalande delarna av Norrbotten, och en läroanstalt, där dessa landsdelars kvinnliga ungdom får tillfälle att förvärva sig ett icke oväsentligt mått av allmänbildning. Något behov att här utöka examinationskapaciteten för erhållande av dessa specialutbildade småskollärarinnor synes icke för närvarande föreligga, varför en höjning av elevantalet icke nu synes påkallad.

Vidkommande det i motionen I: 81 framställda yrkandet — innebärande lönerreglering för en viss grupp anställningshavare vid småskoleseminarierna — anser utskottet sig icke utan förslag i ämnet från Kungl. Maj:ts sida böra biträda detsamma. Ifrågavarande motion torde alltså icke böra till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Emot de av departementschefen framlagda kostnadsberäkningarna har utskottet icke funnit anledning till erinran.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

I. att riksdagen må

a) besluta, att småskoleseminarierna i Lycksele, Härnösand och Växjö skola tills vidare från och med budgetåret 1943/44 vara anordnade såsom dubbelseminarier, vart och ett omfattande två tvååriga linjer;

b) godkänna följande avlöningsstat för småskoleseminarierna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 365,300	
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:		
a. Arvoden åt seminarie-läkare	kronor 4,750	
b. Arvoden åt seminarie-bibliotekarier	» 3,300	
c. Arvoden åt biträden på rektorsexpeditionerna .	» 2,000	
d. Tilläggsarvoden åt lärare i trädgårdsskötsel ..	» 1,050	
e. Arvode åt ett biträde för matlagningen vid seminariet i Lycksele	» 1,300	» 12,400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	» 156,300	
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 75,000	
		Summa kronor 609,000;

c) till *Småskoleseminarierna*: *Avlöningar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 609,000 kronor.

II. att motionen I: 81 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

141:o) **Småskoleseminarierna: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 145, sid. 308—310), vilket innebär en anslagshöjning med 5,600 kronor, delvis beroende på elevantalets ökning, hemställer utskottet, att riksdagen må till *Småskoleseminarierna: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 79,000 kronor.

142:o) **Småskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 146, sid. 310), vilket innebär en anslagshöjning med 7,400 kronor, delvis betingad av seminarieorganisationens utvidgning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Småskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 15,000 kronor.

143:o) **Bidrag till avlöning åt vissa på indragningsstat hos landsting uppförda seminarielärare m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag

(punkt 147, sid. 310 och 311), vilket innebär en anslagsminskning av automatisk natur med 4,200 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *Bidrag till avlöning åt vissa på indragningsstat hos landsting uppförda seminarielärare m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 19,800 kronor.

144:o) Bidrag till August Abrahamsons stiftelse för slöjdläroarutbildning. Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 148) föreslagit riksdagen i fråga om anslag till förevarande ändamål avgiver utskottet senare under riksdagen utlåtande, vilket härmed anmäles.

145:o) Fortbildningskurser för folk- och småskollärare. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 149, sid. 311—314), hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Fortbildningskurser för folk- och småskollärare* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 15,200 kronor.

Folkskolinspektionen.

146:o) Folkskolinspektionen: Avlöningar. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 150, sid. 314), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolinspektionen: Avlöningar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 711,200 kronor.

147:o) Folkskolinspektionen: Omkostnader. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 151, sid. 314), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolinspektionen: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 200,000 kronor.

Folkskoleväsendet.

148:o) Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 152, sid. 314—322), vilket innebär en anslagshöjning med 1,000,000 kronor, vilken motsvaras av en minskning av anslaget till barntillägg åt vissa lärare vid statsunderstödda kommunala läroanstalter med 860,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 135,000,000 kronor.

149:o) **Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare i slöjd vid folk-skolor, mindre folkskolor eller särskilda slöjdskolor.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 153, sid. 322 och 323), vilket innebär en anslagsminskning med 400,000 kronor, föranledd av en motsedd nedgång av anslagsbehovet, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare i slöjd vid folkskolor, mindre folkskolor eller särskilda slöjdskolor* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 2,800,000 kronor.

150:o) **Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärarinnor i hushållsgöromål vid egentliga folkskolor m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 154, sid. 323 och 324), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärarinnor i hushållsgöromål vid egentliga folkskolor m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 400,000 kronor.

151:o) **Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare för vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern.** Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 155) föreslagit riksdagen i fråga om anslag till förevarande ändamål avgiver utskottet senare under riksdagen utlåtande, vilket härmed anmäles.

152:o) **Folkskolor m. m.: Folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränsorter m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 156, sid. 324 och 325), vilket innebär en av belastningen på anslaget betingad höjning med 9,500 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränsorter m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 130,000 kronor.

153:o) **Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa kostnader för skolundervisning åt lots- och fyrpersonalens barn.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 157, sid. 325), vilket innebär en anslagssänkning med 1,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa kostnader för skolundervisning åt lots- och fyrpersonalens barn* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 32,000 kronor.

154:o) **Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 158, sid. 326), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 400,000 kronor.

155:o) **Folkskolor m. m.: Understöd åt vissa lärarinnor, som på grund av folkskoleväsendets omorganisation förlorat sin anställning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 159, sid. 326—328), vilket innebär en anslagshöjning med 2,800 kronor, avseende dyrtidskompensation åt ifrågasvarande understödstagare, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Understöd åt vissa lärarinnor, som på grund av folkskoleväsendets omorganisation förlorat sin anställning*, för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 16,800 kronor.

156:o) **Folkskolor m. m.: Bidrag till inackordering av skolbarn i skolhem, arbetsstugor eller enskilda hem.** Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 160) föreslagit riksdagen i fråga om anslag till förevarande ändamål avgiver utskottet senare under riksdagen utlåtande, vilket härmed anmäles.

157:o) **Folkskolor m. m.: Bidrag till skolhemsbyggnader och deras inredning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 161, sid. 328—331), vilket innebär en anslagshöjning med 150,000 kronor, betingad bland annat av att statsbidrag beräknats till ytterligare ett nytt skolhemsbyggnadsföretag, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Bidrag till skolhemsbyggnader och deras inredning* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 250,000 kronor.

158:o) **Folkskolor m. m.: Bidrag till anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 162, sid. 331—333), vilket innebär en anslagshöjning med 100,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Bidrag till anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 2,600,000 kronor.

159:o) **Folkskolor m. m.: Bidrag till anordnande av skolbarnsbespisning.** Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 163) föreslagit riksdagen i fråga om anslag till förevarande ändamål ävensom beträffande *motionen II: 104* avgiver utskottet senare under riksdagen utlåtande, vilket härmed anmäles.

160:o) **Folkskolor m. m.: Byggnadsbidrag för nya undervisningslokaler.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 164, sid. 333—339), vilket innebär en anslagshöjning med 200,000 kronor, får utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot vad departementschefen förordat beträffande statsbidrag till vissa ombyggnads- och restaureringsarbeten, hemställa,
att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Byggnadsbidrag för nya undervisningslokaler* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 1,200,000 kronor.

161:o) **Folkskolor m. m.: Byggnadsbidrag för vissa äldre undervisningslokaler.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 165, sid. 339 och 340), vilket innebär en anslagshöjning med 50,000 kronor, hemställer utskottet,
att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Byggnadsbidrag för vissa äldre undervisningslokaler* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 1,450,000 kronor.

162:o) **Folkskolor m. m.: Hyresbidrag för undervisningslokaler.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 166, sid. 341), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Hyresbidrag för undervisningslokaler* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 180,000 kronor.

163:o) **Folkskolor m. m.: Underhålls- och materielbidrag.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 167, sid. 341), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,
att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Underhålls- och materielbidrag* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 900,000 kronor.

164:o) **Folkskolor m. m.: Tjänstebostadsbidrag.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 168, sid. 341 och 342), vilket innebär en anslagsminskning av automatisk natur med 150,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Tjänstebostadsbidrag* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 2,850,000 kronor.

165:o) **Folkskolor m. m.: Bidrag till Skytteanska skolan i Tärna.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 169, sid. 342), vilket innebär en anslagshöjning med 1,200 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Folkskolor m. m.: Bidrag till Skytteanska skolan i Tärna* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 18,700 kronor.

166:o) **Nomadskolor: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 170, sid. 342 och 343), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Nomadskolor: Avlöningar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 144,600 kronor.

167:o) **Nomadskolor: Omkostnader.** Kungl. Maj:t har (punkt 171, sid. 343—345) föreslagit riksdagen att till *Nomadskolor: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 194,200 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehått två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *T. Caap m. fl.* (I: 112) och den andra inom andra kammaren av herr *O. W. Lövgren m. fl.* (II: 171), vari hemställts, att riksdagen måtte för sin del besluta, *dels* löne reglering för sex föreståndarinnor och tre biträdande föreståndarinnor vid nomadskolhem, varigenom dessa beredas samma ekonomiska och rättsliga ställning som tillkommer motsvarande befattningshavare i de vanliga skoldistriktens skolhem samt vid vissa arbetsstugor i Västerbottens och Norrbottens län, *dels* att de löne reglerade föreståndarinnorna skola tillsättas av skolöverstyrelsen i enlighet med de närmare föreskrifter som kunna komma att utfärdas av Kungl. Maj:t, *dels ock* att på åttonde huvudtiteln under rubriken *Nomadskolor: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 211,800 kronor.

Beträffande de skäl som anförts till stöd för de motionsvis gjorda yrkandena hänvisas, i den mån desamma ej framgå av redogörelsen i det följande, till motionen I: 112.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 45,200 kronor. Höjningen hänför sig till följande utgiftsändamål, nämligen bränsle, lyse och renhållning (6,400 kronor), lärjungars inackordering (25,800 kronor) samt hushållerskor vid skolhushåll (13,000 kronor). Beträffande sistnämnda an-

slagspost inhämtas av statsrådsprotokollet, att densamma för närvarande är uppförd med 12,000 kronor, samt att belastningen under innevarande budgetår väntas komma att uppgå till 25,000 kronor. Av statsrådsprotokollet inhämtas vidare:

På förslag av nomadskolinspektören föreslår *skolöverstyrelsen* dels att benämningen av anslagsposten ändras till »föreståndarinnor vid nomadskolhem m. fl.», dels ock att lönereglering genomföres för sex föreståndarinnor och fyra biträdande föreståndarinnor vid nomadskolhem. Regleringen skulle åsyfta att bereda föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid sådana nomadskolhem, som äro förlagda till vanliga byggnader eller komma att flytta till dylika byggnader, samma ekonomiska och rättsliga ställning, som sedan lång tid tillbaka tillkommer motsvarande befattningshavare vid de vanliga skoldistriktens skolhem samt vid vissa arbetsstugor i Västerbottens och Norrbottens län. Föreståndarinnor skulle sålunda inplaceras i 9, biträdande föreståndarinnor i 6 lönegraden. Lönekostnaderna för de 10, som föreslås lönereglade, beräknas till 36,648 kronor. Kostnaderna för de 4 husmödrar och 18 biträden, som tills vidare icke skulle lönereglras beräknas till 12,730 kronor jämte kostnader för fritt vivre.

Nomadskolinspektören anför enligt handlingarna i ärendet bland annat:

Det går inte att få duglig personal för en månadslön av 70—90 kronor i månaden längre. Lönen för föreståndarinna har för innevarande år måst sättas till 150 kronor i månaden och för biträdande föreståndarinna till 120 kronor i månaden. Kokerskor och biträden betinga sig lön, växlande mellan 80 och 65 kronor i månaden. Till jämförelse nämnes, att vid Gällivare skoldistrikts skolhem i Gällivare föreståndarinnan åtnjuter en månadslön av 446 kronor 12 öre per månad och biträdande föreståndarinnan en månadslön av 426 kronor 17 öre per månad.

Allmänna lönenämnden har tillstyrkt skolöverstyrelsens löneregleringsförslag, medan *statskontoret* avstyrkt detsamma. Härjämte anför statskontoret:

I detta sammanhang må uppmärksammas, att nomadskolinspektören utan att avvakta slutligt avgörande i löneregleringsfrågan från och med innevarande budgetår tillerkänt personalen vid nomadskolhemmen avsevärda löneökningar. Sålunda har, enligt vad ämbetsverket under hand inhämtat, exempelvis föreståndarinnornas kontanta avlöningsförmåner ökats från 90 kronor till 150 kronor för månad. På grund härav beräknas medelsbehovet för avlöande av hushållerskor vid skolhushåll för innevarande budgetår komma att uppgå till icke mindre än i runt tal 25,000 kronor. Även om en provisorisk reglering av löneställningen för ifrågakomna anställningshavare i och för sig kan anses motiverad, anser statskontoret det bort ankomma på nomadskolinspektören, att — innan beslut härom fattades — underställa frågan Kungl. Maj:ts prövning, enär — som ovan framhållits — sagda beslut kan förutses komma att föranleda en fördubbling av de av staten beräknade utgifterna för hushållerskornas avlöning. För ändamålet ifråga torde för nästkommande budgetår icke kunna beräknas lägre belopp än 25,000 kronor, vilket belopp dock icke bör utan särskilt medgivande av Kungl. Maj:t få överskridas.

Domkapitlet i Luleå har, med anledning av en av *nomadskolbyggnadskommittén för Norrbottens län* i ämnet gjord framställning, hemställt om åtgärder från statsmakternas sida i syfte att föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid nyuppförda nomadskolhem måtte beredas samma anställningsförhållanden som motsvarande personal vid skolhem och arbetsstugor.

Departementschefen har för egen del anfört:

Efter samråd med chefen för finansdepartementet förordar jag, att förslaget om lönerreglering för föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor icke för närvarande upptages till närmare prövning. Härvid har jag beaktat den principiella inställning, som vid budgetberedningen tagits till lönerregleringsförslag i allmänhet. Jag är likväl medveten om, att frågans lösning icke länge kan uppskjutas. Att den nuvarande situationen i längden är ohållbar, torde bäst framgå av att förhållandena framtvingat en väsentlig höjning av lönerna för nomadskolhemmens personal, vilket bland annat synes böra föranleda en uppräknings av anslagsmedlen för detta ändamål med 13,000 kronor till 25,000 kronor. I syfte att underlätta en fortlöpande kontroll över utgifterna för ändamålet torde böra föreskrivas, att anslagsbeloppet icke må överskridas utan Kungl. Maj:ts tillstånd.

I *motionerna I: 112 och II: 171* anföres bland annat:

Hittills hava för de anvisade medlen till om- och nybyggnadsarbeten vid nomadskolorna uppförts och tagits i bruk två nomadskoleanläggningar, nämligen i Jukkasjärvi och Gällivare, bägge beräknade för ett ungefärligt barnantal av 85 stycken. Ytterligare två anläggningar, nämligen i Jokkmokk och Jämsmäsöholmen, hava påbörjats och torde kunna tagas i bruk hösten 1943.

Som bekant äro dessa skolor organiserade som internatskolor och i anläggningarna ingå sålunda skolhem med sovrum och matsalar avsedda för samtliga i skolan intagna barn. Såväl i Jukkasjärvi och Gällivare som i Jokkmokk kommer detta att innebära en tämligen fullständig förändring av de förhållanden under vilka barnen omhändertagas. Tidigare hava dessa bott i s. k. hushållskåtor, avsedda för cirka 15 barn, där de sålunda intagit sina måltider, sovit och läst sina läxor. Skolkåtorerna hava föreståtts av hushållerskor, oftast av lapsk härstamning. De krav som kunnat ställas på dessa hushållerskor hava icke behövt eller kunnat vara särskilt stora. Helt annorlunda ställer det sig emellertid beträffande de föreståndarinnor som nu behöva anställas för de nyinrättade skolhemmen. På dem vilar ansvaret för vården av de nya skolhemmen med alla inventarier, representerande ett sammanlagt värde av hundratusentals kronor. Härtill kommer överinseendet över och ansvaret för barnen och dessas utspisning, läxläsning m. m. Det torde vara uppenbart, att det även ur statsmakternas synpunkt är ett betydande intresse, att till dessa befattningar utses väl lämpade personer, som genom tidigare tjänstgöring vid liknande anstalter förskaffat sig ingående kännedom om och förtrogenhet med ett skolhems skötsel.

Skolöverstyrelsens nu gjorda framställning om lönerreglering avser föreståndarinnorna vid nomadskolehemmen i Jukkasjärvi, Arjeplog, Skarvsjö, Gällivare, Änge och Jämsmäsöholmen samt biträdande föreståndarinnorna vid nomadskolhemmen i Jukkasjärvi, Arjeplog, Gällivare och Änge.

Merkostnaderna vid lönerreglering för 6 föreståndarinnor och 4 biträdande föreståndarinnor skulle enligt överstyrelsens förslag stanna vid ett belopp av 36,600 kronor. Med hänsyn till att nomadskolan i Änge icke är avsedd att från och med nästa läsår drivas i statens egen regi synes emellertid sagda belopp kunna minskas med kostnaderna för de två ifrågavarande befattningshavarna därstädes. Då däremot skolan i Jokkmokk torde komma att tagas i anspråk från och med läsåret 1943/44 bör föreståndarinnjetjänsten där regleras. Sammanlagda kostnaden torde med anledning av nämnda förhållanden böra beräknas till 32,600 kronor.

Den vid nomadskolorna anställda personalen tillsättes för närvarande av nomadskolinspektören. Efter en reglering av föreståndarinnornas och de biträdande föreståndarinnornas avlönings- och pensionsförhållanden böra föreståndarinnorna såsom nu är fallet vid de vanliga skolhemmen tillsättas av skolöverstyrelsen.

Utskottet.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, har nomadskolinspektören till stöd för att föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid nomadskolhemmen borde tillförsäkras en bättre löneställning framhållit, att ifrågavarande befattningshavare nu åtnjuta en månatlig avlöning av 150 respektive 120 kronor, medan föreståndarinnan och biträdande föreståndarinnan vid Gällivare skoldistrikts skolhem i Gällivare uppbära en månadslön av respektive i runt tal 446 kronor och 426 kronor. Den sålunda gjorda jämförelsen är emellertid missvisande, då i det förra fallet vederbörande åtnjuter förutom kontant lön naturaförmåner, medan så icke är förhållandet i det senare fallet.

Vad löneregleringsfrågan beträffar är utskottet icke berett att utan förslag i ämnet från Kungl. Maj:ts sida tillstyrka en höjning av lönerna till ifrågavarande personal. Utskottet kan alltså icke biträda det i motionerna I: 112 och II: 171 framställda yrkandet. Utskottet vill emellertid erinra om att departementschefen förklarat sig medveten om att frågans lösning icke länge kan uppskjutas. Med vad sålunda anförts torde nämnda motioner få anses besvarade.

Under återopande av vad sålunda anförts och med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag hemställer utskottet,

a) att riksdagen må till *Nomadskolor: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 194,200 kronor;

b) att motionerna I: 112 och II: 171 må anses besvarade med vad utskottet här ovan anfört.

168:o) **Nomadskolor: Gratialer.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 172, sid. 345), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Nomadskolor: Gratialer* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 400 kronor.

169:o) **Nomadskolor: Försättningskolundervisning för nomadbarn.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 173, sid. 345—353), vilket innebär en anslagshöjning med 8,000 kronor i samband med att ifrågavarande undervisning förutsättes skola ordnas efter i huvudsak samma riktlinjer som fortsättningskolundervisningen för den bofasta befolkningens barn, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Nomadskolor: Försättningsskolundervisning för nomadbarn* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 14,000 kronor.

170:o) **Nomadskolor: Om- och nybyggnadsarbeten.** Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 174) föreslagit riksdagen i fråga om anslag till förevarande ändamål ävensom beträffande det i *motionen II: 233* gjorda yrkandet avgiver utskottet senare under riksdagen utlåtande, vilket härmed anmäles.

171:o) **Försättningsskolor: Bidrag till avlöning åt lärare.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 175, sid. 356), vilket innebär en anslagsminskning med 200,000 kronor, föranledd av den minskade anslagsbelastningen, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Försättningsskolor: Bidrag till avlöning åt lärare* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 3,500,000 kronor.

172:o) **Försättningsskolor: Bidrag till centralisering av fortsättningskolväsendet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 176, sid. 357), vilket innebär en anslagsminskning med 50,000 kronor, föranledd av minskad belastning å anslaget, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Försättningsskolor: Bidrag till centralisering av fortsättningskolväsendet* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 500,000 kronor.

Högre folkskolor och folkhögskolor.

173:o) **Understöd till högre folkskolor.** Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 177) föreslagit riksdagen i fråga om anslag till förevarande ändamål avgiver utskottet senare under riksdagen utlåtande, vilket härmed anmäles.

174:o) **Folkhögskolor: Understöd.** Kungl. Maj:t har (punkt 178, sid. 357—359) föreslagit riksdagen att till *Folkhögskolor: Understöd* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 2,300,000 kronor, vilket förslag innebär en anslagshöjning med 250,000 kronor, föranledd av den av 1942 års riksdag beslutade löneregleringen för lärarpersonalen vid folkhögskolor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *V. Andersson m. fl.* (I: 111) och den andra inom andra kammaren av herr *A. Pettersson i Dahl m. fl.* (II: 158), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta om sådan ändring av den gällande stadgan för statsunderstödda folkhögskolor, att den eleverna ålagda avgiften för undervisningen borttages.

Till stöd för det i motionerna gjorda yrkandet anföres:

Enligt stadgan för statsunderstödda lantbruksundervisningsanstalter (SFS 1940: 724, § 35) skall undervisningen vara avgiftsfri för eleverna vid lantmanna-, lantbruks- och lantushållsskolor. I proposition till 1939 års lagtima riksdag föreslog chefen för jordbruksdepartementet en omorganisation av den lägre lantbruksundervisningen, som sedermera antogs av riksdagen. En av förändringarna i detta förslag gällde slopande av den avgift, som eleverna tidigare måst erlägga för undervisningen. Betydelsen härav framträdde omedelbart såväl i ett ökat antal elever som i att ungdomar, vilka tidigare på grund av ekonomiska skäl hyst betänkligheter, sökte sig till nämnda skolor.

Den inverkan, som den särskilda undervisningsavgiftens slopande haft för de lägre lantbruksundervisningsanstalterna, har sålunda varit av godo. Det faller sig naturligt, att samma avgift borttages också för de statsunderstödda folkhögskolornas del. I stadgan för dessa läroanstalter (SFS 1919: 866 § 36) står visserligen, att mindre bemedlade eller obemedlade elever böra erhålla skälig nedsättning eller befrielse från avgift för undervisningen. Det är obestridligt, att så skett i betydande omfattning, men starka skäl tala för att avgiften helt och hållet slopas.

Det måste anses vara anmärkningsvärt, att avgift för undervisningen skall erläggas vid den ena formen av skolor men ej vid den andra. Detta framträder som ännu märkligare, när man vet, att eleverna vid både folkhögskolorna och de lägre lantbruksundervisningsanstalterna i ej ringa omfattning rekryteras från jordbrukarungdomen. Alldeles oavsett om folkhögskolornas lärjungar komma från landsbygden eller städer och industrisamhällen, kan det ej vara rättvist, att särskilda avgifter måste betalas för undervisning i allmänbildande och medborgerliga ämnen. Det är känt, att folkhögskolans målsmän länge strävat efter en rättelse på den punkten.

Utskottet.

Enligt från skolöverstyrelsen inhämtade uppgifter variera elevavgifterna vid folkhögskolorna mellan 15 och 100 kronor för huvudkurs samt mellan 10 och 60 kronor för sommarkurs. Under huvudkursen 1941/42 och sommarkursen 1942 inflöto i dylika avgifter vid skolorna sammanlagt i runt tal 175,000 kronor. Ett bifall till motionerna I: 111 och II: 158 skulle alltså innebära ett överflyttande på det allmänna av en utgift av i huvudsak nyssnämnda storleksordning. Utskottet ställer sig visserligen i princip förstående till den uppfattning, som kommit till uttryck i motionerna, men kan under nu rådande förhållanden likväl icke biträda motionärernas förslag. Utskottet finner sig på grund härav böra föreslå, att ifrågavarande motioner icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Kungl. Maj:ts förevarande förslag har icke givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet hemställer alltså,

a) att riksdagen må till *Folkhögskolor: Understöd* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 2,300,000 kronor;

b) att motionerna I: 111 och II: 158 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

175:o) **Folkhögskolor: Stipendier åt elever.** Kungl. Maj:t har (punkt 179, sid. 359—362) föreslagit riksdagen att till Folkhögskolor: Stipendier åt elever för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 700,000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr *P. L. P:son Orgård* väckt motion (II: 20), i vars syfte herr *E. Håstad m. fl.* instämt, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, att stipendier till samma belopp och efter samma grunder som utbetalas till svenska elever vid folkhögskolorna måtte utgå även till elever från våra nordiska grannländer, vilka genomgå nästa vinterkurs vid svensk folkhögskola, till ett upp till 100 begränsat antal, samt att, med anledning härav, förslagsanslaget under åttonde huvudtiteln till Folkhögskolor: Stipendier åt elever, höjes till 725,000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 50,000 kronor, föranledd av den ökade medelsåtgången. Någon ändring av statsbidragsgrunderna ifrågasättes icke. Departementschefen förutsätter, att det i likhet med som nu gäller skall få ankomma på Kungl. Maj:t att på framställning av skolöverstyrelsen meddela beslut i varje särskilt fall om tilldelande av stipendier ur anslaget till svenska elever vid folkhögskolor i de övriga nordiska länderna.

Till stöd för det i *motionen II: 20* gjorda yrkandet anföres bland annat:

Endast i enstaka undantagsfall kan det tänkas att under nuvarande förhållanden svenska elever söka sig till folkhögskola i annat nordiskt land. Där emot ställer den nuvarande situationen vårt land och den svenska folkhögskolan i tillfälle att på detta område räcka en hjälpande hand till våra brödrarfolk och göra en insats utav den största betydelse för framtiden i det nordiska samarbetet. De tragiska händelserna i Norden ha fört över till vårt land över 10,000 ungdomar, till största delen från Norge men även från andra nordiska länder, vilka alla hoppas att efter krigets slut komma tillbaka till sitt land och delta i nybyggnadsarbetet.

Av bestående värde skulle det vara om ett något större antal av dessa bereddes möjlighet till att genomgå en vinterkurs i våra svenska folkhögskolor. Om således i denna situation stipendier efter samma grunder, som utgå till elever vid våra folkhögskolor, kunde ställas till förfogande för elever från våra nordiska grannländer för att genomgå nästa vinterkurs vid svensk folkhögskola, skulle det inte bara vara en utsträckt hand till våra brödrarfolk utan också en betydelsefull insats i strävandena att bland folkets breda lager grundlägga det nordiska samarbetet. Om dessa elever placerades ut till folkhögskolor i olika delar av landet kunna härigenom skapas möjligheter till personliga förbindelser med en större del av vårt lands ungdom än om de placeras på samma plats och i särskilda kurser, en sak som inte har den minsta betydelsen i detta sammanhang.

Dessa stipendier skulle utgå efter samma grunder som till svenska elever, men fördelningen av desamma bör ske på sätt som Kungl. Maj:t finner lämpligt att förordna. Det skulle kunna tänkas att stipendier utdelades som en belöning till sådana ungdomar, som under denna vinter och sommaren, förutom visat studieintresse och för sina kamrater föredömligt uppförande eller insatser i bildningsarbetet i förläggningarna, utfört en god arbetsprestation. För ut-

fyllnad av stipendiebeloppen för behövande, så att kostnaderna för en kurs under nuvarande förhållanden kunna täckas, torde man kunna räkna med bistånd av föreningen Norden och andra organisationer.

Utskottet.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag.

Med anledning av det i motionen II: 20 framställda förslaget anser utskottet sig böra förorda, att stipendier, efter grunder, som Kungl. Maj:t må äga bestämma, och efter Kungl. Maj:ts prövning i varje särskilt fall, må utgå även till elever från våra nordiska grannländer för genomgående av kurser vid våra folkhögskolor. Enligt utskottets mening synas de härav uppkommande utgifterna kunna bestridas inom den för ifrågavarande anslag för nästa budgetår beräknade kostnadsramen. Med vad utskottet sålunda anført torde motionen II: 20 få anses besvarad.

Utskottet hemställer således,

a) att riksdagen må till *Folkhögskolor: Stipendier åt elever* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 700,000 kronor;

b) att motionen II: 20 må anses besvarad med vad utskottet här ovan anført.

Abnormundervisningen.

176:o) **Läroanstalter för blinda: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 180, sid. 362—364), vilket innebär en anslagsminskning med 1,300 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för läroanstalterna för blinda, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 236,600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 2,600
3. Avlöningar till vård- och ekonomipersonal, <i>förslagsvis</i>	» 83,500
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 9,200
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 42,300

Summa kronor 374,200;

b) till *Läroanstalter för blinda: Avlöningar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 374,200 kronor.

177:o) **Läroanstalter för blinda: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 180, sid. 364—367), vilket innebär en anslagshöjning med 400 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Läroanstalter för blinda: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 201,000 kronor.

178:o) **Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Avlöningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 182, sid. 367 och 368), vilket innebär en anslagshöjning med 3,000 kronor, huvudsakligen föranledd av löneklassuppflyttningar, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	72,400
2. Arvode och särskild ersättning, bestämd av Kungl. Maj:t	»	800
3. Avlöningar till vård- och ekonomipersonal, <i>förslagsvis</i>	»	103,500
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	16,400
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	22,900

Summa kronor 216,000;

b) till *Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Avlöningar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 216,000 kronor.

179:o) **Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 183, sid. 368 och 369), vilket innebär en anslagshöjning med 200 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 101,700 kronor.

180:o) **Skrivmaskiner åt avgående blindskolelever.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 184, sid. 370), vilket innebär en anslagsminskning med 300 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Skrivmaskiner åt avgående blindskolelever* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 5,600 kronor.

181:o) **Resor för blindskolelever jämte åtföljande vårdare.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 185, sid. 370 och 371), vilket innebär en anslagshöjning med 4,500 kronor, föranledd väsentligen av ökad belastning å anslaget och ökade resekostnader, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Resor för blindskolelever jämte åtföljande vårdare* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 20,000 kronor.

182:o) **Tryckning av blindskrifter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 186, sid. 371), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Tryckning av blindskrifter* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 7,000 kronor.

183:o) **Dövstumskolorna: Avlöningar. Dövstumskolorna: Omkostnader.** Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 187) föreslagit riksdagen i fråga om anslag till förevarande ändamål avgiver utskottet senare under riksdagen utlåtande, vilket härmed

anmäles.

184:o) **Dövstumskolorna: Resor för dövstumskolelever jämte åtföljande vårdare.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 188, sid. 371 och 372), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Dövstumskolorna: Resor för dövstumskolelever jämte åtföljande vårdare* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 35,000 kronor.

185:o) **Dövstumskolorna: Stipendier åt vissa fortsättningsskolpliktiga elever.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 189, sid. 372), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Dövstumskolorna: Stipendier åt vissa fortsättningsskolpliktiga elever* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 5,000 kronor.

186:o) **Bidrag till avlöning åt vissa på indragningsstat hos landsting uppförda dövstumslärare.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 190, sid. 372), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *Bidrag till avlöning åt vissa på indragningsstat hos landsting uppförda dövstumslärare* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 14,200 kronor.

187:o) **Bidrag till förskolor och skolhem för dövstumma barn.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 191, sid. 373), vilket innebär en av ökad medelsåtgång föranledd anslagshöjning med 2,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *Bidrag till förskolor och skolhem för dövstumma barn* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 18,000 kronor.

188:o) **Dövstumpräster och dövstumkonsulenter: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 192, sid. 373 och 374) föreslagit riksdagen att till förevärande ändamål för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 43,000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr *H. Hallén* väckt motion (II: 99), vari hemställts, att riksdagen ville besluta en placering av dövstumprästerna i 24 lönegraden.

Beträffande de skäl, som motionären anfört till stöd för sitt yrkande, hänvisas till motionen.

Av statsrådsprotokollet inhämtas bland annat:

Tjänsterna såsom dövstumpräster äro fem, tjänsterna såsom dövstumkonsulenter likaledes fem. Båda slagen tjänster äro placerade i lönegraden A 21. Kostnaderna för dövstumprästernas löner och verksamhet bestridas av kyrkofonden.

1941 års allmänna kyrkomöte har i sin skrivelse nr 14 hemställt, att Kungl. Maj:t ville vidtaga erforderliga åtgärder för dövstumprästernas placering i 24 lönegraden. Framställningen har tillstyrkts av allmänna lönenämnden men avstyrkts av statskontoret, som i samband därmed ifrågasatt, om icke en rationalisering av det allmännas omvårdnad av de dövstumma skulle vara möjlig. Statskontoret föreslår, att till övervägande skulle upptagas, huruvida icke dövstumprästbefattningarna borde avvecklas och ersättas med lämpligt antal arvodestjänster. Domkapitlen i Uppsala, Lund, Skara, Karlstad och Härnösand, vilka utöva det närmaste inseendet över dövstumprästernas verksamhet, ha samtliga tillstyrkt bifall till kyrkomötets hemställan. Domkapitlet i Härnösand fäster i detta sammanhang uppmärksamheten på otillräckligheten i dövstumprästernas resanslag; detta har gjort, att dövstumprästen i Härnösands stift icke kan sägas vara fullt sysselsatt året om, i varje fall ej de år, då konfirmationsundervisning icke pågår. Domkapitlet ifrågasätter, om icke en utredning kan inriktas på en återförening av dövstumkonsulentbefattningarna till gediget avlönade och med ordentligt resanslag försedda prästerliga tjänster, vars innehavare säkerligen utan svårigheter hunne med att under sina resor även ombesörja de konsulenten nu åliggande arbetsuppgifterna.

Departementschefen har för egen del anförd:

Med hänsyn till den återhållsamhet, som för närvarande av principiella skäl iakttagas beträffande föreliggande förslag om lönerregleringar, är jag icke nu beredd att ingå på en bedömning av förslaget om högre lönegradsplacering för dövtumpräster. Då organisationen på detta område genomfördes så sent som 1938, finner jag det rimligt, att ännu någon tids erfarenhet av denna avvaktas, innan frågan om en ändring härutinnan upptages till prövning.

Utskottet.

Med hänsyn till vad departementschefen anförd beträffande den ifrågasatta lönerregleringen för dövtumpräster, anser sig utskottet icke kunna biträda det i motionen II: 99 framställda yrkandet.

Kungl. Maj:ts förslag har icke givit utskottet anledning till erinran. Utskottet hemställer förty,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 99, till *Dövtumpräster och dövtumkonsulenter: Avlöningar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 43,000 kronor.

189:o) **Dövtumpräster och dövtumkonsulenter: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 193, sid. 374 och 375), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Dövtumpräster och dövtumkonsulenter: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 15,600 kronor.

190:o) **Bidrag till tidning för dövtumma.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 194, sid. 375), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *Bidrag till tidning för dövtumma* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 1,000 kronor.

191:o) **Bidrag till svenska föreningen för dövas väl.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 195, sid. 375 och 376), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *Bidrag till svenska föreningen för dövas väl* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 8,000 kronor.

Yrkesundervisningen.

192:o) **Tekniska läroverk: Avlöningar. Tekniska läroverk: Omkostnader. Tekniska läroverk: Materiel, böcker m. m. Tekniska läroverk: Stipendier.** Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 196) föreslagit riksdagen i

fråga om anslag till förevarande ändamål avgiver utskottet senare under riksdagen utlåtande, vilket härmed
anmäles.

193:o) **Understöd åt handelsgymnasier.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 197, sid. 377 och 378), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Understöd åt handelsgymnasier* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 370,000 kronor.

194:o) **Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt kommunala anstalter för yrkesundervisning.** Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 198) föreslagit riksdagen i fråga om anslag till förevarande ändamål avgiver utskottet senare under riksdagen utlåtande, vilket härmed

anmäles.

195:o) **Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning.** Kungl. Maj:t har (punkt 199, sid. 379—381) föreslagit riksdagen att dels medgiva, att Kungl. Maj:t må under budgetåret 1943/44 bevilja understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning med tillhopa 425,000 kronor; dels ock till Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 425,000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *E. Åqvist* (I: 82) och den andra inom andra kammaren av herrar *W. Svensson* i Ljungskile och *O. Malmborg* (II: 111), vari hemställts, att riksdagen måtte bevilja ett understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning under budgetåret 1943/44 med tillhopa 465,000 kronor, samt att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om en utredning angående enskilda anstalters för yrkesundervisning ställning och behov.

Beträffande de skäl, som motionärerna anført till stöd för sina yrkanden, hänvisas, i den mån desamma ej framgå av den nedan lämnade redogörelsen, till motionen I: 82.

Kungl. Maj:ts förslag innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår. Av det äskade anslaget, 425,000 kronor, är ett belopp av 395,000 kronor avsett för understöd till avlöning av lärare och återstoden avsetts för understöd till undervisningsmateriel.

Skolöverstyrelsen hade föreslagit en anslagshöjning med 75,000 kronor och till stöd härför anført:

För budgetåret 1942/43 ha sökts understöd till ett sammanlagt belopp av cirka 752,752 kronor.

De ekonomiska svårigheter, under vilka de enskilda anstalterna för yrkesundervisning i regel arbetat under de senare åren, ha givetvis i hög grad stegrats genom nu rådande krisförhållanden. Så till exempel ha lärarlönerna i stor utsträckning måst höjas i motsvarighet till det s. k. ramavtalet. Priserna på undervisningsmateriel ha likaså väsentligt ökats. Det blir den utbildningsökande ungdomen, som främst drabbas av olägenheterna, antingen så, att utbildningstillfällena beskäras, eller så, att utbildningen blir mera kostsam. Detta medför i sin tur en hämning med avseende på nutidens krav på yrkesutbildning till men för näringslivets sunda utveckling.

Det stora intresse för yrkesutbildningen, som visats av åtskilliga korporationer, organisationer och företag, skulle helt säkert stimuleras genom bättre tillgång till statsunderstöd. Det synes även vara till förfång för utvecklingen, att önskvärda nya enskilda initiativ till ordnande av yrkesutbildning ej kunna stödjas. Överstyrelsen anser en anslagshöjning av åtminstone 75,000 kronor böra åvägabringas. Av detta belopp torde en väsentlig del behövas för ökat stöd åt hittills understödda anstalter, vilka på grund av anslagsbegränsningen icke för närvarande kunnat komma i åtnjutande av understöd i enlighet med föreskrivna understödsgrunder men som ändock äro nödsakade att i fråga om lärarlöner underkasta sig väsentligt ökade kostnader. Överstyrelsen anser sig alltså böra tillstyrka att anslaget höjes till 500,000 kronor.

Sveriges köpmannaförbund m. fl. organisationer, vilka åtnjuta understöd ur förevarande anslag, hade hemställt om bifall till skolöverstyrelsens förslag. Tillika hade *rektorn O. Helling m. fl.* gjort framställning dels om höjning av anslaget för möjliggörande av löneförbättringar, dels ock om utredning beträffande jämställande i understödshänseende av vissa enskilda yrkesutbildningsanstalter med kommunala yrkesskolor. Över sistnämnda förslag hade *skolöverstyrelsen* avgivit yttrande, däri överstyrelsen bland annat framhållit, att överstyrelsen tidigare förordat snar utredning om yrkesskolväsendet.

Departementschefen har för egen del anfört:

De statliga och kommunala yrkesundervisningsanstalterna befinna sig i en period av markerad expansion. Detta medför i sin tur en stark ökning av medelsbehovet, vilket förhållande återspeglar sig i riksstaten för det innevarande och det nu framlagda riksstatsförslaget för nästa budgetår. Även om jag gärna sett, att det varit möjligt att förorda en anslagshöjning även för de enskilda yrkesutbildningsanstalternas del, kan jag likväl av statsfinansiella skäl icke för närvarande biträda de gjorda framställningarna om höjning av förevarande anslag. Jag föreslår därför, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Liksom nu sker, bör samråd även nästa budgetår äga rum mellan skolöverstyrelsen och arbetsmarknadskommissionen vid behandlingen av understödsansökningar. Till den gjorda framställningen om utredning rörande grunderna för understöd till enskilda anstalter för yrkesundervisning är jag icke för närvarande beredd att taga ställning.

I motionerna *I: 82 och II: 111* anföres bland annat:

Staten har under senare år beaktat vissa lärargrupperns behov av en rättvis lönereglering. Sålunda erhöilo folkhögskolornas och lantmannaskolornas lärare genom beslut vid förra årets riksdag sin lönefråga ordnad. Det går då icke helt att bortse från de lärare, som äro anställda vid de enskilda anstalterna för

yrkesundervisning. Flera av skolorna ha trots det minskade statsunderstödet sökt bereda sina lärare ett kristillägg enligt det s. k. ramavtalet. Det synes oss nödvändigt, att skolorna allmänt beredas tillfället att giva sina lärare ett sådant tillägg. Vi ha därför önskat, att riksdagen skulle kunna öka skolornas understöd med 20 procent å anslaget till lärarlöner, eller omkring 80,000 kronor. På grund av det statsfinansiella läget vilja vi i stället föreslå 10 procent, eller 40,000 kronor, med den förhoppningen att skolorna ha möjlighet att utfylla resterande.

Det har vid flera tillfällen framhållits, att några av dessa skolor drivas som enskilda affärsföretag och att de som sådana icke skulle vara i behov av statens understöd. Det torde dock vara endast ett fåtal skolor, vars ekonomiska avkastning icke helt går till skolverksamheten, och där det sålunda är fråga om profit för enskild företagare. Flera skolor drivas av stiftelser och föreningar av olika slag, vilka organiserat sina skolor för bestämda utbildningssyften i linje med organisationens art. Sålunda finns det skolor för hantverkare och småindustrier, som ägas av Sveriges hantverks- och småindustriorganisation. Urmakareförbundet har sina skola, Köpmannaförbundet sin o. s. v. Flera s. k. stiftelseskolor fungera i verkligheten som kommunala yrkesutbildningsanstalter för sin ort men kunna av ett eller annat skäl icke övertagas av kommunen. Det torde vara riktigt, att de skolor, som i sin verksamhet fullt motsvara de kommunala skolorna för yrkesutbildning, erhålla ett statsbidrag, som utmätas efter samma grunder som de kommunala skolornas. Det skulle alltså vara av ett stort värde om en differentiering kunde ske mellan dessa olika skolor, så att skolor som drivas som enskilda affärsföretag erhöle statsbidrag efter andra grunder än dessa som helt motsvara de kommunala yrkesutbildningsanstalterna. Allt talar för att en utredning bör göras, som klarlägger vad ovan angivits.

Departementschefen har — såsom av den lämnade redogörelsen framgår — anført, att han gärna sett, att det varit möjligt att förorda en anslagshöjning för de enskilda yrkesutbildningsanstalternas del, men att statsfinansiella skäl emellertid för närvarande lade hinder i vägen för en höjning av förevarande anslag. Ehuru utskottet beaktar det synnerliga värdet av den vid ifrågavarande anstalter bedrivna utbildningen, har utskottet likväl av samma skäl som departementschefen funnit sig icke kunna tillstyrka bifall till det i motionerna I: 82 och II: 111 framställda förslaget om en ökning av anslaget med 40,000 kronor för beredande av visst kristillägg åt lärarpersonalen. Anslaget torde alltså i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag böra för nästa budgetår uppföras med ett belopp av 425,000 kronor.

Vad beträffar motionärernas yrkande om utredning angående de enskilda yrkesundervisningsanstalternas ställning och behov har Kungl. Maj:t redan fått sin uppmärksamhet riktad på denna fråga och utskottet är övertygat om att nämnda spörsmål så snart som möjligt kommer att bliva föremål för närmare omprövning från Kungl. Maj:ts sida. På grund härav synes det icke erforderligt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t gör särskild framställning i ämnet.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

I. att riksdagen må

Utskottet.

a) medgiva, att Kungl. Maj:t må under budgetåret 1943/44 bevilja understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning med tillhopa 425,000 kronor;

b) till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 425,000 kronor;

II. att motionerna I: 82 och II: 111 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

196:o) **Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till inrättande av centrala verkstadsskolor m. m. Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till driften av centrala verkstadsskolor. Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt verkstadsskolor för viss arbetslös ungdom. Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Stipendier åt elever vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning. Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Stipendier åt elever vid centrala verkstadsskolor. Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Stipendier åt elever vid verkstadsskolor för viss arbetslös ungdom.** Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 200) föreslagit riksdagen i fråga om anslag till förevarande ändamål avgiver utskottet senare under riksdagen utlåtande, vilket härmed anmäles.

197:o) **Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till tekniska skolan i Stockholm.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 201, sid. 382—385), vilket innebär en anslagshöjning med 1,200 kronor, huvudsakligen föranledd av provisorisk löneförbättring åt underlärarna vid skolan, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till tekniska skolan i Stockholm* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 167,200 kronor, därav 23,589 kronor skola utgå under villkor, att Stockholms stad för samma tid för berörda ändamål, under iakttagande av vad i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1943 anförts, bidrager med enahanda belopp, samt med beräkning, att 480 kronor tillskjutas av Sjöstedtska fonden.

198:o) **Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till bergsskolan i Filipstad m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 202, sid. 385 och 386), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till bergsskolan i Filipstad m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 25,400 kronor.

199:o) **Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till textilinstitutet i Borås.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 203, sid. 386 och 387), vilket innebär en anslagsminskning med 500 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till textilinstitutet i Borås* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 30,000 kronor.

200:o) **Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till Lennings textiltkniska institut i Norrköping.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 204, sid. 387 och 388), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till Lennings textiltkniska institut i Norrköping* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 23,000 kronor.

201:o) **Utbildande av lärare vid yrkesundervisningen.** Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 205) föreslagit riksdagen i fråga om anslag till förevarande ändamål avgiver utskottet senare under riksdagen utlåtande, vilket härmed

anmäles.

Folkbildningsåtgärder i övrigt m. m.

202:o) **Understöd åt folkbiblioteksväsendet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 206, sid. 389—394), vilket innebär en anslagshöjning med 77,000 kronor, väsentligen föranledd av 1942 års riksdags beslut om ändrade understödsgrunder, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Understöd åt folkbiblioteksväsendet* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 1,834,000 kronor.

203:o) **Åtgärder för civil folkberedskap.** Kungl. Maj:t har (punkt 207, sid. 394—396) föreslagit riksdagen att till Åtgärder för civil folkberedskap för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 220,000 kronor.

Till förevarande ändamål ha hittills på riksstaten anvisats följande anslagsbelopp:

Budgetåret 1940/41 (tilläggsstat)	kronor	250,000
»	1941/42	» 60,000
»	1942/43	» 260,000.

Dessutom ha under anslaget till Understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar, anvisats särskilda medel till föreläsningar i krisfrågor, för innevarande budgetår 50,000 kronor.

Statens informationsstyrelse har hemställt om ett anslag av 260,000 kronor för nästa budgetår, att disponeras på följande sätt (till jämförelse anges även staten för innevarande budgetår):

	Budgetåret 1942/43, kronor:	Beräknad kostnad för budgetåret 1943/44, kronor:
1. Kostnader för den centrala organisationen:		
a) arvode, bestämt av Kungl. Maj:t	15,000	15,000
b) avlöningar till övrig personal	37,500	40,500
c) reseersättningar	5,000	5,000
d) expenser och publikationstryck	15,000	30,000
2. Kostnader för ombudsorganisationen:		
a) länsombudskonferens	4,000	6,000
b) ortsbudskonferenser samt ersättningar för länsom- budens porto- och telefonkostnader	16,000	18,000
3. Kursverksamhet	50,000	60,000
4. Övrig verksamhet för upplysning om svenska värden (däribland framställning av kortfilmer)	117,500	85,500
	Summa kronor 260,000	260,000

Informationsstyrelsen har anfört bland annat:

De skäl, som föranlett anslagets tillkomst, torde alltjämt äga oförminskad giltighet. Så t. ex. peka erfarenheterna mot en fortsatt försämring i försörjningsläget, vilken kan komma att fresta på sammanhållningen mellan olika grupper i landet. En utbredd förmodan rörande krigets snara slut synes orsaka ett slappnande intresse för beredskapsåtgärder i fråga om såväl försvaret som folkförsörjningen, Sektionens för kulturell folkberedskap verksamhet bör således bibehållas vid sin nuvarande omfattning även under budgetåret 1943/44.

Kursverksamheten bygger för närvarande på en studiekurs enligt brevmetoden, kallad »Den svenska livsformen», för en beräknad kostnad av 50,000 kronor. Då denna kurs numera nått ut till stora delar av de avsedda kretsarna, erfordras för nästa budgetår endast 30,000 kronor för ändamålet. Sektionen ämnar därjämte vidtaga särskilda åtgärder i syfte att sprida kunskap om försvarets problem och dymedelst stärka och fördjupa försvarsviljan. I detta syfte ämnar man utgiva en brevkurs, kallad »Medborgaren och försvaret», vilken beräknas för nästa budgetår draga en kostnad av 30,000 kronor. För kursverksamhet erfordras alltså för nästa budgetår en ytterligare medelsanvisning av 10,000 kronor.

För framställning av kortfilmer får nu — med anledning av en framställning av 1941 års filmutredning — disponeras högst 25,000 kronor. I avbidan på att statsmakterna taga ställning till utredningens förslag om stöd åt svensk filmproduktion föreslår styrelsen, att även för nästa budgetår ett belopp av 25,000 kronor ställs till förfogande för nämnda ändamål.

Övrig verksamhet för upplysning om svenska värden måste givetvis bli beroende av den allmänna händelseutvecklingen och de behov av statlig information, den kan medföra. Denna upplysningsverksamhet är att betrakta som motåtgärder mot den främmande propagandan i vårt land, vars problem

av åtskilliga tecken att döma fordrar skärpt uppmärksamhet. Med bibehållande av samma totala anslagsram som under innevarande budgetår beräknas för detta ändamål ett belopp av 60,500 kronor.

Departementschefen har för egen del anfört:

Någon minskning i behovet av åtgärder för folkberedskapens stärkande kan icke beräknas föreligga under nästa budgetår. Jag har ingen erinran att framställa mot det av informationsstyrelsen beräknade medelsbehovet för nästa budgetår. Det torde liksom hitintills få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles meddela bestämmelser rörande dispositionen av anslaget. På de tidigare anvisade anslagen har uppstått en betydande reservation, enligt budgetredovisningen för budgetåret 1941/42 omkring 225,000 kronor. Enligt vad jag inhämtat är detta belopp till största delen bundet för bestämda ändamål men innefattar även till viss del en besparing. Jag föreslår därför, att anslaget med hänsyn till denna reservation för nästa budgetår minskas med 40,000 kronor till 220,000 kronor.

Med hänsyn till den förefintliga reservationen från budgetåret 1941/42 på omkring 225,000 kronor anser utskottet anslagsbehovet för nästa budgetår kunna begränsas till ett belopp av 200,000 kronor. Utskottet hemställer alltså, att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag, till *Åtgärder för civil folkberedskap* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Utskottet.

204:o) **Understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 208, sid. 396—399) föreslagit riksdagen att till Understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar, för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 190,000 kronor, att i huvudsaklig överensstämmelse med de för budgetåret 1942/43 gällande grunderna och villkoren med av departementschefen angivna ändringar utgå i enlighet med de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t må äga meddela.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herrar *I. Sefve* och *G. Sundqvist* väckt motion (II: 66), vari hemställts, att riksdagen måtte höja det i statsverkspropositionen föreslagna anslaget på 190,000 kronor till understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar, med dels 25,000 kronor till »krisföreläsningar» och dels 1,500 kronor till understöd åt centralbyråerna.

Kungl. Maj:ts förslag innebär följande förändringar i förhållande till nu utgående anslag:

Understöd till centralbyråer för förmedling av populär-	
vetenskapliga föreläsningar (nu 15,000 kronor)	kronor + 1,500
Föreläsningsverksamhet inom försvarsväsendet (nu 17,000	
kronor)	» + 4,000

Föreläsningar i av krigstiden föranledda aktuella frågor (nu

50,000 kronor)	kronor — 25,000
Understöd åt lokala föreläsningsanstalter (nu 72,500 kronor)	» — 1,500
<hr/>	
Nettominskning kronor	21,000.

Skolöverstyrelsen hade hemställt om en anslagshöjning med 8,500 kronor, varav 3,000 kronor till understöd åt centralbyråer och 5,500 kronor till föreläsningsverksamhet inom försvarsväsendet. Överstyrelsen anförde bland annat:

Anslagsbeloppet å 50,000 kronor till föreläsningar i av krigstiden föranledda aktuella frågor har överstyrelsen efter samråd med informationsstyrelsens sektion för kulturell folkberedskap och med iakttagande av vad riksdagen beträffande detta belopp anfört beslutat disponera på följande sätt. Ett belopp av 10,000 kronor har överstyrelsen reserverat för anordnande av serieföreläsningar i dylika frågor genom A. B. F. Återstående beloppet, 40,000 kronor, kommer att efter ansökningar fördelas mellan centralbyråerna och föreläsningförbunden med 20,000 kronor för verksamheten under höstterminen 1942 och med enahanda belopp för verksamheten under vårterminen 1943. Överstyrelsen har härvid bestämt såsom villkor för åtnjutande av anslag, bland annat, att av beviljat belopp minst $\frac{2}{3}$ skall användas för anordnande av föreläsningar antingen å orter, där lokala föreläsningsanstalter icke finnas, eller genom andra organisationer än dylika anstalter.

Överstyrelsen anser ofrånkomligt att anslaget till centralbyråerna höjes med äskade 3,000 kronor. Dessa byråer, som utgöra kärnan i verksamheten, ha ju ett mera stadigvarande organisatoriskt arbete, som minst av allt i dessa tider kan inskränkas. Byråerna hava också fast anställd personal, till vilken givetvis under nuvarande ekonomiska situation likaväl som till andra tjänstemän måste utgå viss dyrtidskompensation. Den begärda anslagsökningen synes sålunda synnerligen berättigad. Att taga denna anslagsökning ur det nu utgående anslaget finner överstyrelsen icke möjligt, då därigenom ett avsevärt antal lokala föreningar skulle bli berövade sitt anslag.

Departementschefen har för egen del anfört:

Före den år 1940 vidtagna anslagsbeskränningen utgick från förevarande anslag ett belopp av högst 18,000 kronor till understöd till centralbyråer för förmedling av populärvetenskapliga föreläsningar, medan till samma ändamål för närvarande utgår ett belopp av högst 15,000 kronor. I likhet med skolöverstyrelsen anser jag mig böra förorda ökade medel till understöd åt centralbyråerna. Härvid anser jag mig dock böra stanna vid att föreslå en höjning med 1,500 kronor mot begärda och av överstyrelsen förordade 3,000 kronor. Jag ser mig dock nödsakad förutsätta, att denna ökning kompenseras genom en motsvarande minskning av de för understöd åt lokala föreläsningsanstalter avsedda medlen.

De medel, högst 17,000 kronor, som från förevarande anslag utgå till föreläsningsverksamhet inom försvarsväsendet, avse att tillgodose det normala behovet av sådan föreläsningsverksamhet, alltså icke det ökade medelsbehov, som föranledes av de anbefallda försvarsberedskapsåtgärderna. Med hänsyn till bland annat den beslutade utökningen av den militära fredsorganisationen torde det vara erforderligt att öka anslagsmedlen till ifrågakvarande verksamhet. Jag förordar i sådant avseende en anslagshöjning med 4,000 kronor mot av överstyrelsen tillstyrkta 5,500 kronor.

Till föreläsningar i av krigstiden föranledda aktuella frågor har som nämnts anvisats ett belopp av 50,000 kronor för innevarande budgetår. Av statsfinansiella skäl och med hänsyn till den upplysningsverksamhet i dylika frågor, som äger rum jämväl i annan ordning, exempelvis i form av radioföredrag, torde denna anslagspost för nästa budgetår kunna minskas med 25,000 kronor till 25,000 kronor.

I övrigt anser jag mig icke böra ifrågasätta ändrade villkor för anslagets disposition. Anslaget torde alltså böra minskas med (25,000 — 4,000 =) 21,000 kronor till (211,000 — 21,000 =) 190,000 kronor. Jag förutsätter, att den populärvetenskapliga föreläsningsverksamheten även under nästa budgetår i tillbörlig omfattning inriktas på aktuella krisfrågor.

I motionen II: 66 anföres bland annat:

Anslaget på 50,000 kronor till »krisföreläsningar» har under den gångna delen av arbetsåret visat sig vara till stor nytta för föreläsningsverksamheten, som tack vare detta kunnat nå åtskilliga avsides liggande orter. Ganska isolerade bygder, som utan statlig hjälp ej kunnat ordna någon som helst folkbildningsverksamhet, ha genom bidrag från de av riksdagen beviljade medlen kunnat erhålla åtminstone enstaka föreläsningar i aktuella ämnen. Även på andra håll, där bildningsintresset kämpat med stora ekonomiska svårigheter, har denna möjlighet till ett blygsamt statsunderstöd varit till ovärderlig nytta. Beklagligt nog har det tillgängliga anslaget dock varit alltför knappt för att kunna tillfredsställa behovet. Redan under höstterminen måste åtskilliga framställningar avslås, och för vårterminen synes skillnaden mellan behov och möjligheten att tillfredsställa det bli ännu mycket större.

Under sådana förhållanden är det synnerligen beklagligt, att det statsfinansiella läget nödgat ecklesiastikministern att föreslå en sänkning av anslaget till krisföreläsningar till 25,000 kronor.

Det vore vidare mycket beklagligt, om understödet till den aktiva föreläsningsverksamheten skulle minskas även med anslaget till centralbyråerna — i detta fall 1,500 kronor. Byråerna behöva säkerligen den höjning, som föreslagits av skolöverstyrelsen. Då emellertid under nu rådande förhållanden även en obetydlig utgiftsökning kan medföra svårigheter, torde man kunna tänka sig en kompromiss på så sätt, att centralbyråerna få en anslagsökning av 1,500 kronor men att denna ej medför en sänkning av hjälpen till föreläsningssammanslagningarna utan åstadkommes genom en höjning av anslaget i dess helhet.

På av departementschefen anförda skäl anser utskottet ifrågavarande anslag för nästa budgetår böra uppföras med ett belopp av 190,000 kronor. Utskottet kan alltså icke tillstyrka det i motionen II: 66 framställda förslaget. Utskottet hemställer förty,

Utskottet.

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 66, till *Understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar*, för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 190,000 kronor, att i huvudsaklig överensstämmelse med de för budgetåret 1942/43 gällande grunderna och villkoren med av departementschefen angivna ändringar utgå i enlighet med de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t må äga meddela.

205:o) **Understöd för anordnande av flyttande folkhögskolekurser.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 209, sid. 400), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *Understöd för anordnande av flyttande folkhögskolekurser* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 65,000 kronor.

206:o) **Bidrag till vissa bildningsförbund för organisations- och administrationskostnader.** Kungl. Maj:t har (punkt 210, sid. 400—403) föreslagit riksdagen att såsom Bidrag till vissa bildningsförbund för organisations- och administrationskostnader för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 48,000 kronor.

I riksstaten äro nu uppförda följande tre anslag till studie- och bildningsförbund:

Bidrag till arbetarnas bildningsförbund för organisations- och administrationskostnader	kronor 35,000
Bidrag till svenska landsbygdens studieförbund för organisations- och administrationskostnader	» 7,000
Bidrag till tjänstemännens bildningsverksamhet för organisations- och administrationskostnader	» 4,000
<hr/>	
Summa kronor 46,000.	

Departementschefen, som tillstyrkt anvisande av ett belopp av 1,500 kronor till »studieförbundet medborgarskolan» såsom bidrag till organisations- och administrationskostnader ävensom en höjning med 500 kronor av anslaget till tjänstemännens bildningsverksamhet, har ansett praktiska skäl tala för, att anslagen till bildningsförbunden sammanslås till ett anslag under ovanstående rubrik. Anslaget skulle fördelas sålunda:

arbetarnas bildningsförbund	kronor 35,000
svenska landsbygdens studieförbund	» 7,000
tjänstemännens bildningsverksamhet	» 4,500
studieförbundet medborgarskolan	» 1,500
<hr/>	
Summa kronor 48,000.	

Utskottet.

Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts ifrågakvarande förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *Bidrag till vissa bildningsförbund för organisations- och administrationskostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 48,000 kronor.

207:o) **Bidrag till verksamheten vid hemgårdar och studiehjem.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 211, sid. 403—405), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, får utskot-

tet, som erinrar, att anslaget för närvarande benämnes »Bidrag till hemgårdarnas verksamhet», hemställa,

att riksdagen må såsom *Bidrag till verksamheten vid hemgårdar och studiehjem* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 30,000 kronor.

208:o) **Bidrag till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande.** Kungl. Maj:t har (punkt 212, sid. 405 och 406) föreslagit riksdagen att till förevarande ändamål för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 252,100 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehått två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *J. Björck m. fl.* (I: 113) och den andra inom andra kammaren av herr *E. Lindmark m. fl.* (II: 228), vari hemställts, att riksdagen måtte bevilja 70,000 kronor till föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande samt att i följd därav sammanlagt må såsom »bidrag till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande» anvisas ett anslag av 262,100 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 10,000 kronor. Enligt departementschefens uttalande skulle detta belopp tillgodoföras anslagsposten till understöd för föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande, vilken därmed skulle höjas från 50,000 kronor till 60,000 kronor. Skolöverstyrelsen hade hemställt om en höjning av denna post till 90,000 kronor. Departementschefen har förutsatt, att beloppet å 10,000 kronor skulle användas till upplysningsverksamhet bland ungdom och till militärtjänst in kallade samt den verksamhet, som bedrives av nykterhetsnämndernas riksförbund.

I *motionerna I: 113 och II: 228* har anförts i huvudsak följande:

Anslagsmedlen till föreläsnings- och instruktionsverksamhet ha under de två sista budgetåren utgjort endast ungefär en tredjedel av anslaget närmast före kriget. Denna knapphet har medfört en beklaglig inskränkning av det offentliga upplysningsarbetet i alkoholfrågan. Centralförbundet för nykterhetsundervisning (CFN), som fungerar som föreläsningsbyrå för denna föreläsningsverksamhet, har under de senaste åren måst avslå ett stort antal framställningar om statsunderstödda föreläsningar. Under budgetåret 1938/39 var antalet förmedlade föreläsningar 4,356 men uppgick under budgetåret 1941/42 till endast 1,228.

Centralförbundet för nykterhetsundervisning har hemställt, att nu ifrågasatt anslag för budgetåret 1943/44 måtte höjas till 100,000 kronor. Konsumenten för nykterhetsundervisning har tillstyrkt en sådan förhöjning, medan skolöverstyrelsen förordat höjning av anslaget till 90,000 kronor.

I sitt yttrande till skolöverstyrelsen framhöll *konsumenten för nykterhetsundervisning* inledningsvis bland annat, att möjligheterna för att vårt land framgångsrikt skulle kunna gå igenom den pågående krisen ej blott vore beroende av den militära beredskapen utan även på den inre frontens, civil-

befolkningens motståndskraft, och att betydelsen av vår andliga beredskap därför ej finge underskattas. Nykterhetsorganisationernas upplysnings- och bildningsarbete vore i högsta grad ett kulturellt försvarsarbete. Trots de skärpta förordningar rörande rusdrycksförsäljningen, som utfärdats, kunde man enligt konsulentens uppfattning knappast säga, att fylleriförseelser och olyckor, orsakade av alkoholförtäring, minskats, utan förhållandet vore snarast det motsatta. Av särskilt allvarlig karaktär syntes framför allt fylleriförseelsernas tilltagande bland ungdomen vara. Enbart genom förordningar och stränga straffåtgärder kunde man säkerligen icke heller nå det önskade målet, så länge okunnigheten om alkoholens skadeverkningar hade sådan utbredning, som för närvarande vore fallet hos den stora allmänhetens flertal. För att en förordning rätt skulle respekteras, vore det säkerligen av stor vikt, att den enskilde verkligen förstode förordningens berättigande. —

Slutligen framhöll konsulenten, att en ökning av anslaget till CFN:s föreläsningsverksamhet också skulle komma alla de enskilda organisationer till godo, som arbeta på detta område, då de från detta anslag erhöles bidrag till de föreläsningar och kurser, som de själva anordnade. En anslagsökning skulle vidare möjliggöra, att särskilt det viktiga nykterhetsarbetet bland de inkallade kunde göras mera effektivt och planmässigt. En stor del av CFN:s anslag användes även till att utbilda lärare, ungdomsledare m. fl. på detta område. Då dessa ledare sedan i sin tur komme att vidarebefordra de kunskaper, de erhölet, komme de medel, som användes på detta sätt, att göra ännu mera vidsträckt nytta.

Utöver vad nu anförts finge framhållas följande. Under senare tid har nykterhetstillståndet påtagligt försämrats. Särskilt utbredningen av ungdomsfylleriet ger anledning till allvarliga bekymmer, så mycket mer som detta ungdomsfylleri visat en tydligt stigande tendens redan under en följd av år före kriget.

Mycket tyder på att ju längre de onormala förhållandena fortsätta, vilka kriget skapat, benägenheten att missbruka rusdrycker ökar. Orsakerna här till äro sannolikt att söka på flera håll. Vilka orsakerna än må vara, är det emellertid uppenbart, att ett utbrett och tilltagande alkoholmissbruk i hög grad bidrager till en moralisk förslappning hos befolkningen. Nykterhetsfrågan framstår i själva verket som ett av nyckelproblemen, då man granskar de faktorer, som inverka på den moraliska nivån inom folket. Att så kraftigt som möjligt understödja nykterhetsarbetet just i denna tid står i god överensstämmelse med trontalets maning att motverka »upplösningens krafter».

Det är en känd erfarenhet, att med starkt utpräglade alkoholseder följer ekonomisk slösaktighet i allmänhet. Detta är ytterligare ett skäl till att man just nu bör intensifiera samhällets och de frivilliga organisationernas nykterhetssträvanden i så hög grad som möjligt. En livlig upplysnings- och propagandaverksamhet för nykterhet blir i sig själv en aktion för ett mera sparsamt och enkelt levnadssätt och måste sålunda från statsmakternas synpunkt anses mycket önskvärd.

Utskottet.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår innebär Kungl. Maj:ts förslag, att anslagsposten till understöd för föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande skulle höjas från nu 50,000 kronor till 60,000 kronor. Höjningen föranledes av behov av ökade medel till upplysningsverksamhet bland ungdom och till militärtjänst inkallade samt till den verksamhet, som bedrivs av nykterhetsnämndernas riksförbund. Vad i före-

varande motioner I: 113 och II: 228 anförts, har övertygat utskottet om önskvärdheten av att ytterligare medel för sålunda angivna ändamål ställas till förfogande för nästa budgetår. I sådant avseende får utskottet — i överensstämmelse med det i motionerna framställda yrkandet — tillstyrka, att ovannämnda anslagspost höjes från nu 50,000 kronor till 70,000 kronor och anslagets slutsumma alltså uppföres med 262,100 kronor, innebärande en ökning i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag av 10,000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 113 och II: 228, såsom *Bidrag till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 262,100 kronor.

209:o) **Folkliga musikskolan i Arvika: Understöd. Folkliga musikskolan i Arvika: Stipendier.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 213, sid. 406), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1943/44 anvisa

a) till *Folkliga musikskolan i Arvika: Understöd* ett anslag av 12,000 kronor;

b) till *Folkliga musikskolan i Arvika: Stipendier* ett anslag av 1,500 kronor.

210:o) **Statens studielån: Nämnden för statens studielån. Statens studielån: Ersättning till postverket för dess bestyr med statens studielån.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 214, sid. 406 och 407), vilket innebär en höjning med hänsyn till belastningen av sistnämnda anslag med 2,000 kronor och i övrigt oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1943/44 anvisa

a) till *Statens studielån: Nämnden för statens studielån* ett anslag av 6,500 kronor;

b) till *Statens studielån: Ersättning till postverket för dess bestyr med statens studielån* ett förslagsanslag av 6,000 kronor.

211:o) **Statens biografbyrå: Avlöningar. Statens biografbyrå: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 215, sid. 407 och 408), vilket i fråga om avlöningsanslaget innebär en anslagsminskning med 2,200 kronor samt i fråga om omkostnadsanslaget oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för statens biografbyrå, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

A v l ö n i n g s s t a t.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor	34,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	20,520
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	3,200
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	»	5,580
Summa kronor		63,300;

b) till *Statens biografbyrå*: Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 63,300 kronor;

c) till *Statens biografbyrå*: Omkostnader för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 4,800 kronor.

Gymnastiska centralinstitutet.

212:o) Gymnastiska centralinstitutet: Avlöningar. Gymnastiska centralinstitutet: Omkostnader. Gymnastiska centralinstitutet: Materiel, böcker m. m. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 216, sid. 409 och 410), vilket innebär en minskning av avlöningsanslaget med 8,800 kronor i samband med att en å övergångsstat uppförd befattningshavare avgår ur sin tjänst och en höjning av omkostnadsanslaget med 2,500 kronor, föranledd av minskade uppbördsmedel, samt i fråga om materielanslaget oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) besluta, att ur personalförteckningen för gymnastiska centralinstitutet skall från och med budgetåret 1943/44 utslutas en lärarinna å övergångsstat i lönegraden A 18;

b) godkänna följande avlöningsstat för gymnastiska centralinstitutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

A v l ö n i n g s s t a t.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor	69,700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis ..	»	85,100
3. Avlöning till övrig icke-ordinarie personal	»	6,300
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	»	10,900
Summa kronor		172,000;

c) till *Gymnastiska centralinstitutet*: *Avlöningar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 172,000 kronor;

d) till *Gymnastiska centralinstitutet*: *Omkostnader* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 18,300 kronor;

e) till *Gymnastiska centralinstitutet*: *Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 4,300 kronor.

213:o) Gymnastiska centralinstitutet: Stipendier. Gymnastiska centralinstitutet: *Särskild undervisning i idrott och gymnastik m. m.* I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 217, sid. 411), vilket innebär en höjning av sistnämnda anslag med 1,000 kronor samt i övrigt anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1943/44 anvisa

a) till *Gymnastiska centralinstitutet*: *Stipendier* ett anslag av 3,000 kronor;

b) till *Gymnastiska centralinstitutet*: *Särskild undervisning i idrott och gymnastik m. m.* ett anslag av 4,500 kronor.

214:o) Gymnastiska centralinstitutet: Inredning och utrustning av institutets nybyggnad. Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 218) föreslagit riksdagen i fråga om anslag till förevarande ändamål avgiver utskottet senare under riksdagens utlåtande, vilket härmed anmäles.

Understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m.

215:o) Understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 219, sid. 412 och 413), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 150,000 kronor.

216:o) Understöd åt inhemska skönlitterära författare av utmärkt förtjänst. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 220, sid. 413), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Understöd åt inhemska skönlitterära författare av utmärkt förtjänst* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 25,000 kronor.

217:o) **Understöd åt professorn K. O. Östergren för fortsatt utgivande av Nusvensk ordbok.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 221, sid. 413 och 414), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Understöd åt professorn K. O. Östergren för fortsatt utgivande av Nusvensk ordbok* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 12,000 kronor.

218:o) **Understöd åt skriftställaren E. H. Thörnberg.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 222, sid. 414), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Understöd åt skriftställaren E. H. Thörnberg* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 3,000 kronor.

219:o) **Bidrag till föreningen Pietas.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 223, sid. 414), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *Bidrag till föreningen Pietas* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 1,500 kronor.

220:o) **Bidrag till svenska naturskyddsföreningen.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 224, sid. 414), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *Bidrag till svenska naturskyddsföreningen* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 1,000 kronor.

221:o) **Bidrag till vetenskapsakademien för förvaltning av nationalparker och naturskyddsärenden.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 225, sid. 414—416), vilket innebär en anslagshöjning med 1,500 kronor i syfte att bereda medel för provisorisk gränsutmärkning och bevakning av Muddus nationalpark, hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *Bidrag till vetenskapsakademien för förvaltning av nationalparker och naturskyddsärenden* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 11,800 kronor.

Diverse.

222:o) **Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Uppsala universitets delfond. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Lunds universitets delfond. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Karolinska sjukhusets delfond.** Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 226) föreslagit riksdagen i fråga om anslag till förevarande ändamål avgiver utskottet senare under riksdagen utlåtande, vilket härmed anmäles.

223:o) **Ersättning till statens domäners fond för upplåten mark.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 227, sid. 417 och 418), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *Ersättning till statens domäners fond för upplåten mark* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 2,200 kronor.

224:o) **Sveriges anslutning till baltisk-geodetiska kommissionen.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 228, sid. 418), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Sveriges anslutning till baltisk-geodetiska kommissionen* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 2,100 kronor.

225:o) **Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga sammanslutningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 229, sid. 418 och 419), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga sammanslutningar* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 3,200 kronor.

226:o) **Bidrag till svenska institutet i Rom m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 230, sid. 419 och 420), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *Bidrag till svenska institutet i Rom m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 37,000 kronor.

227:o) **Främjande av internationellt-kulturellt samarbete genom studentutbyte.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 231, sid. 421), vilket innebär en anslagshöjning med 1,800 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Främjande av internationellt-kulturellt samarbete genom studentutbyte* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 6,800 kronor.

228:o) **Bidrag till svenska kommittén för nordiskt-akademiskt samarbete.** Kungl. Maj:t har (punkt 232, sid. 421 och 422) föreslagit riksdagen att såsom Bidrag till svenska kommittén för nordiskt-akademiskt samarbete för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 6,000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår.

I samband med förevarande anslagsfråga har *departementschefen* anfört:

I detta sammanhang tillåter jag mig att i korthet beröra ett ämne, som redan tidigare varit föremål för statsmakternas uppmärksamhet.

I riksdagens skrivelse 1941:348 har begärts utredning av frågan om fördjupande och stärkande av den nordiska samhörigheten. En framställning med liknande syfte har gjorts av föreningen Norden den 30 januari 1942, varvid åberopats föreningens anhållan av den 9 november 1938, avseende utredning av möjligheten att göra Vadstena till en centralpunkt i Sverige för nordiskt kulturellt samarbete och nordiskt folkbildningsarbete. Efter av mig givet särskilt uppdrag har chefen för statens informationsstyrelse professorn Sven Tunberg verkställt en preliminär undersökning av hithörande frågor, vilken givit till resultat, att förslagen rörande skapandet av ett svensk-nordiskt mötescentrum, en svensk-nordisk folkhögskola och en högre samnordisk bildningsinstitution vore av stort nationellt intresse och väl värda att av svenska staten på olika sätt understödjas. För ögonblicket syntes emellertid tillräckligast att endast upptaga de två förstnämnda förslagen till behandling.

I likhet med utredningsmannen anser jag det vara synnerligen önskvärt, att en institution av ifrågavarande art kommer till stånd. Jag delar även hans uppfattning, att staten bör lämna sin medverkan härtill. Ytterligare utredningar och övertäganden äro emellertid erforderliga, innan frågan kan underställas riksdagen. Sålunda är det ännu icke utrett, vilket belopp som kan komma att erfordras för ändamålet. Vid nu angivna förhållande har jag icke ansett mig böra föreslå, att ett särskilt belopp för ändamålet beräknas i statsverkspropositionen.

Utskottet.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

I anledning av vad departementschefen anfört i fråga om upprättandet av en institution för nordiskt kulturellt samarbete och nordiskt folkbildningsarbete vill utskottet framhålla, att utskottet delar departementschefens uppfattning om önskvärdheten av att en dylik institution kommer till stånd.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *Bidrag till svenska kommittén för nordiskt-akademiskt samarbete* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 6,000 kronor.

229:o) **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 233, sid. 422), vilket innebär en anslagshöjning med 200,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 400,000 kronor.

230:o) **Extra utgifter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 234, sid. 422 och 423), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Extra utgifter* för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

231:o) **Provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare i statens tjänst.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 235, sid. 423), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) medgiva, att provisorisk avlöningsförstärkning må enligt hittills tillämpade grunder utgå under budgetåret 1943/44 till innehavare av sådan ordinarie befattning vid universiteten i Uppsala och Lund eller vid karolinska mediko-kirurgiska institutet, på vilken civila avlöningsreglementet icke äger tillämpning;

b) till *Provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 21,000 kronor.

232:o) **Dyrtdistillägg åt befattningshavare i statens tjänst.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 236, sid. 423), vilket innebär en anslagsminskning med 25,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Dyrtdistillägg åt befattningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 725,000 kronor.

233:o) **Dyrtdistillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 237, sid. 424), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Dyrtdistillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 1,050,000 kronor.

234:o) **Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 238, sid. 424), vilket innebär en anslagsminskning med 40,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 170,000 kronor.

235:o) **Barntillägg åt vissa lärare vid statsunderstödda kommunala läroanstalter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 239, sid. 424 och 425), vilket innebär en anslagsminskning med 860,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Barntillägg åt vissa lärare vid statsunderstödda kommunala läroanstalter* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 40,000 kronor.

236:o) **Kristillägg.** Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 240) föreslagit riksdagen i fråga om anslag till förevarande ändamål avgiver utskottet senare under riksdagen utlåtande, vilket härmed anmäles.

237:o) **Reglering av vissa kursförluster.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 241, sid. 425), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Reglering av vissa kursförluster* för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 8,000 kronor.

Stockholm den 9 mars 1943.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Joh. Nilsson* i Malmö, *Oscar Olsson, Pauli, Gränebo, Torsten Ström, Bernhard Nilsson, Sven Larsson, Andrén, Heiding, Magnusson* och *Emil Petersson*; samt

från andra kammaren: herrar *Jonsson* i Eskilstuna, *Eriksson* i Stockholm, *Andersson* i Prästbol, *Persson* i Falla, *Hansson* i Rubbestad, *Holmdahl, Andersson* i Södergård, *Bergström, Wallentheim, Viklund, Akerström* och *Barnekow*.

Reservationer:

vid punkten 58: o) (Uppsala universitet: Avlöningar) av herrar *Oscar Olsson, Pauli, Bernhard Nilsson, Andrén, Emil Petersson, Holmdahl* och *Wallen-theim*, vilka ansett, att utskottets yttrande och hemställan bort hava följande lydelse:

»Utskottet anser — — — universitetets reservfond.

I likhet med universitetsmyndigheterna och motionärerna finner utskottet starka skäl tala för att en ökad lönefyllnad beredes professor Nordström. Såsom i motionerna I: 157 och II: 239 framhållits är Nordströms nuvarande lön blott obetydligt högre än en lektors i den för lektorer gällande lägsta löneklassen, men understiger lektorslönen i de därpå följande löneklasserna. En dylik löneplacering för Nordström, som i tio år innehaft sin professur, måste enligt utskottets mening framstå såsom obillig. Åtgärder synas utskottet därför böra vidtagas för att bringa Nordströms lön i paritet med övriga universitetsprofessorers genom beviljande av ökat personligt lönetillägg åt honom. Detta tillägg bör emellertid upptagas med ett förslagsvis angivet belopp, i syfte att möjliggöra, att lönetillägget automatiskt kan höjas eller sänkas i förhållande till de vid varje tidpunkt aktuella professorslönerna. Med nu utgående dyrtids- och kristillägg erfordras en höjning av lönetillägget — nu 1,200 kronor — med 4,000 kronor. Utskottet tillstyrker alltså, att nämnda lönetillägg från och med budgetåret 1943/44 fastställas till ett belopp av förslagsvis 5,200 kronor.

Vidkommande det i motionerna I: 109 och II: 164 gjorda yrkandet om inrättandet av en personlig assistentbefattning för mykologen Seth Lundell vill utskottet framhålla, att utskottet funnit den ersättning av 4,000 kronor, som nu kunnat beredas honom ur universitetets reservfond, icke stå i skäligt förhållande till hans kapacitet och extraordinära sakkunskap på ifrågavarande område. Reservfonden är vidare så pass hårt belastad med utgifter för olika ändamål, att anledning saknas antaga, att Lundell av dessa medel kan tillförsäkras en högre ersättning än den av honom nu åtnjutna. Det synes utskottet motiverat att medel anvisas i annan ordning för att bereda Lundell en fastare ställning och en bättre ekonomisk utkomst. På grund härav tillstyrker utskottet bifall till det i förenämnda motioner framställda förslaget om inrättandet av en personlig assistentbefattning i lönegraden A 17 åt Lundell. Kostnaderna härför kunna uppskattas till i runt tal 6,000 kronor, varav 800 kronor rörligt tillägg.

Utskottet anser — — — ifrågavarande ändamål, för vilket ökade förut-sättningar torde förefinnas, därigenom att ett bifall till utskottets ovan-nämnda förslag beträffande mykologen Seth Lundell innebär en minskad utgiftsbelastning för reservfonden av 4,000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till dels motionerna I: 109 och II: 164, dels och motionerna I: 157 och II: 239 ävensom med avslag å motionerna I: 158 och II: 240 må

a) besluta, att i personalförteckningen för vissa tjänstemän vid Uppsala universitets samlingar och inrättningar m. m. under rubriken Tjänstemän å övergångsstat, Vetenskapliga institutioner och inrättningar, tillhörande medicinska och filosofiska fakulteterna, uppföra en befattning såsom assistent i lönegraden A 17;

b) besluta, att avlöningsstaten för Uppsala universitet skall, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1943/44, i nedan angivna delar erhålla följande lydelse:

A v l ö n i n g s s t a t.

Utgifter:

I. Professorer och lärare m. fl.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän:

a. Lön- och tjänst-

göringspenning-

ar . kronor 861,400

Avgå pen-

sionsav-

drag » 54,300 kronor 807,100

A v l ö n i n g s s t a t e r.

b. Ålderstillägg, för-

slagsvis kronor 44,400

c. Ersättningar till vi-

karierande akade-

miska lärare, för-

slagsvis » 10,000 kronor 861,500

4. Arvoden och särskilda ersättningar,

bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis » 516,400

5. Särskilda löneförmåner till icke-ordi-

narie tjänstemän » 1,500

Anm. Från förestående anslagspost skola till förste underläkaren å medicinska kliniken och förste underläkaren å kirurgiska kliniken eventuellt utgående hyresbidrag bestridas.

Summa kronor 1,419,700

Anmärkningar till avdelning I. av avlöningsstaten.

 II. Vissa tjänstemän vid universitetets
samlingar och inrättningar m. m.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor	397,500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	25,650
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	131,400
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	»	73,616
Summa kronor		628,166

Sammandrag:

I. Professorer och lärare m. fl.	kronor	1,419,700
II. Vissa tjänstemän vid universitetets samlingar och inrättningar m. m.	»	628,166
Summa kronor		2,047,866

Särskilda uppbördsmedel:

— — — — —	kronor	26,866
Nettoutgift kronor		2,021,000;

c) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i den till avdelning I. av nämnda avlöningsstat hörande särskilda avlöningsstaten för professorer m. fl., som föranledas av vad departementschefen förordat;

d) till *Uppsala universitet*: Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 2,021,000 kronor.»;

vid punkten 137:o) (Folkskoleseminarierna: Avlöningar) av herr *Oscar Olsson*, som ansett, att utskottets yttrande bort hava följande lydelse:

»Såsom av — — — godtagbar medelväg.

Utskottet finner det emellertid betänkligt att fortgå på den genom 1940 års riksdags beslut inslagna vägen att vid Göteborgs samseminarium intaga endast manliga elever. Anordningen betraktades då såsom endast tillfällig. Vid följande års riksdag beslöts dock att fortfarande endast manliga elever skulle intagas vid seminariet i Göteborg och att samma anordning skulle tillämpas även vid samseminariet i Lund. I årets statsverksproposition bibehålles anordningen vid båda dessa samseminarier, vilka således äro på god väg att övergå till enbart manliga seminarier. En sådan förändring av seminarieorganisationen måste betraktas som högst anmärkningsvärd, icke minst genom det kring-

gående av behörighetslagens bestämmelser rörande kvinnas likvärdighet med man vid besättande av lärarbefattningar, som därigenom äger rum. I 1942 års statsverksproposition meddelades, att endast en tredjedel av de ledigförklarade folkskollärarbefattningarna efter år 1938 kunnat sökas av kvinnliga lärare. Ett sådant förhållande innebär i själva verket ett upphävande av riksdagens beslut om lika behörighet för manlig och kvinnlig lärare. Enligt utskottets mening böra alla ledigförklarade platser stå öppna för ansökning av varje kompetent lärare, oavsett kön. Fördenskull bör Kungl. Maj:t förordna, att ledigförklarande av folkskollärartjänster skall ske utan särskilt krav på manlig eller kvinnlig lärare, skoldistrikt självfallet obetaget att förena sådan tjänst med undervisningsskyldighet i manlig eller kvinnlig slöjd.

Utskottet har icke funnit något — — — något ökas.

De av — — — utskottets sida.»;

vid *punkten 140:o*) (Småskoleseminarierna: Avlöningar) av herrar *Oscar Olsson, Magnusson* och *Holmdahl*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava följande lydelse:

»De av — — — läsåret 1943/44.

Utskottet är — — — å seminarieorganisationen.

Liksom departementschefen anser utskottet att en viss försiktighet bör iakttagas, då det gäller frågan om elevintagningen år 1943. Vid denna frågas bedömande bör — såsom departementschefen framhållit — givetvis hänsyn tagas till den förefintliga reservtillgången på lärarinnor. En höjning av elevantalet i klasserna utöver det nu normala antalet 24 bör enligt utskottets mening så vitt möjligt undvikas på grund av de framför allt pedagogiska, men även organisatoriska olägenheter, som äro förknippade med en dylik åtgärd. Liksom departementschefen anser därför utskottet, att elevantalet i klassavdelningarna bör bibehållas vid 24.

Vidkommande det — — — åtgärd föranleda.

Emot de — — — till erinran.»;

vid *punkten 207:o*) (Bidrag till verksamheten vid hemgårdar och studiehjem) av herr *Wallentheim*.